

Monitor Stedelijk Kompas 2010

Plan van aanpak maatschappelijke opvang in
39 centrumgemeenten

20
10

Monitor Stedelijk Kompass 2010

Plan van aanpak maatschappelijke opvang
in 39 centrumgemeenten

Colofon

Financiering

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ambtelijk opdrachtgever

Mieke Pollmann, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Projectleiding

Mathijs Tuynman

Redactie

Michel Planije

Mathijs Tuynman

Productiebegeleiding

Joris Staal

Omslagontwerp

Ladenius Communicatie

Productie

Ladenius Communicatie

Beeld

www.istockphoto.com

ISBN: 978-90-5253-708-5

Deze uitgave is te bestellen via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer **AF1045**

Trimbos-instituut

Da Costakade 45

Postbus 725

3500 AS Utrecht

T: 030-2971100

F: 030-2971111

www.trimbos.nl

© 2011, Trimbos-instituut, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting en conclusies	7
Inleiding	11
1.1 Stedelijk Kompas	11
1.2 Monitor Stedelijk Kompas	12
1.3 Informatieverzameling	12
1.4 Leeswijzer	13
2 Uitvoering van het beleid in 2010	17
2.1 Focus van beleid	17
2.1.1 Impuls van het Stedelijk Kompas	18
2.1.2 Gemeentelijke inzet 2010 ten opzichte van 2009	19
2.1.3 Financiën	20
2.2 Zorg en ondersteuningsaanbod	22
2.3 Ketensamenwerking	26
2.4 Persoonsgerichte benadering	29
2.5 Knelpunten	33
2.5.1 Financieel kader	33
2.5.2 Onvoldoende capaciteit en uitbreiding voorzieningen	35
2.5.3 Ontwikkeling ketenaanpak en regionale samenwerking	36
2.6 Succesfactoren	38
3 Omvang doelgroepen	43
3.1 Feitelijk daklozen	43
3.2 Residentieel daklozen	47
3.3 Potentieel of dreigend daklozen	49
3.4 Zwerfjongeren	51
4 Doelbereik en prestaties	57
4.1 Voortgang 'top vijf' meetbare doelen	58
4.1.1 Het verminderen van het aantal huisuitzettingen en/of voorkomen van dakloosheid als gevolg van huisuitzetting	58
4.1.2 Daklozen voorzien van een individueel trajectplan	60
4.1.3 Het verminderen van overlast	61
4.1.4 Het voorkomen van dakloosheid als gevolg van ontslag uit detentie en/of uitsluiting uit een zorginstelling	61
4.2 Beschouwing	61

5	Doelbereik en verrichte prestaties per gemeente	65
5.1	Alkmaar	65
5.2	Almelo	66
5.3	Almere	67
5.4	Amersfoort	68
5.5	Apeldoorn	69
5.6	Arnhem	72
5.7	Assen	73
5.8	Bergen op Zoom	74
5.9	Breda	76
5.10	Delft	77
5.11	Den Bosch	78
5.13	Deventer	81
5.14	Doetinchem	82
5.15	Dordrecht	83
5.16	Ede	85
5.17	Eindhoven	85
5.18	Emmen	87
5.19	Enschede	88
5.20	Gouda	89
5.21	Groningen	90
5.22	Haarlem	93
5.23	Heerlen	94
5.24	Helmond	94
5.25	Hilversum	95
5.26	Hoorn	96
5.27	Leeuwarden	97
5.28	Leiden	98
5.29	Maastricht	99
5.30	Nijmegen	100
5.31	Oss	101
5.32	Purmerend	103
5.33	Spijkenisse	103
5.34	Tilburg	104
5.35	Venlo	105
5.36	Vlaardingenv	106
5.37	Vlissingen	106
5.38	Zaanstad	107
5.39	Zwolle	108
6	Literatuur	111
	Bijlage 1 Instrumenten Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang in de G4	115
	Bijlage 2 OGGz-bouwstenen	117

Voorwoord

Het Stedelijk Kompas is de overkoepelende naam van het plan van aanpak van centrumgemeenten om de aantallen daklozen te verminderen, hen te laten doorstromen naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan, hun kwaliteit van leven te verbeteren en de overlast te verminderen die daklozen veroorzaken. In dit tweede jaarbericht van de Monitor Stedelijk Kompas vindt u een overzicht van de voortgang die negenendertig centrumgemeenten hebben geboekt bij het bereiken van deze doelen en de inspanningen die zij daartoe hebben verricht. De voortgang van het plan van aanpak voor de maatschappelijke opvang van de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht wordt elders gerapporteerd.

De auteurs danken de ambtelijk opdrachtgever van het Ministerie van VWS voor haar commentaar op conceptversies. We bedanken alle cliëntvertegenwoordigers, medewerkers van uitvoerende instellingen, beleidsambtenaren en wethouders voor hun medewerking aan interviews. Tot slot danken we alle beleidsambtenaren van de centrumgemeenten die meewerkten aan de monitor voor hun medewerking, kritische commentaar en nuttige aanvullingen.

Samenvatting en conclusies

In navolging van de vier grote steden hebben de 39 centrumgemeenten in 2008 een Stedelijk Kompas¹ opgesteld waarin een plan van aanpak maatschappelijke opvang wordt beschreven. Het beleid, zoals beschreven in de Stedelijk Kompassen, is erop gericht de leefomstandigheden van mensen die dak- of thuisloos zijn (of dat dreigen te worden) te verbeteren en de daarmee gepaard gaande overlast en criminaliteit sterk te verminderen. Het uiteindelijke streven is dakloosheid sterk te verminderen en doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan evenals de kwaliteit van leven te bevorderen.

Stand van zaken 2010 procesmatig

Voor veel centrumgemeenten heeft het beleid ter bestrijding en voorkoming van dakloosheid meer prioriteit gekregen als gevolg van het Stedelijk Kompas. Veel van de 39 centrumgemeenten hebben in de afgelopen twee jaar een goede start gemaakt met de uitvoering van de voornemens uit het Kompas. Daarbij zitten niet alle centrumgemeenten in dezelfde fase van uitvoering. De focus van het beleid verschilt dan ook per gemeente. Bij veel gemeenten lag in 2010 de beleidsprioriteit bij het organiseren van de ketensamenwerking en het stellen van kaders. Andere beleidsprioriteiten liggen bij het in zorg brengen van feitelijk en residentieel daklozen en het verbeteren van de door- en uitstroom uit de maatschappelijke opvang. Een deel van de gemeenten is nog bezig met het in kaart brengen van de doelgroep en het op orde brengen van de beleidsinformatie. Ook wordt ingezet op het voorkomen van dakloosheid.

Vrijwel alle centrumgemeenten zijn eind 2010 in meer of mindere mate bezig met het vormgeven van de persoonsgerichte benadering en het ontwikkelen van de werkwijze van individuele trajectplannen. De meeste gemeenten zien dit als factoren die bijdragen aan een succesvolle uitvoering van het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas. Door veel gemeenten wordt daartoe gewerkt aan het realiseren van een cliëntvolgssysteem. Om de instroom en het aanbod van de maatschappelijke opvang effectiever te organiseren, kiezen veel gemeenten voor de inrichting van een vorm van centrale toegang. Dat kan in de vorm van een fysiek meld- of coördinatiepunt, maar ook in de vorm van een digitale centrale voordeur waarbij de aanmelding in de maatschappelijke opvang plaatsvindt bij de instellingen, maar alle gegevens wel centraal geregistreerd. Een aantal gemeenten zegt voldoende zicht te hebben op de doelgroep met de reeds bestaande voorzieningen en door de regionale ketensamenwerking verloopt de zorgtoewijzing naar wens.

1 Er worden ook andere benamingen gehanteerd, zoals Regionaal Kompas of Regiokompas. Om de tekst zo leesbaar mogelijk te houden kiezen we er voor in de gehele tekst één benaming te hanteren, namelijk Stedelijk Kompas.

Er wordt ingezet op het verbeteren en intensiveren van de ketensamenwerking met verschillende partijen zoals woningcorporaties, zorgaanbieders en maatschappelijke dienstverleners.

Opvallend is dat vrijwel alle centrumgemeenten aangeven dat er onvoldoende capaciteit is in het beschikbare aanbod aan zorg en ondersteuning voor de doelgroep van het Stedelijk Kompas. Vooral het tekort aan plekken in begeleide of beschermde woonvormen springt daarbij in het oog. Daarnaast valt op dat het aantal plaatsen in de maatschappelijke opvang in de meeste gemeenten tekort schiet, evenals het aanbod aan dagbesteding en financiële hulp. In veel gemeenten wordt dan ook hard gewerkt aan het uitbreiden van de bestaande opvangcapaciteit en/of het realiseren van nieuwe (woon)voorzieningen voor de doelgroep van de maatschappelijke zorg.

Gemeenten ervaren verschillende knelpunten die de uitvoering van het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas bemoeilijken. Het gaat vooral om ontwikkelingen in het financieel kader, een tekort aan capaciteit, de moeizame uitbreiding van voorzieningen en de ontwikkeling van de ketenaanpak en regionale samenwerking.

Doelbereik in cijfers

Om effecten van beleid cijfermatig te kunnen onderbouwen, is het noodzakelijk dat doelstellingen gekwantificeerd worden opgesteld. Belangrijk is om de juiste indicatoren bij de doelstellingen te definiëren en hierover afspraken te maken met de betrokken partijen. Twee jaar na de start van het Stedelijk Kompas blijkt het voor de meeste gemeenten nog te vroeg om aan de hand van kwantitatieve gegevens de resultaten inzichtelijk te maken. Veel gemeenten hebben hun doelstellingen nog niet meetbaar geoperationaliseerd. Ook hebben veel gemeenten nog niet vastgesteld welk jaartal gehanteerd wordt als nulmeting, om de resultaten van de geleverde inspanningen tegen af te kunnen zetten. Enkele gemeenten geven aan dat hun doelstellingen, op basis van voortschrijdend inzicht, opnieuw gedefinieerd moeten worden, evenals de afspraken ten aanzien van de nulmeting en de indicatoren.

Slechts van twee doelstellingen (verminderen aantal huisuitzettingen en daklozen voorzien van een individueel trajectplan) is van een aantal gemeenten cijfermatige informatie beschikbaar. Van twintig gemeenten is informatie bekend over het aantal huisuitzettingen. In vrijwel al deze gemeenten daalde het aantal huisuitzettingen. Daarnaast hebben zes centrumgemeenten kwantitatieve gegevens verstrekt over hun doelstellingen aangaande het werken met individuele trajecten.

Zoals hierboven is beschreven, zijn veel gemeenten nog volop bezig met verwezenlijken van een aantal randvoorwaarden zoals het orde krijgen van een sluitende registratie, het inrichten van een vorm van centrale toegang en/of het opzetten van cliëntvolgsystemen.

Verschiedende gemeenten spreken de verwachting uit dat zij voor de volgende Monitor Stedelijk Kompas meer cijfermatige informatie kunnen aanleveren indien deze randvoorwaarden zijn gerealiseerd.

Omvang doelgroepen

Er is steeds meer overeenstemming over definities van feitelijk en residentieel daklozen en zwerfjongeren. Tot de doelgroep potentieel of dreigend daklozen worden nog verschillende groepen gerekend. Naar schatting zijn er in totaal (alle 43 centrumgemeenten samen) 17.500 feitelijk daklozen, 13.000 residentieel daklozen en 6.200 zwerfjongeren. De schattingen van het aantal dreigend daklozen lopen uiteen, maar zijn in de orde van grootte van enige tienduizenden.

Vier op de tien centrumgemeenten telden voor (minstens) de tweede keer de omvang van de doelgroepen van hun Stedelijke Kompas. Er zijn meer gemeenten waar het aantal feitelijk daklozen afnam (9) dan steeg (6) en tegelijkertijd zijn er meer gemeenten waar het aantal residentieel daklozen steeg (9) dan afnam (5). Wat betreft de aantallen dreigend daklozen en zwerfjongeren zijn er ongeveer even veel gemeenten waar deze aantallen toenamen als waar deze afnamen.

Gemeenten schrijven de veranderingen in omvang van de doelgroepen over het algemeen niet gauw toe aan succesvol of falend beleid, maar eerder aan veranderingen van definities of manieren van tellen en registreren, aan externe oorzaken of geven geen mogelijke verklaring. Ongeveer twee op de tien gemeenten die veranderingen in de omvang van doelgroepen constateerden, schreven dit toe aan hun beleid: verbeterde registratie en signalering of toegenomen capaciteit in opvang en begeleiding.

1 Inleiding

1.1 Stedelijk Kompas

Er zijn in Nederland 43 centrumgemeenten die van het Rijk middelen ontvangen voor de Wmo-prestatievelden maatschappelijke opvang, OGGz en verslavingsbeleid. Al deze centrumgemeenten zijn bezig om de situatie van (potentieel) dak- en thuislozen te verbeteren. In 2006 kreeg het beleid op het gebied van de maatschappelijke opvang een flinke impuls met het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang in de vier grote steden (G4) (Rijk en grote vier steden, 2006). Hierin werden twee pijlers geformuleerd om dakloosheid te verminderen en doorstroom naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan te bevorderen. Deze twee pijlers zijn: (1) een honderd procent sluitende ketensamenwerking op zowel bestuurlijk als uitvoerend niveau tussen alle betrokken partijen en instellingen onder regie van de gemeente en het zorgkantoor; (2) een persoonsgerichte benadering met behulp van individuele trajectplannen en aan de individuele personen gekoppelde cliëntmanagers. Verder werden meetbare doelstellingen geformuleerd en instrumenten opgesteld (zie bijlage 1). Deze instrumenten bieden concrete handvatten om voor mensen in een kwetsbare situatie een individueel trajectplan op te stellen. De insteek van de zogenoemde trajectplannen is het opnemen van persoonlijke doelen op de terreinen wonen, inkomen, zorg en dagbesteding met als streven doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan en het verbeteren van de ervaren kwaliteit van leven.

Op verzoek van het ministerie van VWS hebben de overige 39 centrumgemeenten in 2008 een Stedelijk Kompas opgesteld waarin een plan van aanpak maatschappelijke opvang wordt beschreven. Het beleid, zoals beschreven in de Stedelijk Kompassen, is erop gericht de leefomstandigheden van mensen die dak- of thuisloos zijn (of dat dreigen te worden) te verbeteren en de daarmee gepaard gaande overlast en criminaliteit sterk te verminderen. Het uiteindelijke streven is dakloosheid sterk te verminderen en doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan evenals de kwaliteit van leven te bevorderen.

Voor de centrumgemeenten betekende het Stedelijk Kompas geen volstrekt nieuwe aanpak op het gebied van maatschappelijke opvang. De gemeenten hadden vaak al voor aanvang van uitvoering van het Stedelijk Kompas eigen beleid ontwikkeld gericht op het verbeteren van de situatie van (potentieel) dak- en thuislozen. Ook was er reeds in alle centrumgemeenten in meer of mindere mate sprake van voorzieningen voor de maatschappelijke opvang en samenwerking met de verschillende ketenpartners. Wel is voor sommige gemeenten het formuleren van de doelstellingen in het Stedelijk Kompas een extra stimulans geweest om bijvoorbeeld de samenwerking of het beleid te evalueren of te bezien. Voor veel centrumgemeenten vormt het Stedelijk Kompas dan ook een actualisatie, uitwerking, verdieping of nadere invulling van reeds vastgesteld beleid, bijvoorbeeld in het kader van de Wmo en/of de OGGz (Planije, Maas & Been, 2010).

1.2 Monitor Stedelijk Kompas

Sinds 2006 rapporteert het Trimbos-instituut jaarlijks over de voortgang van het Plan van Aanpak in de G4 (Rensen, 2007, Rensen & Planije, 2008; Maas & Planije, 2009; 2010, Tuynman & Planije, 2011). Op verzoek van het ministerie van VWS voert het Trimbos-instituut sinds 2010 de *Monitor Stedelijk Kompas* uit voor de overige 39 centrumgemeenten. Door middel van de Monitor Stedelijk Kompas (MSK) volgt het ministerie van VWS de voortgang (Ministerie van VWS, 2009).

Naar analogie van de *Monitor Plan van Aanpak G4* wordt gedurende de uitvoering van het Stedelijk Kompas de voortgang van de verschillende doelstellingen gemonitord. In jaarlijkse rapportages worden de voortgang, nieuwe ontwikkelingen en eventuele knelpunten in de uitvoering van de plannen van de centrumgemeenten inzichtelijk gemaakt. Hiermee zal een landelijk beeld ontstaan van de (beleidsmatige) ontwikkelingen binnen de maatschappelijke opvang met de Stedelijk Kompassen als uitgangspunt.

In de eerste rapportage van de Monitor Stedelijk Kompas (Planije, Maas & Been, 2010) werd de uitgangspositie in 2009 beschreven. Daarbij lag de focus op de doelstellingen, de doelgroepen, de ketensamenwerking en de persoonsgerichte aanpak. De opzet van de huidige rapportage is om de stand van zaken eind 2010 te beschrijven.

De opzet, en tevens vraag van het ministerie van VWS, is om voor zover mogelijk te beginnen met het rapporteren van de kwantitatieve resultaten van het Stedelijk Kompas. Hierbij zal ook gerapporteerd worden over de processen die ten grondslag liggen aan de realisatie van de doelstellingen. Deze processen scheppen immers de voorwaarden voor de totstandkoming van kwantitatieve gegevens en kunnen onderbouwen wat geleid heeft tot bepaalde successen of juist waar de knelpunten zaten in een bepaald jaar.

1.3 Informatieverzameling

Om zicht te krijgen op de stand van zaken met betrekking tot het beleid gericht op de maatschappelijke opvang is op verschillende manieren informatie verzameld. In november 2010 is aan alle centrumgemeenten in een vragenlijst om informatie gevraagd. De vragenlijst bestond uit een algemeen deel en een gemeentespecifiek deel. In het algemene deel van de vragenlijst kwam de inrichting van de beleidsprocessen aan bod. In het gemeentespecifieke deel werd gevraagd of er nieuwe gegevens beschikbaar waren over de omvang van de doelgroep. Ook is iedere gemeente gevraagd om per doelstelling aan te geven of er inmiddels een meetbare definitie (uitwerking, indicator, operationalisatie) en een nulmeting is vastgesteld.²

2 Ten tijde van de Monitor Stedelijk Kompas 2009 hadden de meeste centrumgemeenten nog geen meetbare definities geformuleerd. Ook hadden de meeste gemeenten nog niet vastgesteld welk jaartal zij als nulmeting beschouwden, terwijl dit wel van belang is om de voortgang binnen een centrumgemeente (en bijbehorende regio) goed te kunnen monitoren.

Deze vragenlijst is door alle 39 centrumgemeenten geretourneerd. De centrumgemeenten die aangeven dat ze (een) meetbare definitie(s) en/of (een) nulmeting(en) hebben vastgesteld, zijn in februari 2011 opnieuw benaderd met kwantitatieve vragen over doelbereik en prestaties. Aanvullend op de informatie uit de vragenlijsten, is gekeken naar (voortgangsrapportages van) de Stedelijk Kompassen en overige relevante beleidsdocumentatie.

Ter verdieping zijn in zes centrumgemeenten interviews gehouden met de portefeuillehouder maatschappelijke opvang, de coördinerend beleidsambtenaar, een cliëntenvertegenwoordiger en een uitvoerende instelling.

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage vervolgt met hoofdstuk 2 waarin wordt ingegaan op de uitvoering van het beleid door de 39 centrumgemeenten in 2010. In hoofdstuk 3 wordt een vergelijking gemaakt van de omvang van de verschillende doelgroepen in de centrumgemeenten. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 gekeken naar het doelbereik en de prestaties in het jaar 2010, beperkt tot de gemeenten die beschikken over kwantitatieve resultaten van de uitvoer van de doelstellingen in het Stedelijk Kompas. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 per gemeente een korte weergave gegeven van het doelbereik en de verrichte prestaties in het beleid ten aanzien van de maatschappelijke opvang. De bevindingen uit de dieptestudies in de zes centrumgemeenten zijn met behulp van tekstkaders geïntegreerd in deze rapportage opgenomen.

DEEL I: Procesmatige inrichting Stedelijke Kompassen in 39 centrumgemeenten

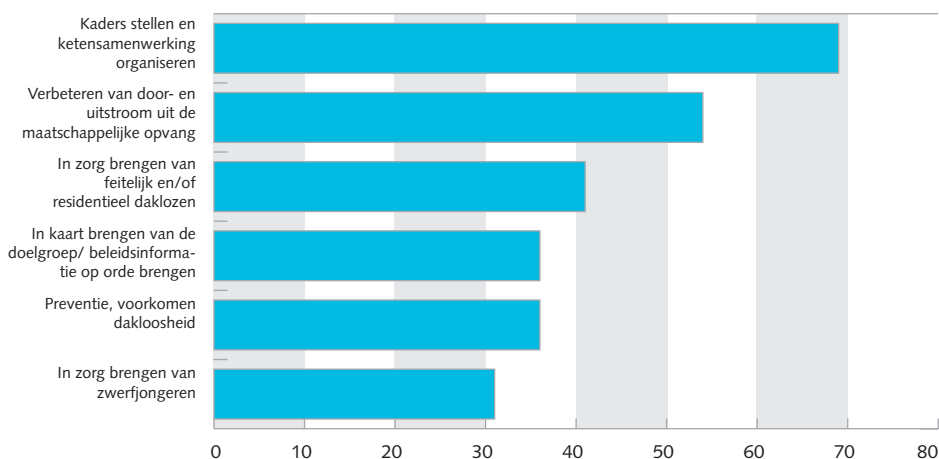
2 Uitvoering van het beleid in 2010

2.1 Focus van beleid

De resultaten van de enquête laten zien dat vrijwel alle centrumgemeenten in 2010 in meer of mindere mate bezig geweest met het realiseren van de doelstellingen uit het Stedelijk Kompas. Zoals al in de rapportage Monitor Stedelijk Kompas 2009 (Planije, Maas & Been, 2010) is vermeld, zitten niet alle centrumgemeenten in dezelfde fase van uitvoering. Zo ligt bij de ene gemeente de nadruk op het realiseren van voldoende wooncapaciteit voor de uitstroom uit de maatschappelijke opvang, terwijl een andere gemeente nog druk doende is om een volledig beeld te krijgen van de doelgroep. De focus van het beleid verschilt dan ook per gemeente. Zeven gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij zich in 2010 beperkten tot 1 of 2 doelen, terwijl 9 gemeenten zich op vier of meer doelstellingen richten.

Zoals figuur 2.1 laat zien, geeft een groot deel (69%) van de gemeenten aan dat in 2010 de beleidsprioriteit lag bij het organiseren van de ketensamenwerking en het kaders stellen. Ruim de helft (54%) van de gemeenten geeft aan bezig te zijn met het verbeteren van de door- en uitstroom uit de maatschappelijke opvang. In 2010 lag bij 41% van de centrumgemeenten de nadruk van beleid op het in zorg brengen van feitelijk en residentieel daklozen. Tweederde (36%) van de centrumgemeenten richtte zich op het in kaart brengen van de doelgroep, het op orde brengen van de beleidsinformatie en het voorkomen van dakloosheid. Bij minder dan een derde (31%) van de gemeenten lag de focus van beleid op het in zorg brengen van zwerfjongeren.

Figuur 2.1 Focus van het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas in 2010

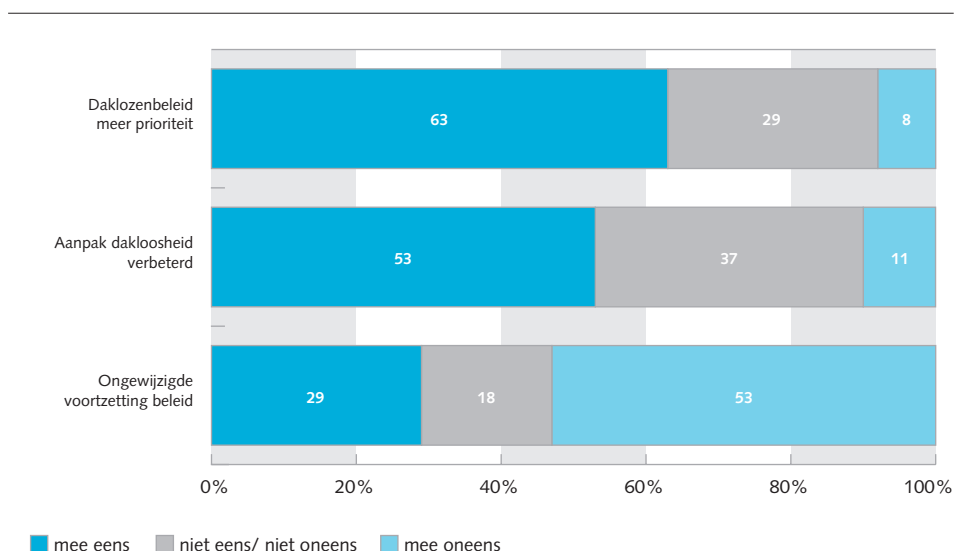

Verschillende gemeenten noemen nog andere onderwerpen waar in 2010 veel aandacht naar uitging. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de start van nieuwe (opvang) voorzieningen of de uitbreiding van bestaande capaciteit. Daarnaast zijn er enkele gemeenten die aangeven dat zij door gebrek aan financiële middelen slechts ten dele uitvoering hebben kunnen geven aan het beleid ten aanzien van de maatschappelijke opvang.

2.1.1 Impuls van het Stedelijk Kompas

Volgens een meerderheid (63%) van de centrumgemeenten heeft het beleid ter bestrijding en voorkoming van dakloosheid meer prioriteit gekregen als gevolg van het Stedelijk Kompas. Daarnaast blijkt uit figuur 2.2 dat meer dan de helft (53%) van de centrumgemeenten van mening is dat door het Stedelijk Kompas de aanpak van dakloosheid is verbeterd.

Figuur 2.2 Impuls aanpak dakloosheid als gevolg van het Stedelijk Kompas (N=38)

Eveneens geeft meer dan de helft (53%) van de gemeenten aan dat het Stedelijk Kompas heeft geleid tot een wijziging van het daklozenbeleid. Van deze 20 gemeenten zijn er 17 van mening dat het daklozenbeleid meer prioriteit heeft gekregen en dat de aanpak van dakloosheid is verbeterd. Er zijn 11 centrumgemeenten die vinden dat het Stedelijk Kompas een ongewijzigde voortzetting van het bestaande beleid betekent.

'Het Kompas is een prima initiatief, goed dat het gebeurt. Aandacht besteden en middelen inzetten voor een kwetsbare groep.' (Cliëntvertegenwoordiger)

'De opdracht voor het opstellen van een Stedelijk Kompas, naar analogie van de G4, was welkom en noodzakelijk. Er was een forse stijging van het aantal daklozen, dus het was ook bittere noodzaak, ook omdat het voorzieningenniveau ontoereikend was. Ook zonder opdracht van het Rijk hadden we dakloosheid moeten aanpakken. In een geciviliseerde samenleving mag dakloosheid niet voorkomen.' (Wethouder)

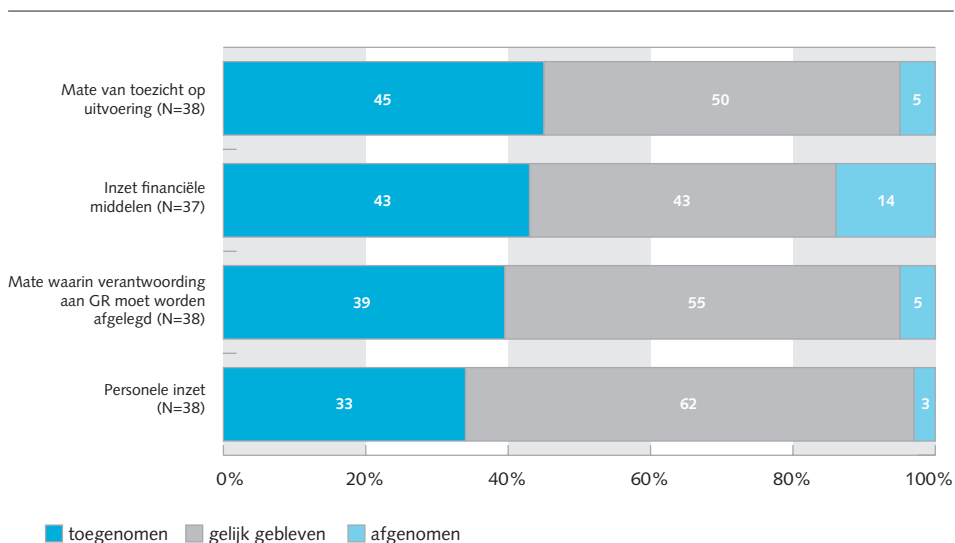
'Het Stedelijk Kompas sloot goed aan bij wat er al was, maar het is een extra prikkel geweest om het beleid vorm te geven (...). Nieuw is dat we nu voor elke cliënt uitgaan van individuele begeleiding. Dat heeft op elkaar ingewerkt. Het Kompas heeft stimulerend en als stok achter de deur gewerkt om de rit af te maken. Met alleen de [lokale beleidsmatige voorganger van het Kompas] weet je niet hoe dat had uitpakt.' (Directeur opvanginstelling)

'Als je dat leest dan denk ik: waarom wil je dat doen, gemeente? Wat voegt het toe aan wat er al is. Dat is mij nog niet zo duidelijk.' (Cliëntvertegenwoordiger)

2.1.2 Gemeentelijke inzet 2010 ten opzichte van 2009

Figuur 2.3 laat zien of en in hoeverre de inzet van centrumgemeenten om de doelen van het Stedelijk Kompas te bereiken in 2010 is gewijzigd ten opzichte van 2009. Daarbij is gekeken naar de personele inzet, de inzet van financiële middelen (niet als gevolg van personele inzet), de mate waarin door de gemeente toezicht wordt gehouden op de uitvoering en de mate waarin verantwoording over het beleid moet worden afgelegd aan de gemeenteraad. Er zijn drie centrumgemeenten die aangeven dat de inzet op alle genoemde onderdelen is toegenomen.

Figuur 2.3 Gemeentelijk inzet om de doelen van het Stedelijk Kompas te bereiken, 2010 ten opzichte van 2009

Volgens 45% van de centrumgemeenten is er in 2010 sprake van meer toezicht op de uitvoering van het beleid dan in 2009. Dit is vaker het geval in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners dan in gemeenten met minder dan 100.000 inwoners. De helft (50%) van de centrumgemeenten geeft aan dat de mate van toezicht gelijk is gebleven. De inzet van financiële middelen is volgens 43% van de gemeenten toegenomen. Bij 14% van de gemeenten is de inzet van financiële middelen afgenomen. Volgens 39% van de gemeenten is de mate waarin verantwoording aan de gemeenteraad moet worden afgelegd over het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas toegenomen. In gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is dat vaker het geval dan in gemeenten met minder dan 100.000 inwoners. Tweederde (62%) van de gemeenten geeft aan dat er geen veranderingen zijn in personele inzet, bij een derde (33%) van de gemeente is de personele inzet om de doelen van het Kompas te bereiken toegenomen.

In de 24 centrumgemeenten die aangeven dat het daklozenbeleid meer prioriteit heeft gekregen (figuur 2.2), is bij de helft sprake van een toegenomen inzet van financiële middelen in 2010 ten opzichte van 2009. Ook geven deze 24 gemeenten aan dat de mate van toezicht op de uitvoering van het beleid is toegenomen.

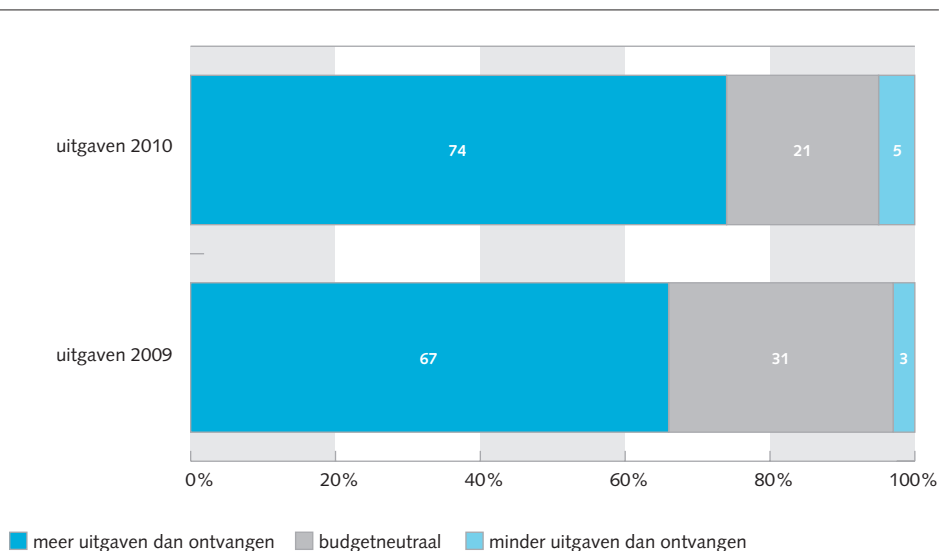
2.1.3 Financiën

Tot 1 januari 2010 ontvingen de centrumgemeenten maatschappelijke opvang, verslaavingsbeleid en OGGz van het Rijk middelen voor deze prestatievelden uit de Wmo. Zestien centrumgemeenten kregen deze middelen via een specifieke uitkering op grond van de Wmo en 27 centrumgemeenten via de Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid. Sinds 1 januari 2010 ontvangen alle centrumgemeenten jaarlijks een

decentralisatie-uitkering maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en OGGz. Deze decentralisatie-uitkering behoort tot de algemene middelen van de gemeente en is voor de gemeente vrij te besteden. Financiële verantwoording hiervan vindt plaats aan de gemeenteraad in plaats van aan het Rijk. Wel worden met het Rijk op hoofdlijnen afspraken gemaakt (Ministerie van VWS, 2009b).

Een meerderheid (67%) van de centrumgemeenten geeft aan dat zij in 2009 meer uitgaven dan ze aan budget via de specifieke uitkering of doeluitkering binnenkregen. Ook blijkt uit figuur 2.4 dat volgens driekwart (74%) van de centrumgemeenten in 2010 de uitgaven hoger lagen dan de verstrekte middelen via de decentralisatie-uitkering. Volgens de Raad voor de financiële verhoudingen is de rijksbijdrage niet bedoeld als kostendeekkende uitkering. De Rijksoverheid gaat er vanuit dat centrumgemeenten en regiogemeenten ook eigen middelen vrijmaken voor de bekostiging van relevante uitgaven (Cebeon, 2009).

Figuur 2.4 Uitgaven en budget

Van de 39 centrumgemeenten zegt een meerderheid dat de uitgaven ten behoeve van de maatschappelijke zorg (MO, VB en OGGZ) hoger liggen dan de toegekende rijksbudgetten. Het aandeel centrumgemeenten dat aangeeft evenveel uit te geven als de door het Rijk toegekende middelen, is in 2010 met 10% gedaald ten opzichte van 2009.

Verantwoording van het beleid aan de gemeenteraad

Bij 31 centrumgemeenten (79%) is het beleidsplan ten aanzien van het Stedelijk Kompas in 2009 of 2010 formeel vastgesteld door de gemeenteraad, bij 8 centrumgemeenten moet vaststelling van het beleid (op onderdelen) nog plaatsvinden. Bij 26 gemeenten (67%) zijn de resultaten en effecten van het beleid gericht op de maatschappelijke opvang

in het jaar 2010 verantwoord aan de gemeenteraad. Bij de 20 van de 26 gemeenten maakte dat onderdeel uit van de reguliere beleidscyclus, bij 6 gemeenten was er sprake van specifieke beleidsverantwoording. In 2 van deze 26 centrumgemeenten heeft de reactie van de gemeenteraad geleid tot aanpassing van onderdelen van het beleidsplan. Het lijkt er op dat gemeenten die het Kompasbeleid apart verantwoorden het beleidsterrein hoger op de agenda hebben staan dan gemeenten die het beleid in de reguliere jaarstukken verantwoorden. De 6 gemeenten met specifieke beleidsverantwoording geven aan dat als gevolg van het Kompas de aanpak van dakloosheid meer prioriteit heeft gekregen in de gemeente. Bij de 20 gemeenten met reguliere verantwoording was dit bij 13 het geval.

2.2 Zorg en ondersteuningsaanbod

Het aanbod in de keten van de maatschappelijke opvang is de afgelopen jaren sterk veranderd. De capaciteit is stapsgewijs gegroeid, er is meer differentiatie gekomen (verschillende soorten aanbod), de kwaliteit is verbeterd (professionalisering) en er is veel meer samenwerking tussen verschillende partners (VNG, 2007). Aan de hand van 12 OGGz-bouwstenen (zie bijlage 2) laat tabel 2.1 zien of en in hoeverre de centrumgemeenten een helder beeld hebben van de aard en omvang van het beschikbare aanbod aan zorg en ondersteuning voor de doelgroep van het Stedelijk Kompas. Daarnaast wordt in beeld gebracht of de beschikbare capaciteit volgens de gemeente voldoende is.

Tabel 2.1 Zorgaanbod en ondersteuning voor MO/OGGz-doelgroepen in de regio

	Duidelijk beeld		Voldoende capaciteit	
	N	%	N	%
Maatschappelijke opvang	39	95	37	46
Signalering en geïndiceerde preventie	39	87	36	64
Integrale bemoeizorg GGZ/Verslavingszorg	38	87	29	62
Beschermd wonen / langdurig verblijf	36	86	30	37
Financiële hulp	38	79	34	41
Integrale toegang en screening	39	77	32	66
Curatieve GGZ/ Verslavingszorg	37	73	31	52
Medische basiszorg	38	71	27	89
Veiligheid	37	70	31	55
Begeleid (zelfstandig) wonen	37	68	31	26
Dagbesteding	38	66	32	34
Sociaal netwerk	37	32	23	44

De centrumgemeenten hebben gemiddeld van 9 OGGz-bouwstenen een duidelijk beeld. Acht centrumgemeenten hebben een volledig beeld, dat wil zeggen dat zij van alle 12

bouwstenen de aard en omvang van het regionale zorg-, en ondersteuningsaanbod in kaart hebben. Er zijn 15 gemeenten die zicht hebben op 9 of meer bouwstenen. Daarnaast zijn er 14 centrumgemeenten met een minder compleet beeld van het aanbod (vijf gemeenten hebben slechts van 5 bouwstenen een goed beeld).

De meeste gemeenten hebben een goed zicht op het aanbod van de maatschappelijke opvang. Daarbij valt op dat bijna de helft (46%) van de gemeenten vindt dat de capaciteit onvoldoende is. Andere OGGz bouwstenen waarvan de meeste gemeenten een goed beeld hebben zijn signalering & geïndiceerde preventie, integrale bemoeizorg en beschermd woonvormen. Bij de meeste centrumgemeenten is het zicht op het zorg- en ondersteuningsaanbod betreffende het sociaal netwerk beperkt.

Voor vrijwel alle bouwstenen geven de centrumgemeenten aan dat er onvoldoende capaciteit is voor de MO/OGGz-doelgroepen. Vooral het tekort aan plekken in begeleide of beschermde woonvormen springt daarbij in het oog. Steden met meer dan 100.000 inwoners geven vaker aan dat er onvoldoende capaciteit is voor beschermd wonen of woonvormen voor langdurig verblijf dan steden met minder dan 100.000 inwoners.

Ook de capaciteit van het aanbod aan dagbesteding laat bij veel gemeenten te wensen over, evenals de ondersteuning op het terrein van financiële hulp. Als het gaat om het zorg-, en ondersteuningsaanbod voor het sociaal netwerk van de MO/OGGZ doelgroep, geven kleinere gemeenten (<100.000 inwoners) minder vaak een capaciteitstekort aan dan grotere gemeenten (>100.000 inwoners).

Aanvullend is gevraagd of de centrumgemeenten in het kader van het Stedelijk Kompas de behoefte aan specifieke woonruimte voor de MO/OGGZ doelgroep hebben vastgesteld. Er zijn 23 gemeenten die dit reeds hebben vastgesteld, 5 centrumgemeenten gaan dit in 2011 in kaart brengen. Opvallend genoeg geven 5 gemeenten aan dat zij geen beeld hebben van de behoefte aan woonruimte van de doelgroep, en zij zijn ook niet voornemens dit alsnog te gaan doen.

Lokale zorgnetwerken

Verschiedende centrumgemeenten geven aan dat in de regio lokale zorgnetwerken operationeel zijn. Dat is de lokale gemeenschappelijke structuur van veldpartijen en gemeente(n) waarbinnen de hulp in complexe zorgsituaties wordt gecoördineerd en afgestemd. Het gaat dan om situaties die zich vanuit verschillende domeinen aandienen zoals veiligheid, onderwijs, jeugdzorg, zorg en OGGz.

'We hebben teams in de regio's, bestaande uit allerlei partijen, bijvoorbeeld politie, woningcorporaties, opvang, etc. In het team wordt besproken wie naar welke cliënt gaat. We bekijken wie het meeste vertrouwen heeft bij de cliënt. Het gaat vaak om korte interventies, bijvoorbeeld door het maatschappelijk werk. Bij complexe, meervoudige problematiek met langdurige ondersteuning wordt dat woonbegeleiding, soms jarenlang. Soms gaat het om meervoudige problemen bij een gezin, dat kost soms al heel veel tijd om in contact te komen met die mensen. In totaal is dat een dure operatie, maar het is goedkoper dan een opname.' (Directeur opvanginstelling)

'We hebben gekozen voor afgebakende lokale zorgnetwerken. Niet alleen voor daklozen maar voor de 1-2% van de mensen die aan onderkant van de samenleving zitten. De zorgcoördinatie binnen de lokale zorgnetwerken, dat klinkt heel technisch maar het werkt als een trein. Dat je mensen niet meer laat rondhoppelen tussen verschillende instanties. Als je dat op wijkniveau goed organiseert, dat werkt heel goed.' (Wethouder)

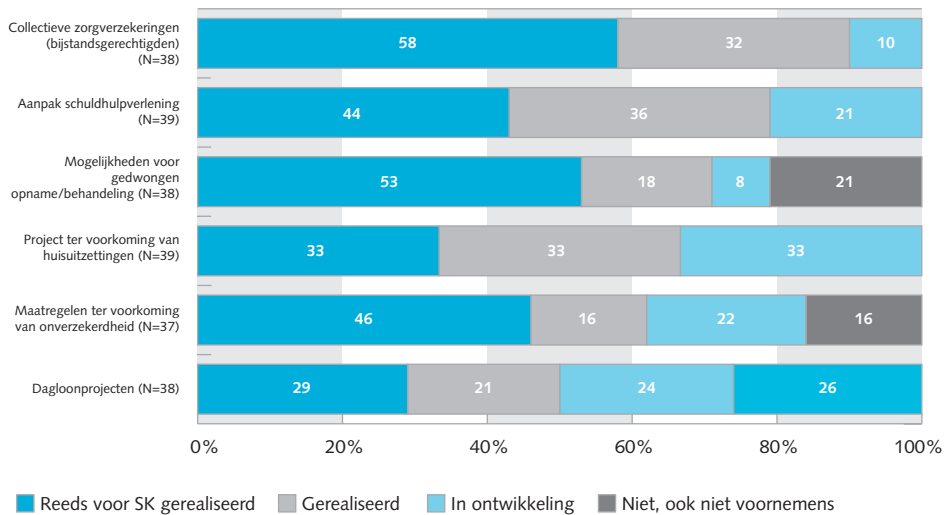
Voorzieningen of maatregelen ten behoeve van de MO/OGGz doelgroep

De 39 centrumgemeenten kunnen voor de uitvoering van het beleid gebruik maken van de dertien instrumenten uit het Plan van Aanpak (zie bijlage 1), maar zijn daarin vrij om te kiezen. In overleg met ketenpartners kunnen centrumgemeenten bepalen of en in welke mate instrumenten meerwaarde hebben en hoe ze eventueel vormgegeven kunnen worden. Of en in hoeverre gemeenten gebruik maken van de instrumenten is afhankelijk van de bestaande situatie vóór het Stedelijk Kompas, de operationalisering van de doelstellingen en de doelgroepafbakening. Naar aanleiding hiervan bepalen de gemeenten welke instrumenten zij uitwerken om de persoonsgerichte en sluitende ketenaanpak te realiseren (VNG, 2007).

Zoals uit figuur 2.5 blijkt, hadden veel centrumgemeenten reeds vóór het Stedelijk Kompas maatregelen of voorzieningen getroffen ten behoeve van de MO/OGGz doelgroep. Daarnaast zijn onder impuls van het Stedelijk Kompas ook de nodige initiatieven genomen. Van de zes gevraagde voorzieningen en maatregelen zijn er drie die door alle centrumgemeenten getroffen zijn of dat zullen worden: het afsluiten van collectieve

zorgverzekeringen voor bijstandsgerechtigden, een aanpak voor schuldhulpverlening en projecten ter voorkoming van huisuitzettingen. Daartegenover staat dat er ook drie maatregelen zijn die niet alle centrumgemeenten van plan zijn om te nemen: het realiseren van mogelijkheden voor gedwongen opname of behandeling, het voorkomen van onverzekerdheid en dagloonprojecten.

Figuur 2.5 Voorzieningen of maatregelen ten behoeve van de MO/OGGz doelgroep

Bijna alle (90%) centrumgemeenten hebben inmiddels met zorgverzekeraars een collectieve verzekering afgesloten voor inwoners met een bijstandsuitkering. Dakloze cliënten met een bijstandsuitkering kunnen daarvan gebruik maken. Gemeenten kunnen wel een collectieve verzekering afsluiten voor bijstandsgerechtigden, maar de doelgroep moet deze premies wel kunnen betalen. Wanneer de (collectief) verzekerde zijn verplichtingen niet nakomt, raakt hij of zij alsnog onverzekerd. Om dat te voorkomen kunnen gemeenten maatregelen nemen in het kader van budgetbeheer en doorbetaling van de premie ondanks schulden. Opmerkelijk is dat hoewel alle gemeenten collectieve zorgverzekeringen afsluiten of voornemens zijn dat te doen, er 6 gemeenten (16%) zijn die niet van plan zijn om te voorkomen dat de doelgroep alsnog onverzekerd raakt doordat zij hun premies niet betalen vanwege hun schulden. Van deze 6 centrumgemeenten zijn er 5 met minder dan 100.000 inwoners en 1 met meer dan 100.000 inwoners.

Een aanzienlijk deel van de daklozen heeft schuldenproblematiek. Door het bieden van schuldsanering, bewindvoering en inkomensbeheer kunnen schulden aangepakt worden. In een ruime meerderheid (80%) van de gemeenten is de aanpak van schuldhulpverlening gerealiseerd, bij de overige gemeenten is dit nog in ontwikkeling.

In bijna driekwart (71%) van de gemeenten zijn voorzieningen gerealiseerd die een gedwongen opname of dwangbehandeling mogelijk maken. In 8% van de gemeenten

is dit nog in ontwikkeling. Een vijfde (21%) van de gemeenten heeft geen voornemens op dit terrein.

Tweederde (66%) van de centrumgemeenten heeft maatregelen genomen ter voorkoming van huisuitzettingen. Het betreft bijvoorbeeld afspraken met woningcorporaties om tijdig overlast en schulden te signaleren en vroegtijdig in te grijpen of het inrichten van een meldpunt huisuitzettingen. Een derde van de gemeenten is nog bezig met maatregelen ter voorkoming van huisuitzettingen. In steden met meer dan 100.000 inwoners is dat vaker het geval dan in steden met minder dan 100.000 inwoners.

De helft van de centrumgemeenten heeft dagloonprojecten gerealiseerd voor de doelgroep. In dagloonprojecten kunnen deelnemers een dag of dagdeel meewerken als ze zich daartoe in staat voelen. Indien een deelnemer tijdelijk niet in staat is om deel te nemen (bijvoorbeeld door psychische en/of lichamelijke problemen of detentie), kan hij zich altijd later weer aanmelden. De beloning voor de verrichte werkzaamheden krijgen de deelnemers direct, het zogenaamde 'boter bij de vis'-principe (Davelaar, Nederland, Wentink & Woerds, 2005). Bij een kwart (24%) van de gemeenten is dit nog in ontwikkeling, terwijl 21% van de gemeenten hier geen nut of noodzaak van inziet.

2.3 Ketensamenwerking

Samenwerking met andere partijen

De 39 centrumgemeenten hebben vrijwel dezelfde ambities, namelijk het voorkomen en terugdringen van dak- en thuisloosheid en het verbeteren van de kwaliteit van leven van personen uit de doelgroep (zie ook hoofdstuk 5). Om deze ambities te kunnen realiseren is een sluitende ketensamenwerking noodzakelijk, evenals een persoonsgerichte benadering. Afspraken op schrift kunnen ertoe bijdragen dat partijen zich meer verbonden voelen aan de gezamenlijke opgave en nodige onderlinge samenwerking om de keten op verschillende niveaus goed sluitend te maken en sluitend te laten functioneren.

Overigens betekent het ontbreken van schriftelijk samenwerkingsafspraken niet dat er geen gezamenlijke (keten) aanpak bestaat. Een beleidsambtenaar verwoordt dit als volgt:

'Het Kompas geldt als gezamenlijke plan van aanpak. Dat is niet door alle partijen ondertekend maar heeft wel bij alle partijen voldoende draagvlak, ook op bestuursniveau. Het Kompas wordt regelmatig besproken met de bestuurders van zorginstellingen. Op deelterreinen zijn specifieke afspraken vastgelegd in samenwerkingsovereenkomsten, op andere onderdelen worden de afspraken vastgelegd in subsidiebeschikkingen.' (Beleidsambtenaar)

In tabel 2.2 is te zien met welke organisaties schriftelijk vastgelegde samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over de uitvoering van het Stedelijk Kompas.

Tabel 2.2 Partijen waarmee gemeenten schriftelijke samenwerkingsafspraken hebben gemaakt, in procenten van centrumgemeenten (N=39)

Samenwerkingsorganisaties	%
Verslavingszorg	85
Maatschappelijke opvang	82
GGz	77
GGD	72
Begeleid wonen/woonbegeleiding	69
Algemeen maatschappelijk werk	64
Woningcorporaties	64
Sociale dienst	54
Advies- en meldpunt huiselijk geweld	39
Schuldhulpverlening / Kredietbank	39
Zorgkantoor / zorgverzekeraars	39
Clëntenorganisaties	36
Justitie/ OM	33
Politie	33
Jeugdzorg	28
Gevangeniswezen	21
Schoolmaatschappelijk werk en/ of jeugdwerk	21
Provincie	18
Wijkbeheer	10
Sociaaljuridische hulpverlening	10
Sociale werkplaatsen	8
Indicatiestellers	5
UWV	5

Er zijn 6 centrumgemeenten die aangeven dat ze met geen enkele organisatie schriftelijke vastgelegde samenwerkingsafspraken hebben gemaakt. Enkele gemeenten geven aan dat ze wel voornemens zijn om in de toekomst de samenwerking te intensiveren. De overige 33 centrumgemeenten hebben gemiddeld met 10 organisaties samenwerkingsafspraken vastgelegd. Deze 33 centrumgemeenten hebben bijna allemaal schriftelijke samenwerkingsafspraken vastgelegd met instellingen voor verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Driekwart van deze gemeenten heeft afspraken over samenwerking met GGz instellingen en GGD op papier staan. Ook hebben veel gemeenten afspraken in schrift met instellingen voor begeleid wonen, het algemeen maatschappelijk werk en woningcorporaties.

Dertien gemeenten (33% van de 39 centrumgemeenten) hebben samenwerkingsafspraken gemaakt met 8 of minder partners (minstens 5), meestal zijn dat de verslavingszorg, maatschappelijke opvang, de geestelijke gezondheidszorg, de GGD, voorzieningen voor beschermd wonen, het maatschappelijk werk en de corporaties. Dit zouden we de 'basisketen' kunnen noemen. Tien gemeenten (26%) hebben een 'uitgebreide keten' met meer dan 13 samenwerkingspartners (max. 17), en nog eens tien (26%) hebben een samenwerkingsketen gevormd die in lengte daartussen in zit (9 tot 13 partners).

Van de 15 gemeenten die met het zorgkantoor samenwerkingsafspraken hebben gemaakt, geven 2 gemeenten aan dat het gaat om verregaande afstemming en samenwerking bij de inkoop van zorgproducten. Volgens 7 gemeenten betreft het afspraken op hoofdlijnen, en 5 gemeenten geven aan dat er geen schriftelijke vastgelegde afspraken bestaan over de zorginkoop.

Ketensamenwerking in de praktijk, de regierol van de gemeente

De centrumgemeenten geven op verschillende wijzen vorm aan hun regierol. In de interviews met de gemeenten passeerden twee voorbeelden de revue met betrekking tot een sluitende keten: een opschaalmodel en het vastleggen van ketensamenwerking in subsidiebeschikkingen.

'Het komt voor dat een cliënt 'moeilijk plaatsbaar' is. Als de opvanginstelling er niet zelf uit komt met de ketenpartners, moet soms een doorbraak worden geforceerd. Daarvoor hebben we afspraken vastgelegd: er kan worden opgeschaald tot de burgemeester een knoop doorhakt (...). Die afspraken werken alleen als alle partijen accepteren dat je af en toe een cliënt krijgt die je niet wil. Als je nou weet: deze keer krijg ik die cliënt, maar volgende keer krijg jij hem, dan werkt dat wel.' (Beleidsambtenaar)

'In onze subsidiebeschikkingen vragen we de instellingen niet alleen om zelf te presteren, maar ook om samenhang tot stand te brengen, we kijken ook naar hun positie in de keten. Als een instelling niet samenwerkt met anderen en dat ten koste gaat van de hulp, zullen we die instelling daar op afrekenen. We sturen niet alles dirigerend aan, maar we vinden samenwerken wel gewenst gedrag. Een Chinese wijsgeer zegt: goed regeren is er met je vingers van afblijven. Pas als het verkeerd gaat gaan we bijsturen.' (Beleidsambtenaar)

Een vertegenwoordiger van een uitvoerende organisatie noemt als gunstig effect van het Stedelijk Kompas dat de gemeente haar regierol beter is gaan oppakken. De gemeente kan bijvoorbeeld bij woningcorporaties en het zorgkantoor zaken voor elkaar krijgen die de GGD voorheen niet lukte:

'We hebben nu veel frequenter contact, over de dingen waarover het moet gaan. Bijvoorbeeld: dit zijn de doelstellingen en hoe gaat het daarmee. En we kunnen nu in kaart brengen welke woonvoorzieningen we nodig hebben, maar de gemeente moet daar de regie op voeren en als er knelpunten gesignaleerd worden dan kan ik niet de woningcorporaties bij elkaar zetten, maar de gemeente kan dat wel.' (Teammanager GGD)

2.4 Persoonsgerichte benadering

Naast een sluitende ketensamenwerking, is een persoonsgerichte benadering een van de voorwaarden om de ambities uit de Stedelijke Kompassen te verwezenlijken. Zoals in de Monitor Stedelijk Kompas 2009 (Planije et al, 2010) al werd vastgesteld, kan de persoonsgerichte benadering op verschillende wijzen worden vormgegeven. Naast een sluitende ketensamenwerking, een gezamenlijke visie en duidelijke afspraken, is er een omgeving nodig waarin personen toegeleid worden naar de voor hen best passende zorg. Hiervoor is het noodzakelijk om alle sociaal kwetsbare personen op individueel niveau bekend te krijgen en om een op de persoon gericht integraal zorgaanbod te kunnen bieden. In veel gemeenten wordt hierin (deels) voorzien door lokale zorgnetwerken.

Om de persoonsgerichte benadering vorm te geven, zijn een aantal instrumenten ontwikkeld die handvatten bieden om voor mensen in een kwetsbare situatie een individueel trajectplan³ op te stellen. De insteek van de zogenoemde trajectplannen is het opnemen van persoonlijke doelen op de terreinen wonen, inkomen, zorg en dagbesteding met als streven doorstroming naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan en het verbeteren van de ervaren kwaliteit van leven (Planije et al, 2010).

Ten tijde van het opstellen van de Monitor Stedelijk Kompas 2009 ontbrak in veel gemeenten nog een systematische persoonsoerichte aanpak, waarbij op basis van screening en gezamenlijke afstemming een integraal op het individu toegesneden trajectplan wordt samengesteld. In 2010 zijn door de centrumgemeenten (verdere) inspanningen verricht om onderdelen van de persoonsgerichte aanpak te ontwikkelen.

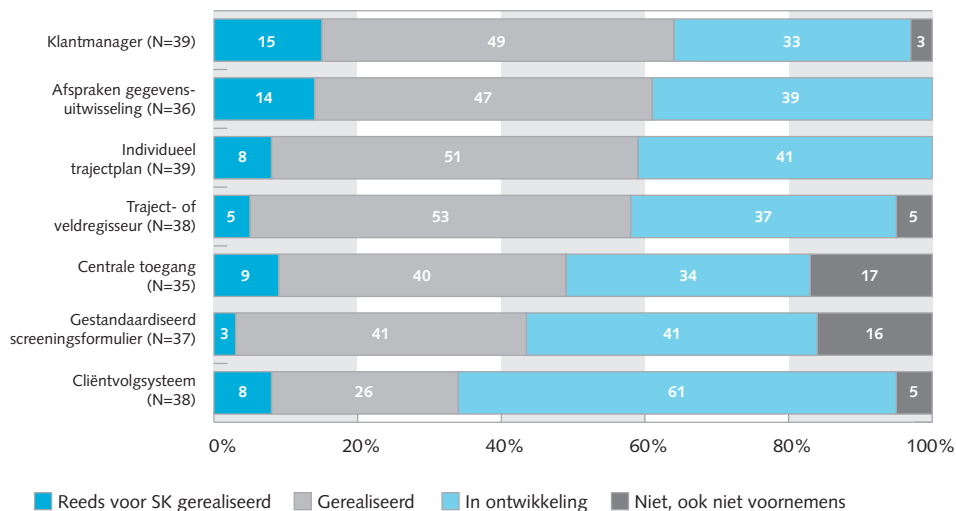
3 Een persoonsgebonden dossier dat de te bereiken doelen ter verbetering van de situatie van betrokkene op de diverse leefgebieden, de daartoe te ondernemen acties en de daaraan gekoppelde rechten en plichten van betrokkene beschrijft.

'De 'oude' cliënten merken in eerste instantie [van de persoonsgerichte benadering] dat ze nu ineens steeds dezelfde hulpverlener krijgen die ze ook nog eens blijft opzoeken en die ineens iets van ze wil. Eerst kwamen ze er altijd zo lekker mee weg. Dat is een hele omschakeling.' (Teammanager GGD)

'Waar cliënten zich zorgen over maken – naar mijn mening niet terecht– is dat er een begeleider komt die met je meegaat van voorziening naar voorziening, dat een cliënt het hele traject zijn begeleider houdt. Dan heb je te maken met jouw vaste individuele begeleider en nog met een begeleider van de woonvoorziening, die daar de huishoudelijke dingen regelt en verantwoordelijk is voor geldzaken.' (Cliëntenvertegenwoordiger)

Figuur 2.6 laat zien dat slechts enkele gemeenten al voor het Stedelijk Kompas werkten met de persoonsgerichte benadering. Vrijwel alle centrumgemeenten zijn eind 2010 in meer of mindere mate bezig met het vormgeven van (onderdelen van) de persoonsgerichte benadering.

Figuur 2.6 Onderdelen van de persoonsgerichte aanpak

Onder impuls van het Kompas zijn vrijwel alle (92%) centrumgemeenten bezig met de (ontwikkeling van de) werkwijze van individuele trajectplannen. Veel gemeenten (82%) overwegen het werken met cliëntmanagers die verantwoordelijk zijn voor de coördinatie, afstemming en uitvoering van de trajectplannen. Met behulp van een uniform, gestandaardiseerd screenings-/diagnose formulier kan de uitgangssituatie per cliënt worden

vastgelegd. Een deel van de gemeenten (41%) heeft dit onderdeel van de persoonsgerichte aanpak inmiddels gerealiseerd, bij eenzelfde deel van de gemeenten is dit nog in ontwikkeling. Om de voortgang van de individuele trajectplannen te bewaken, kunnen traject-, of veldregisseurs worden ingezet. Bij de meeste (90%) centrumgemeenten is dit inmiddels gerealiseerd of in voorbereiding. In enkele gemeenten (5%) werd reeds voor de start van het Kompas met trajectregisseurs gewerkt.

'In onze tellingen zijn niet alle personen in de regio opgenomen om de doodeenvoudige reden dat men in de regio niet of weinig registreert. Nu we een centraal registratiesysteem hebben, hopen we het aantal dak en thuislozen in de gehele regio beter in beeld te krijgen. De regiogemeenten worden ook aangesloten op het systeem en kunnen in het systeem eventuele cliënten opzoeken maar er wordt van hen ook verwacht dat zij cliënten aanmelden. Het registratiesysteem is tweeledig. Enerzijds registreren wij alle cliënten die tot de doelgroep behoren. Anderzijds is het een cliëntvolgsysteem voor die cliënten die op traject zijn.'
(Beleidsambtenaar)

In een cliëntvolgsysteem (CVS) worden persoonsgegevens van cliënten geregistreerd. Ook moet het CVS inzicht geven in de bewegingen van de cliënt in de zorgketen. Het doel is om door informatie-uitwisseling te bevorderen dat de doelgroep zorg op maat krijgt en dat betrokken partijen hierin met elkaar samenwerken. Een grote meerderheid (87%) van de centrumgemeenten werkt aan een CVS. Hiervan heeft een kwart (26%) van de gemeenten inmiddels een CVS gerealiseerd, 61% van de gemeenten is nog druk doende met de opzet. Daar waar verschillende partijen samenwerken rondom een cliënt, moeten de randvoorwaarden rond onderlinge gegevensuitwisseling op persoonsniveau goed geregeld zijn. Een groot deel (86%) van de centrumgemeenten heeft dit inmiddels gerealiseerd of is nog bezig met de voorbereiding.

Om de instroom en het aanbod van de maatschappelijke opvang effectiever te organiseren, kan gekozen worden voor de organisatie van een zogenoemde centrale voordeur. Dat kan in de vorm van een concreet (dat wil zeggen fysiek) meld- of coördinatiepunt, maar ook in de vorm van een digitale centrale voordeur waarbij de aanmelding in de maatschappelijke opvang plaatsvindt bij de instellingen, maar alle gegevens wel centraal geregistreerd worden (zie ook Planije et al, 2010). Van de gemeenten heeft 40% inmiddels een centrale toegang gerealiseerd, terwijl een derde van de gemeenten bezig is met de ontwikkeling ervan. Zes gemeenten (17%) zijn niet voornemens een centrale toegang te realiseren. Deze gemeenten hebben met de reeds bestaande voorzieningen voldoende zicht op de doelgroep en door de regionale ketensamenwerking verloopt de zorgtoewijzing adequaat (zie ook Planije et al, 2010).

Centrale Toegang

Om de instroom en het aanbod van de maatschappelijke opvang effectiever te organiseren, zijn veel gemeenten bezig met de organisatie van een vorm van centrale toegang. De centrale toegang is een van de wijzen waarop wordt vorm gegeven aan het in beeld krijgen van sociaal kwetsbare mensen.

'We hebben de centrale toegang vrij dwingend opgelegd, we zijn er heel directief mee aan de slag gegaan met alle betrokken instellingen. De centrale toegang heeft zichzelf gefinancierd door andere subsidies deels te beëindigen, dat kon alleen door het draagvlak wat we hadden bij de instellingen. Iedereen zag de noodzaak, we signaleerden dat er teveel klanten weer uit beeld verdwenen.' (Beleidsambtenaar)

'De Veldmonitor is van meerwaarde, het in beeld brengen en houden van de klanten. Door de veldmonitor heb je eindelijk in beeld waar de knelpunten zitten en die kan je dan oplossen. Ook mensen die uitvallen of geschorst worden, daar weten we nu van dat hij nu in de nachtopvang zit, en hoe lang dat duurt. Naar ons idee is er echt een kwaliteitsverbetering zichtbaar.' (Teammanager GGD)

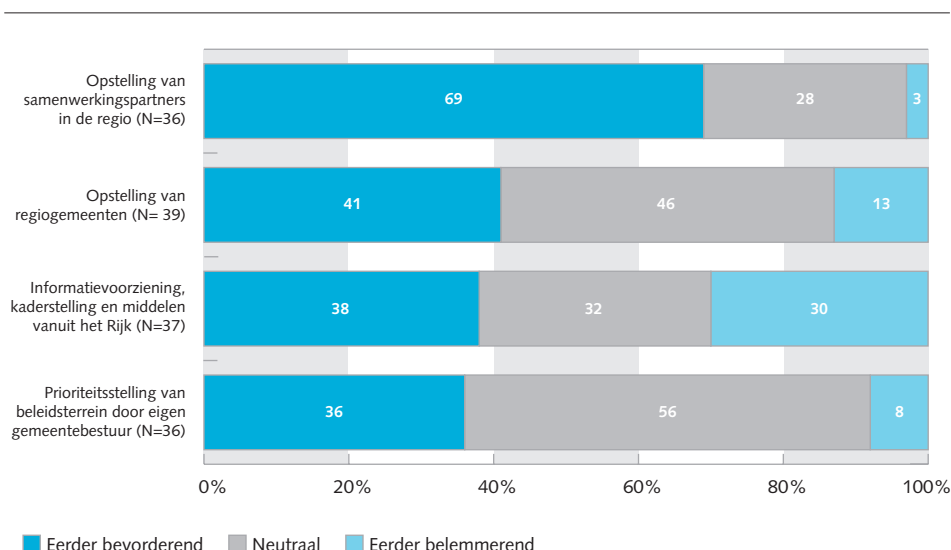
'Goed is dat er is ingezet op een Brede Centrale Toegang met in principe één OGGZ- toeleidings- en begeleidingsteam, niet meer met mensen in dienst van de afzonderlijke instellingen en dat ook ketenpartners daar deel van uitmaken, zoals SoZaWe. (...) Dit lijkt redelijk te gaan functioneren. Maar ik heb er nog weinig zicht op of er wel echt een centrale 'intake' plaatsvindt en of er traject-regie is.' (Cliëntvertegenwoordiger).

'Prioriteit heeft bij ons de inrichting van een Centrale Toegang, met daaraan gekoppeld het bemoeizorgteam. We hebben nu nog onvoldoende, onvolledige beleidsinformatie als het gaat om de MO/OGGZ doelgroep. Er is nog sprake van dubbeltellingen, we hebben geen compleet beeld van de aard en omvang van de doelgroep. De inrichting van de CT, met een daaraan gekoppeld cliëntvolgsysteem moet daarin verbetering aanbrengen. Om de CT te kunnen realiseren is samenwerking van GGZ, MO, VZ en GGD noodzakelijk. In opdracht van de gemeente neemt de ketenregisseur hiervoor het voortouw, hij is sturend.' (Beleidambtenaar)

2.5 Knelpunten

In de vragenlijst is de centrumgemeenten verzocht om van een aantal factoren aan te geven of die bevorderend of belemmerend zijn voor het welslagen van het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas. Figuur 2.7 laat zien dat de centrumgemeenten de opstelling van samenwerkingspartners het vaakst als bevorderend ervaren, gevolgd door de opstelling van de regiogemeenten. Van de gemeenten vindt 38% dat er een bevorderende werking uitgaat van de opstelling van het Rijk. Een derde (30%) van de gemeenten is echter minder te spreken over de informatievoorziening, kaderstelling en verstrekking van middelen vanuit het Rijk.

Figuur 2.7 Bevorderende en belemmerende factoren

Naast bovengenoemde belemmerende en bevorderende factoren, noemen gemeenten zelf verschillende knelpunten die (deels) een succesvolle uitvoering van het beleid bemoeilijken. Het gaat in het bijzonder om ontwikkelingen in het financieel kader, een tekort aan capaciteit, de moeizame uitbreiding van voorzieningen en de ontwikkeling van de ketenaanpak en regionale samenwerking.

2.5.1 Financieel kader

In de eerste rapportage van de Monitor Stedelijk Kompas (Planije, Maas & Been, 2010) is al uitgebreid een beeld geschetst van de ontwikkelingen die van invloed zijn op het financiële kader. Het ging daarbij ondermeer over veranderingen in het financiële beleid, zoals de verdeelsleutel middelen MO, OGGz en verslavingsbeleid, de decentralisatie-uitkering en hervormingen in de AWBZ financiering (schrappen grondslag psychosociaal voor de functie Ondersteunende Begeleiding, inperking aanspraak op AWBZ voor

de functie begeleiding). Verschillende gemeenten merken op dat zij ook in 2010 de gevolgen hiervan nog ondervinden.

Er zijn gemeenten die aangeven dat zij weliswaar gecompenseerd zijn voor de pakketmaatregelen in de AWBZ (schrappen grondslag psychosociaal voor de functie Ondersteunende Begeleiding, inperking aanspraak op AWBZ voor de functie begeleiding), maar dat geen sprake is geweest van een overheveling van taken en verantwoordelijkheden, of een kostendekkende toevoeging aan het gemeentebudget.

Daarnaast beperken de bezuinigingen op het gemeentebudget de mogelijkheden om middelen in te zetten op alle beleidsonderdelen. Volgens de gemeenten kan dit tot gevolg hebben dat hierdoor minder financiële ruimte ontstaat voor de Wmo prestatievelden 7, 8 en 9. Ook verwachten veel gemeenten dat ze de komende jaren fors moeten bezuinigen als gevolg van de economische crisis. Het is nog onduidelijk wat daarvan de gevolgen zijn voor het gemeentelijk sociaal beleid.

Naast bovengenoemde ontwikkelingen, maken veel gemeenten zich zorgen om een aantal aangekondigde maatregelen die gevolgen hebben voor de MO/OGGz-doelgroep. Het gaat daarbij ondermeer om de volgende maatregelen:

- Vanaf 2013 worden de inloopactiviteiten GGZ overgeheveld naar de gemeente.
- De functies dagbesteding en begeleiding worden vanuit de AWBZ overgeheveld naar de gemeenten (Wmo). De structurele invoering start in 2014, met 2013 als overgangsjaar.
- In de AWBZ wordt overgegaan tot het scheiden van wonen en zorg. Zorginstellingen dienen huur en servicekosten direct in rekening te brengen bij cliënten, die hier via een verlaging van de eigen bijdrage en via gebruik van de huurtoeslag voor worden gecompenseerd.
- Voor cliënten met een IQ boven de 70 wordt de gehandicaptenzorg geschrapt, waarbij 50% van de huidige kosten wordt gereserveerd voor het financieren van de zogenoemde 'weglek' naar andere regelingen, zoals de Wmo.
- Korting op het participatiebudget. Besloten is het reïntegratie voor gemeenten en het UWV vanaf 2012 te korten met €190 mln. Hierdoor bestaat bij gemeenten de vrees dat als gevolg van de inkrimping van de reïntegratiebudgetten een groot deel van de doelgroep van de maatschappelijke zorg niet meer in aanmerking komt voor gemeentelijke activeringsactiviteiten.
- Beëindiging 'Van Montfrans-gelden'. Dit zijn tijdelijke middelen die een aantal centrumgemeenten krijgen om overlast en verloedering te bestrijden.
- Het programma Sluitende Aanpak Nazorg Detentie is eindig en de middelen die daartoe ter beschikking zijn gesteld dus ook.
- Uitbreiding van AWBZ-gefinancierde verblijfsplaatsen is tijdelijk moeilijker vanwege een beperkt budget onder strikte voorwaarden.⁴

4 In 2011 wordt hier verder over besloten.

De gevolgen van de geschetste ontwikkelingen op de uitvoering van het beleid met betrekking tot de maatschappelijke opvang zijn nog onduidelijk. Gemeenten geven aan dat de verschillende maatregelen op verschillende wijzen op elkaar ingrijpen met nadelige gevolgen voor de (O)GGz- doelgroep. Het is hierdoor voor gemeenten lastig om (op casusniveau) te overzien welke gevolgen deze ontwikkelingen hebben.

Voor een aantal gemeenten leidt de onzekere financiële situatie ertoe dat doelstellingen worden getemporiseerd of aangepast. Een tekort aan financiële middelen kan ook tot gevolg hebben dat de uitvoering van plannen in de wacht wordt gezet en verwachtingen voor investeringen in de maatschappelijke opvang neerwaarts worden bijgesteld. Anderzijds wordt ook aangegeven dat men nog nadrukkelijker op zoek gaat naar alternatieve oplossingen om de inzet voor kwetsbare mensen te blijven waarborgen.

'Omdat de middelen al maximaal benut worden en bezuinigingen noodzakelijk zijn, is inzet voor nieuwe activiteiten alleen mogelijk door optimalisatie van de inzet van andere geldstromen zoals van woningcorporaties en de inzet van Zwv en AWBZ, betere afstemming en slimme combinaties van voorzieningen en budgetten, herverdeling op basis van beter inzicht in de aansluiting van vraag en aanbod.' (Beleidsambtenaar)

2.5.2 Onvoldoende capaciteit en uitbreiding voorzieningen

Veel gemeenten geven aan dat de capaciteit van het zorg- en ondersteuningsaanbod nog niet op het benodigde peil is (zie ook §2.2). Knelpunten die daarbij worden gesignaleerd zijn dat de omvang van de MO/OGGz doelgroep toeneemt bij gelijkblijvende capaciteit. Dit veroorzaakt toenemende druk op de voordeur van de opvang. Ook wordt gewezen op de beperkte door-, en uitstroom mogelijkheden. Hiervoor worden verschillende oorzaken genoemd, zoals de moeizame realisering van nieuwe voorzieningen. Bij de realisatie van nieuwe voorzieningen, is het aan de gemeenten om geschikte locaties te vinden. Dit is niet eenvoudig. Het kan soms tot langdurige en complexe processen leiden, bijvoorbeeld door overleg met omwonenden en bezwaarschriftprocedures. Verschillende gemeenten geven aan dat de uitstroom uit de maatschappelijke opvang naar begeleid (zelfstandig) wonen stroef verloopt omdat er onvoldoende woningen beschikbaar zijn. In een aantal gemeenten ontbreekt het aan voorzieningen voor bijzondere (moeilijke) doelgroepen.

'Het realiseren van extra voorzieningen is moeilijk, enerzijds door beperkte beschikbaarheid van geschikte locaties, anderzijds door weerstand vanuit de stad. Dat is gestoeld op vrees en zorgen. Dat is voor een deel ook begrijpelijk, dat mensen zich druk maken over beheersbaarheid en veiligheid in de buurt. Het zijn intensieve en langdurige trajecten, dat zet je niet zomaar even neer.' (Beleidsambtenaar)

'De gemeente is de regie kwijt. Ze laten te veel over aan initiatieven van anderen en onhandige introducties in de wijk van instellingen, met te weinig oog voor wettelijke rechten en mogelijk nuttige inbreng van cliëntenraden.' (Cliëntenvertegenwoordiger)

'Voor de totale doelgroep zijn er wel voldoende opvangmogelijkheden, maar we missen een specifieke opvanglocatie voor zwerfjongeren. De algemene opvang is onvoldoende geschikt voor deze bijzondere doelgroep.' (Beleidsambtenaar)

2.5.3 Ontwikkeling ketenaanpak en regionale samenwerking

Vrijwel alle gemeenten zijn bezig met het sluitend maken van de ketensamenwerking, maar daarbij worden ook een aantal obstakels genoemd. Verschillende gemeenten geven aan dat ze het lastig vinden om de ketenaanpak te sturen. Ze worstelen met de vraag hoe te komen tot een samenwerkingsplan dat door alle partijen gedragen wordt. Dit wordt soms bemoeilijkt door verkokering en de aparte financieringsstromen van zorgaanbieders. Door gemeenten wordt opgemerkt dat de financieringssystematiek van de AWBZ de samenwerking tussen zorgaanbieders bemoeilijkt. Ook geven enkele gemeenten aan dat zorgaanbieders soms nog de neiging hebben om de doelgroep 'in eigen huis' te houden, met het oog op exploitatiedoeleinden. Dat maakt het leveren van persoonsgericht maatwerk met ketenpartners soms erg lastig. Een aantal gemeenten is dan ook van plan om de samenwerking met het zorgkantoor te intensiveren zodat gezamenlijk afspraken over zorginkoop gemaakt kunnen worden. Enkele gemeenten geven aan dat het politieke en maatschappelijke draagvlak afneemt.

Er zijn centrumgemeenten die aangeven dat het niet eenvoudig is om met alle regiogemeenten een gezamenlijke aanpak tot stand te brengen (zie ook kader, Samenwerking in de regio, hierna).

Samenwerking in de regio

De meningen van centrumgemeenten over de samenwerking met regiogemeenten lopen uiteen. Er worden positieve voorbeelden gegeven maar ook worden situaties genoemd die voor verbetering vatbaar zijn.

'Wij zijn de centrumgemeente, dus we bieden ook noodopvang, nachtopvang. Wat wel gebeurde was dat als iemand in een regiogemeente dakloos werd en die persoon zich hier meldde bij de nachtopvang, dat dan de regiogemeente zijn handen van die persoon aftrok. Dat is niet de bedoeling. We zijn wel de centrumgemeente maar voor het vervolg moet zo'n persoon weer terug. Er is ook een soort Calimero-effect, waarbij de regiogemeenten lijken te denken dat wij als centrumgemeente bepalen wat er met het geld gebeurt. Dat is niet de praktijk maar zo wordt het wel ervaren. Een ander voorbeeld is dat in regiogemeente X een opvangvoorziening is, daar hebben wij extra in geïnvesteerd, die is uitgebreid, en dat is heel goed maar de regiogemeente beschouwt het als haar voorziening waar wij geen mensen mogen plaatsen. Dat soort discussies voeren we continue.' (Beleidsambtenaar)

'Ambulante woonondersteuning werd voorheen betaald door het zorgkantoor, nu moeten de regiogemeenten zelf daarvoor zorgen. Dat hebben we in heel goed overleg gedaan. Wij vinden dat regiogemeenten zich moeten inspannen voor preventie, maar dat de opvang geen taak voor ze is. Zij moeten zorgen voor voorkomen huisuitzetting, schuldhulpverlening en maatschappelijk werk, dan vangen wij hun daklozen op.' (Beleidsambtenaar)

'De opvang is de verantwoordelijkheid van centrumgemeente, maar voor preventie van huisuitzettingen is ook inzet van de regiogemeenten nodig. De regionale samenwerking loopt prima met regiogemeenten en ook met de woningcorporaties.' (Wethouder)

'Hier in de regio hebben we een samenwerkingsverband via de GGD. De regiovisie is leidend, daarin staat wat de centrumgemeente doet en wat de regiogemeenten doen. Met de regiogemeenten stemmen we wel af, maar voor de kleine gemeenten is het een ver van m'n bed show. Het is veel lastiger om daar aan te haken. Die hebben maar weinig ambtenaren die een heleboel beleidsterreinen moeten doen.' (Beleidsambtenaar)

'Wat nog beter moet is de samenwerking met de regiogemeenten. Er is wel een goede samenwerking in overlegstructuur en afspraken op 'papier', maar echte effecten zijn nog onvoldoende zichtbaar. De urgentie is in de regio wellicht nog onvoldoende geland en misschien is het ook wel echt minder urgent in kleinere gemeenten. Als je echt gaat kijken naar effecten, dan vind ik dat tegenvallen. Afspraken met corporaties over huisuitzettingen en afspraken over terugkeer vanuit de opvang naar zelfstandig wonen zijn nog niet regionaal.'
(Beleidsambtenaar)

2.6 Succesfactoren

De gemeenten noemen verschillende factoren die bijdragen aan een succesvolle uitvoering van het beleid ten aanzien van het Stedelijk Kompas. Bevorderende factoren zijn onder meer het inrichten van onderdelen van de persoonsgerichte benadering en het werken met individuele trajectplannen.

'De inzet op trajectplannen is echt heel succesvol geweest. Er zijn 100 trajectplannen opgesteld, daarvan zijn nu al 65 mensen van de straat binnen 1 tot 1,5 jaar. Het succes is dat we mensen niet eerst in allerlei voorzieningen hebben geplaatst maar met die individuele trajecten meteen het hele verhaal in beeld hebben proberen te krijgen.' (Wethouder)

'De afgelopen 13, 14 maanden hebben we in een aantal cases ook echt successen geboekt. We hebben mensen nu in een betere woonvoorziening gekregen en mensen op traject gekregen waarbij de teloorgang eigenlijk is gestopt en mensen heel langzaam maar zeker een opgaande weg op gaan.'
(Teammanager GGD)

Ook de opzet van een centrale toegang/ centrale intake wordt als een succesfactor gezien, mede om met behulp van registratiegegevens de doelgroep in beeld te brengen en te kunnen volgen (zie kader Centrale Toegang §2.4). Daarnaast geven veel gemeenten aan dat de (bereidheid tot) samenwerking met ketenpartners een belangrijke bijdrage levert aan de uitvoering van het beleid voor de MO/OGGz-doelgroep. Ook de afstemming met regiogemeenten wordt genoemd als positieve factor (zie ook kader 'Samenwerking' in de regio hiervoor).

'Succesfactoren zijn de hele goede relatie en afspraken met de corporaties, organisaties zijn bereid om samen te werken en de betrokken bestuurders hier bij het stadhuis en bij de instellingen.' (Wethouder)

'Samen met de partners werken we structureel in de wijk samen. De hele opvang, verslavingszorg en GGZ doet het hier in de regio goed. Er is wel concurrentie, maar de samenwerking is sterker.' (Beleidsambtenaar)

Andere, door de centrumgemeenten genoemde, bevorderende factoren zijn de uitbreiding van capaciteit in de opvangvoorzieningen, het realiseren van AWBZ-gefinancierde voorzieningen voor (langdurig) verblijf, de betrokkenheid van de uitvoerend werkers, een breed gedragen visie op het plan van aanpak, convenanten en/of afspraken met woningcorporaties, de regierol van de gemeente en de beschikbaarheid van 'good practices' bij andere gemeenten.

DEEL II: Omvang doelgroepen en doelbereik

Toelichting

Deel II van deze monitor heeft betrekking op de omvang van de doelgroepen, het doelbereik en de geleverde inspanningen van gemeenten ten aanzien van het Stedelijk Kompas.

Zoals in §1.3 is aangegeven, is aan de 39 centrumgemeenten gevraagd of er nieuwe gegevens beschikbaar waren over de omvang van de doelgroep. Ook is iedere gemeente gevraagd om per doelstelling aan te geven of er inmiddels een meetbare definitie en een nulmeting is vastgesteld.

In totaal hebben 32 centrumgemeenten aangegeven dat ze beschikten over nieuwe omvangcijfers en/of vastgestelde meetbare definitie(s) en/of (een) nulmeting(en). Deze gemeenten zijn in februari 2011 opnieuw benaderd met een korte gemeentespecifieke vragenlijst. De vragenlijst bestond uit maximaal drie vragenblokken:

- Veranderingen in de omvang van de doelgroep.
- Gemeenten die meetbare doelen hadden zonder dat er een nulmeting beschikbaar was, werd gevraagd om een inschatting te geven of de gestelde doelen gehaald zouden worden.
- Gemeenten met meetbare doelen en een nulmeting werd verzocht om de cijfers over doelbereik en prestaties.

Aanvullend op de informatie uit de vragenlijsten, is gekeken naar (voortgangsrapportages van) de Stedelijk Kompassen en overige relevante beleidsdocumentatie.

3 Omvang doelgroepen

De centrumgemeenten hebben bij het indienen van hun Stedelijk Kompas aantallen feitelijk daklozen, residentieel daklozen, dreigend of potentieel daklozen en zwervjongeren vermeld. De cijfers van de verschillende centrumgemeenten zijn niet goed met elkaar vergelijkbaar om de volgende vier redenen:

- Niet alle gemeenten hanteren dezelfde definities;
- Gemeenten tellen niet op dezelfde manier: sommige gemeenten extrapoleerden landelijke schattingen naar hun lokale bevolking, andere schatten het aantal op basis van interviews met professionals, en weer andere gebruiken de registraties van opvanginstellingen als basis;
- Sommige gemeenten geven aantallen voor de gehele regio waarvoor zij verantwoordelijk zijn, terwijl andere alleen rapporteren over de in de centrumgemeente verblijvende daklozen;
- De cijfers hebben betrekking op verschillende jaartallen, waardoor sommige actueel zijn en andere inmiddels verouderd zijn.

Desondanks zullen we in dit hoofdstuk de relatieve omvang van de verschillende doelgroepen in de centrumgemeenten voorzichtig met elkaar vergelijken. We menen dat dit gerechtvaardigd is omdat een telling van het aantal feitelijk daklozen van het CBS en de opgaven van de centrumgemeenten elkaar niet veel ontlopen. Daarbij tonen we de omvang van de doelgroepen als aandeel van de bevolking in vier brede categorieën: gemeenten met relatief veel daklozen, de gemeenten met een boven gemiddeld aandeel daklozen, de gemeenten met minder daklozen dan gemiddeld en de gemeenten met relatief weinig daklozen.⁵ Voor die gemeenten die voor de Monitor Stedelijk Kompas 2010 nieuwe aantallen leverden, tonen we bovendien of het aantal is gestegen of gedaald ten opzichte van de vorige meting en de voornaamste reden daarvan.

3.1 Feitelijk daklozen

Nagenoeg alle centrumgemeenten hebben zich aangesloten bij de definitie van feitelijk daklozen zoals gehanteerd door de VNG (Heineke, Bosker en van Deth, 2007: 11) en door de vier grootste steden in het Plan van Aanpak (2006: 7). Volgens deze definitie zijn feitelijk daklozen “personen die niet beschikken over een eigen woonruimte en die voor een slaapplek gedurende de nacht ten minste één nacht (in de maand) waren aangewezen op buiten slapen ofwel overnachten in de openlucht en in overdekte open-

⁵ Als grens tussen de uiterste en de middelste categorieën hanteerden we 1 standaarddeviatie boven of onder gemiddeld.

bare ruimten (portieken, fietsenstallingen, stations, winkelcentra of een auto) en binnen slapen in passantenverblijven van de maatschappelijke opvang, inclusief eendaagse noodopvang, of binnen slapen bij vrienden, kennissen of familie, zonder vooruitzichten op een slaapplek voor de daarop volgende nacht."

De opgaven van het aantal feitelijk daklozen volgens de centrumgemeenten en een recente telling door het CBS ontlopen elkaar nauwelijks. Volgens opgaven van de 39 centrumgemeenten bedraagt het aantal feitelijk daklozen in totaal samen 9.700. Opgeteld bij de in 2006 geschatte 7.650 feitelijk daklozen in de vier grootste steden (Rijk en vier grote steden, 2006) komt het totaal op 17.350 volgens tellingen en schattingen van alle 43 centrumgemeenten. Begin 2009 telde het CBS 17.500 feitelijk daklozen in Nederland (CBS, 2010: 60).

Er zijn meer gemeenten waar het aantal feitelijk daklozen daalde dan steeg. Er zijn negentien gemeenten die het aantal feitelijk daklozen in hun regio voor de tweede maal (of vaker) geteld hebben. In die negentien gemeenten is het aantal feitelijk daklozen gelijk gebleven in vier gemeenten, in zes gemeenten is het aantal gestegen en in negen gedaald.

De daling van het aantal feitelijk daklozen kan echter niet zonder meer toegeschreven worden aan het succes van het Stedelijk Kompas. Bij zeven van de negen gemeenten waar het aantal lager is dan in de vorige meting ligt dit (mede) aan een definitiewijziging of een andere manier van tellen dan bij de eerste meting. Daarnaast geven vier van deze negen gemeenten aan dat de daling van de feitelijk daklozen het gevolg is van hun beleid: zij brengen feitelijk daklozen onder in woonvoorzieningen of kunnen hen beter doorgeleiden en doorverwijzen.

Evenzo kan een stijging van het aantal feitelijk daklozen niet zonder meer toegeschreven worden aan falend gemeentelijk beleid. Bij twee van de zes gemeenten waar het aantal toenam speelden definitiewijzigingen en andere manieren van tellen een belangrijke rol.

Twee gemeenten stellen dat de financiële crisis er toe heeft geleid dat mensen hun schulden niet meer konden betalen en daardoor dakloos raakten. Er zijn ook twee gemeenten waar een stijging van het aantal feitelijk daklozen op te vatten is als een succes van beleid: in een gemeente worden daklozen door betere bemoeizorg en doorgeleiding beter gesignaleerd en geregistreerd, en in de andere verbeterde de registratie en nam de capaciteit in de opvang toe. Hierdoor registreerden zij meer daklozen. Twee gemeenten gaven geen toelichting op de stijging (tabel 3.1).

Tabel 3.1 Vergelijking feitelijk daklozen per 1.000 inwoners per regio waarvoor elke centrum-gemeente verantwoordelijk is; stijging en daling t.o.v. vorige meting en vermoedelijke oorzaken van stijging of daling.

Centrum gemeente	Feitelijk daklozen	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Alkmaar	● ●	→				
Almelo ^a	● ●	↘				deel stroomt door naar woonvoorzieningen
Almere	● ● ● ●	↗		✓		meer geregistreerd en registratie verbeterd
Amersfoort	● ●	↗			✓	
Apeldoorn	● ●	↘	✓			
Arnhem	● ●	↘	✓			
Assen	● ●					
Bergen Op Zoom	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Breda ^b	● ● ● ●	→				
Delft	● ●					
Den Bosch ^c	● ● ●	↗ ^c				betere registratie door betere signalering en doorgeleiding
Den Helder	● ●					
Deventer ^a	● ●	→				
Doetinchem	● ● ●					
Dordrecht	● ● ●	↗	✓	✓		
Ede	● ●					
Eindhoven	● ● ●	↘	✓			betere doorgeleiding en meer samenwerking
Emmen	● ●					
Enschede ^a	● ●	↗	✓			
Gouda	● ● ●	↗			✓	
Groningen	● ● ● ●	→				
Haarlem	● ●	↘	✓			
Heerlen	● ●					
Helmond	● ● ●	↘			✓	
Hilversum	● ● ●					
Hoorn	● ●					
Leeuwarden	● ● ●					
Leiden	● ●	↘	✓			eerste resultaten beleid worden nu zichtbaar
Maastricht	●					

Centrum gemeente	Feitelijk daklozen	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Nijmegen	● ●					
Oss	● ●					
Purmerend	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Spijkenisse	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Tilburg	● ●					
Venlo	● ●	↘	✓			
Vlaardingen	● ● ● ●					
Vlissingen	●					
Zaanstad	● ●					
Zwolle ^a	● ●	↘				deel stroomt door naar woonvoorzieningen

a Met uitzondering van Enschede leverden de vier Overijsselse centrumgemeenten geen nieuwe gegevens aan over de omvang van de doelgroep. Gebruikt zijn de meest recente gegevens volgens Biesma et al (2010). Voor de veranderingen t.o.v. de vorige meting zijn de gegevens van deze gemeenten voor 2009 vergeleken met die van 2008.

b De definitie in Breda is ruimer dan die van de VNG en G4. In de groep die in Breda als dak- en thuisloos zijn geregistreerd, zijn ook mensen opgenomen die kortstondig dakloos zijn geweest en verder geen gebruik hebben gemaakt van het zorgaanbod.

c Den Bosch heeft in 2010 een nieuwe telling gehouden van de bijzondere doelgroepen. Het totaal steeg met 19%, maar in de nieuwe telling wordt geen onderscheid gemaakt tussen feitelijk, residentieel of dreigend daklozen en zwerfjongeren. Het is dus niet duidelijk in hoeverre deze stijging ook optrad bij feitelijk daklozen. Voor de berekening van het relatieve aantal (bolletjes) is in deze tabel gebruik gemaakt van het oude aantal uit 2006.

Betekenis van de symbolen

relatieve aantallen (bolletjes)

- : relatief weinig ($Z < -1$)
- : minder dan gemiddeld ($-1 \leq Z < 0$)
- : meer dan gemiddeld ($0 \leq Z < 1$)
- : relatief veel ($Z \geq 1$)

veranderingen (pijltes)

↗: meer dan 10% gestegen t.o.v. MSK 2009

→: minder dan 10% gestegen of gedaald

↘: meer dan 10% gedaald t.o.v. MSK 2009

Geen pijltje: geen nieuwe gegevens of in MSK 2009 nog geen gegevens

3.2 Residentieel daklozen

Bijna alle centrumgemeenten hanteren de definitie van residentieel daklozen zoals gehanteerd door de VNG (Heineke, Bosker en van Deth, 2007: 11) en door de vier grootste steden in het Plan van Aanpak (2006: 7). Volgens deze definitie zijn residentieel daklozen “personen die als bewoner staan ingeschreven bij instellingen voor maatschappelijke opvang (internaten en sociale pensions, woonvoorzieningen op basis van particulier initiatief dat zich richt op semipermanente bewoning door daklozen en particuliere commerciële pensions waar voornamelijk daklozen wonen).” Er zijn ook enkele gemeenten die een iets afwijkende definitie hanteren. In Enschede behoren bewoners van woonvoorzieningen bijvoorbeeld tot de doelgroep begeleid wonen en niet tot de residentieel daklozen.

Van 35 van de 39 centrumgemeenten zijn aantallen residentieel daklozen bekend. In totaal tellen zij ongeveer 7.800 residentieel daklozen. De vier grootste steden schatten in 2006 dat er 2.500 residentieel daklozen binnen hun regio waren (Rijk en vier grote steden, 2006). Daarmee zou het totaal aantal residentieel daklozen op 10.300 komen. Op basis van Stedelijke Kompassen schat Cebeon het aantal residentieel daklozen op 13.000 (Cebeon, 2011: 15). De Stedelijke Kompassen gaan uit van een aantal residentieel daklozen op een bepaald meetmoment. Wanneer we echter kijken naar het totaal aantal mensen dat gedurende een heel jaar gebruik maakte van de maatschappelijke opvang – ook al is het maar enkele nachten – komt het aantal aanzienlijk hoger uit. Naar schatting maakten 50.000 cliënten in 2009 op enig moment gebruik van de maatschappelijke opvang (Tuynman en Planije, 2011).⁶

Bij 17 centrumgemeenten zijn de gegevens geactualiseerd en de overige gemeenten werken met de aantallen residentieel daklozen volgens schattingen en tellingen bij inlevering van hun Stedelijk Kompas. In 9 centrumgemeenten steeg het aantal residentieel daklozen ten opzichte van de vorige meting, in 5 daalde het aantal, en in 3 bleef het aantal min of meer gelijk. Een veelgenoemde oorzaak voor stijging van aantallen residentieel daklozen is dat instellingen de groep beter registreren. Drie gemeenten schreven de toename van het aantal residentieel daklozen in hun regio toe aan uitbreiding van de capaciteit van hun opvangvoorzieningen. De gemeenten waar de aantallen residentieel daklozen daalden gaven over het algemeen geen oorzaak aan voor de daling (tabel 3.2).

6 Schatting gebaseerd op een telling van het totaal aantal unieke cliënten dat in 2009 op enig moment gebruik maakte van instellingen voor maatschappelijke opvang die aangesloten zijn bij de Federatie Opvang.

Tabel 3.2. Vergelijking residentieel daklozen per 1.000 inwoners per regio waarvoor elke centrumgemeente verantwoordelijk is; stijging en daling t.o.v. vorige meting en vermoedelijke oorzaken van stijging of daling.

Centrum gemeente	Residentieel daklozen	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Alkmaar	● ●	↗				Uitbreiding capaciteit crisisopvang
Almelo ^a	●	↘			✓	
Almere	● ● ● ●	↗	✓	✓		Toename basisvoorzieningen
Amersfoort	● ●	↗	✓			
Apeldoorn	● ●	↘	✓			
Arnhem	● ●					
Assen	●					
Bergen Op Zoom	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Breda	● ●	↘			✓	
Delft	● ●					
Den Bosch	● ● ●					
Den Helder	● ●					
Deventer ^a	● ●	↘			✓	
Doetinchem	onbekend					
Dordrecht	● ●	↗	✓	✓		
Ede	● ●					
Eindhoven	● ● ●	↗	✓			
Emmen	● ● ●					
Enschede ^a	● ●	↗	✓			
Gouda	● ●	↗			✓	
Groningen	● ●	→				
Haarlem	●	↘	✓			
Heerlen	● ● ● ●					
Helmond	● ● ● ●	→				
Hilversum	● ● ●					
Hoorn	● ●					
Leeuwarden	● ●					
Leiden	● ●	→				
Maastricht	● ● ● ●					
Nijmegen	● ● ●					
Oss	● ●					

Centrum gemeente	Residentieel daklozen	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Purmerend	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Spijkenisse	onbekend: feitelijk en residentieel daklozen samen					
Tilburg	● ● ● ●					
Venlo	● ●	↗	✓		✓	
Vlaardingen	● ● ●					
Vlissingen	● ●					
Zaanstad	● ●					
Zwolle ^a	● ●	↗				Uitbreiding capaciteit

a Met uitzondering van Enschede leverden de vier Overijsselse centrumgemeenten geen nieuwe gegevens aan over de omvang van de doelgroep. Gebruikt zijn de meest recente gegevens volgens Biesma et al (2010). Voor de veranderingen t.o.v. de vorige meting zijn de gegevens van deze gemeenten voor 2009 vergeleken met die van 2008 (en niet met de omvangsschattingen in de MSK 2009).

Betekenis van de symbolen

relatieve aantallen (bolletjes)

- : relatief weinig ($Z < -1$)
- : minder dan gemiddeld ($-1 \leq Z < 0$)
- : meer dan gemiddeld ($0 \leq Z < 1$)
- : relatief veel ($Z \geq 1$)

veranderingen (pijltes)

- ↗: meer dan 10% gestegen t.o.v. MSK 2009
- : minder dan 10% gestegen of gedaald
- ↘: meer dan 10% gedaald t.o.v. MSK 2009
- Geen pijltje: geen nieuwe gegevens of in MSK 2009 nog geen gegevens

3.3 Potentieel of dreigend daklozen

Gemeenten hanteren verschillende definities van potentieel of dreigend daklozen (zie ook Planije, Maas en Been, 2010: 18). Er zijn twee hoofdgroepen van definities te onderscheiden:

- Brede definitie: sommige gemeenten rekenen tot de potentieel daklozen de gehele brede doelgroep van het gemeentelijke beleid op het terrein van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz) in het kader van prestatieveld 8 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Daarbij gaat het om mensen met meervoudige problematiek, die sociaal kwetsbaar zijn en onvoldoende zelfredzaam. Ze confronteren de omgeving met hun problemen doordat zij overlast veroorzaken of doordat hun omgeving zich zorgen over hen maakt.
- Smalle definitie: de meeste gemeenten spitsen de omschrijving van de doelgroep echter toe op specifiekere groepen, bijvoorbeeld ex-daklozen die weer zelfstandig zijn gaan wonen, mensen die vanwege huurschulden uit huis gezet dreigen te

worden, personen die ontslagen worden uit detentie of klinische zorg zonder huisvesting, maar met een zorgvraag, of het aantal cliënten van vangnetteams.

De methoden om de omvang van de doelgroep vast te stellen verschillen ook. Een grote groep gemeenten schat de omvang van de potentieel daklozen in hun verzorgingsgebied door landelijke omvangsschattingen te vertalen naar het totaal aantal inwoners in hun regio. Een andere groep telt specifieke mensen die bij hen bekend zijn via meldingen en registraties, bijvoorbeeld mensen die uit huis gezet dreigen te worden of ex-gedetineerden. De aantallen in deze gemeenten zijn over het algemeen veel lager dan in de gemeenten die landelijke omvangsschattingen naar hun eigen regio extrapoleren.

Van de 39 centrumgemeenten waren er 30 die een omvangsschatting van de doelgroep potentieel of dreigend daklozen gaven. Het totaal van de omvangsschattingen van deze 30 gemeenten bedraagt 33.300 personen, variërend van 1 per 10.000 regio-inwoners tot 101 (gemiddeld 32). Dit is een aanwijzing dat de meeste gemeenten niet de brede definitie hanteren en dus niet alle mensen met OGGz-problematiek als potentieel daklozen beschouwen. Het aantal is namelijk –ook wanneer we rekening houden met de gemeenten waarvoor geen gegevens beschikbaar zijn– veel lager dan schattingen van de omvang van de brede OGGz-doelgroep. Recentelijk schatte de Gezondheidsraad dat “150.000 mensen in Nederland niet in hun eigen bestaansvoorwaarden [kunnen] voorzien, door een combinatie van psychische en andere problemen.” (Gezondheidsraad, 2011: 3).⁷ Cebeon (2011: 15) schat de omvang van de doelgroep –gebaseerd op Stedelijke Kompassen en tellingen van langdurig arme huishoudens met betalingsachterstanden– indicatief op 60.000.

Gezien het feit dat gemeenten zulke verschillende definities en methoden hanteren presenteren we geen tabel met relatieve omvang, alleen de verschillen ten opzichte van de vorige meting (tabel 3.3). Amersfoort en Ede rapporteerden dit jaar een omvangsschatting van de doelgroep en in het vorige jaarbericht nog niet (Planije et al, 2010). Er zijn negen gemeenten die (minstens) voor de tweede maal een omvang van de doelgroep rapporteerden. Vijf van deze gemeenten rapporteerden een lager aantal dan in het jaarbericht 2009, twee gemeenten tellen een hoger aantal dreigend daklozen dan de vorige meting, en in twee bleef het aantal min of meer gelijk.

Er kan niet veel gezegd worden over de oorzaken van de daling in vijf gemeenten: Haarlem rapporteerde dit jaar het aantal dreigend daklozen in een deel van zijn verzorgingsgebied en in de vorige monitor voor het gehele verzorgingsgebied; Eindhoven corrigeerde zijn cijfers en de andere drie steden waar het aantal dreigend daklozen daalde rapporteerden geen mogelijke oorzaken.

7 De Gezondheidsraad baseert zich op omvangsschattingen van SGBO en Research voor Beleid.

Tabel 3.3 stijging en daling van aantallen dreigend daklozen t.o.v. vorige meting en vermoedelijke oorzaken van stijging of daling.

Centrum gemeente	Stijging/ daling ^b	Oorzaak stijging/ daling:			
		Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Almelo ^a	↘			✓	
Almere	↗	✓	✓		
Breda	→				
Deventer ^a	↘			✓	
Eindhoven	↘	✓			
Enschede ^a	↗	✓			
Groningen	→				
Haarlem	↘	✓			
Zwolle ^a	↘			✓	

a Met uitzondering van Enschede leverden de vier Overijsselse centrumgemeenten geen nieuwe gegevens aan over de omvang van de doelgroep. Gebruikt zijn de meest recente gegevens volgens Biesma et al (2010). Voor de veranderingen t.o.v. de vorige meting zijn de gegevens van deze gemeenten voor 2009 vergeleken met die van 2008 (en niet met de omvangsschattingen in MSK2009).

b Een verandering van 10% of minder ten opzichte van de vorige meting beschouwen we als gelijk gebleven (→).

3.4 Zwerfjongeren

In 2010 kwamen het Rijk, lokale overheden en zorgaanbieders de definitie van zwerfjongeren overeen (Ministerie voor Jeugd en Gezin 2010). Volgens deze definitie zijn zwerfjongeren “feitelijk of residentieel daklozen onder de 23 jaar met meervoudige problemen.” In 2010 hanteerden de meeste gemeenten nog eigen definities. Deze definities lijken daar over het algemeen op, maar kennen vaak een andere leeftijdsgrens: meestal tot 25 jaar. Een klein aantal gemeenten telde deze groep bij de feitelijk en residentieel daklozen. De Algemene Rekenkamer heeft veel pionierswerk verricht op het gebied van zwerfjongeren en veel gemeenten baseren zich voor hun omvangsschattingen dan ook op schattingen en tellingen van de Algemene Rekenkamer. Er zijn echter steeds meer gemeenten die op basis van eigen registraties en tellingen tot omvangsschattingen komen: een teken dat gemeenten de doelgroep steeds beter in beeld krijgen.

Van de 39 centrumgemeenten zijn er 30 die een omvangsschatting gaven van het aantal zwerfjongeren in hun gemeente. Zij komen in totaal op bijna 2.700 zwerfjongeren: dat komt neer op gemiddeld 2 per 10.000 regio-inwoners. Wanneer we op basis van dit gemiddelde het aantal zwerfjongeren in de overige 9 centrumgemeenten schatten, komen we uit op een totaal van 3.170 zwerfjongeren in 39 centrumgemeenten. Het

aantal zwerfjongeren in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht bedroeg in 2007 volgens opgaven van deze steden 3.070 (Algemene Rekenkamer 2008: 55). Dat zou betekenen dat er naar schatting in totaal ongeveer 6.200 zwerfjongeren zijn. In 2009 waren er naar schatting 5.300 cliënten van 18 tot en met 22 jaar die gebruik maakten van de maatschappelijke opvang (Tuynman en Planije, 2011).

Twee gemeenten rapporteerden het aantal zwerfjongeren in hun regio dit jaar voor het eerst. Zeventien gemeenten rapporteerden voor (minstens) de tweede keer het aantal zwerfjongeren in hun regio. In 7 van deze 17 gemeenten daalde het aantal zwerfjongeren, in 8 steeg dat, en in 2 bleef het aantal min of meer gelijk. Slechts 3 gemeenten schreven deze veranderingen mede toe aan hun beleid, de overige gaven geen verklaring of noemden andere (externe) oorzaken (tabel 3.4).

Tabel 3.4 Vergelijking zwerfjongeren per 1.000 inwoners per regio waarvoor elke centrumgemeente verantwoordelijk is; stijging en daling t.o.v. vorige meting en vermoedelijke oorzaken van stijging of daling^a

Centrum gemeente	Zwerfjongeren	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Alkmaar	● ● ●	↗				Intensivering (traject)begeleiding, ook voor jongeren die niet langer in de voorziening gehandhaafd kunnen worden. Daardoor wervende werking in regio.
Almelo ^b	●	↘			✓	
Almere ^c	● ● ● ● ^c	↗		✓		
Amersfoort	●	→				
Apeldoorn ^d	● ● ● ●	↗		✓		
Arnhem	● ● ●	↘			✓	
Assen	●					
Bergen Op Zoom	● ●					
Breda	● ● ●	↘			✓	
Delft	onbekend					
Den Bosch	onbekend					
Den Helder	onbekend					
Deventer ^b	● ●	↘			✓	
Doetinchem	onbekend					
Dordrecht	● ● ● ●	↗	✓	✓		
Ede	●					
Eindhoven	● ● ●	↗	✓			
Emmen	● ● ● ●					
Enschede ^b	● ● ●	↘			✓	
Gouda	onbekend					
Groningen	●	↘			✓	
Haarlem	● ● ●					

Centrum gemeente	Zwerfjongeren	Stijging/ daling	Oorzaak stijging/ daling:			
			Definitie methode	Externe oorzaken	Niet bekend	Beleid
Heerlen	onbekend					
Helmond ^e	● ●	↗			✓	
Hilversum	● ● ●					
Hoorn	● ●	↘				Recidive neemt af door verbetering registratie
Leeuwarden	●					
Leiden	● ● ●	↗	✓			Zwerfjongeren eerder in beeld en eerder en beter passende hulp en begeleiding.
Maastricht	onbekend					
Nijmegen	● ● ●					
Oss	● ● ● ●					
Purmerend	●	→				
Spijkenisse	onbekend					
Tilburg	● ● ●					
Venlo	● ● ●					
Vlaardingen	● ● ●					
Vlissingen	● ●					
Zaanstad	● ● ● ●					
Zwolle ^b	● ●	↗			✓	

a Voor de weergave van het aantal bolletjes is het gemiddelde en de standaarddeviatie gebruikt exclusief Almere.

b Met uitzondering van Enschede leverden de vier Overijsselse centrumgemeenten geen nieuwe gegevens aan over de omvang van de doelgroep. Gebruikt zijn de meest recente gegevens volgens Biesma et al (2010). Voor de veranderingen t.o.v. de vorige meting zijn de gegevens van deze gemeenten voor 2009 vergeleken met die van 2008 (en niet met de omvangschattingen in MSK 2009).

c Almere telde een uitzonderlijk hoog aantal. Naast oorzaken als goede registratie en een jonge bevolking spelen hierbij mee dat Almere een ruimere leeftijdsgrens (tot 25 jaar) hanteert en dat kinderen die met hun ouder(s) worden opgevangen ook meegeteld worden. Overigens zijn de meeste Flevolandse zwerfjongeren 18 jaar of ouder (Benschop en Korf, 2009:99). Betreft gegevens 2009.

d Apeldoorn telt risicjongeren, een bredere groep dan de zwerfjongeren.

e Helmondse zwerfjongeren betreft alleen de residentieel daklozen

Betekenis van de symbolen

relatieve aantallen (bolletjes)

- : relatief weinig ($Z < -1$)
- : minder dan gemiddeld ($-1 \leq Z < 0$)
- : meer dan gemiddeld ($0 \leq Z < 1$)
- : relatief veel ($Z \geq 1$) incl. Almere

veranderingen (pijlletjes)

↗: meer dan 10% gestegen t.o.v. MSK 2009

→: minder dan 10% gestegen of gedaald

↘: meer dan 10% gedaald t.o.v. MSK 2009

Geen pijltje: geen nieuwe gegevens of in MSK 2009 nog geen gegevens

Good practice: laagdrempelig onderwijs op woonvoorziening voor zwerfjongeren⁸

Eén van de geïnterviewde uitvoerende organisaties betrof een opvanginstelling voor dak- en thuisloze jongeren. Deze instelling biedt –naast opvang en begeleiding– ook onderwijs binnen de woonvoorziening zelf, aangeboden door het ROC. De provincie steunt dit project.

Laagdrempelig onderwijs op de woonvoorziening zelf heeft voordelen. Zo is de relatie met de docenten persoonlijk en direct en de trainingsgroepen zijn klein en sluiten aan op de dagroutines van de woonzorg. Ook voelen de jongeren zich in deze bekende omgeving meer op hun gemak dan op een grootschalige campus van een ROC.

De betrokkenen slagen erin jongeren weer het onderwijs in te laten stromen. Van de 27 jongeren volgen er nu 20 onderwijs. Een aantal jongeren is er zelfs in geslaagd door te stromen naar een volgend onderwijsniveau. Een tweede resultaat is dat de woonzorg er beter in slaagt jongeren effectief te begeleiden bij het werken aan hun probleemgedrag, omdat ze de gevolgen van hun gedrag op 'school' direct merken in de woonvoorziening en andersom. Woonbegeleiders en docenten zijn beter in staat jongeren te stimuleren, activeren en motiveren, omdat ze directer van docenten signalen krijgen over het gedrag van de jongeren.

De nieuwe situatie leidt regelmatig tot onrust. Als er in de woonzorg 's avonds ongeregelheden ontstaan, dan werkt dat de volgende dag door in het onderwijs. Het omgekeerde was ook het geval. Een jongere die de trainingsgroep uit wordt gestuurd wegens ontoelaatbaar gedrag, zorgt voor onrust in de dagelijkse routines van de woonzorg. Het vergt intensieve afstemming en doorzettingsvermogen van zowel de docenten als de woonbegeleiding om woonzorg en onderwijs goed te laten verlopen.

Het ROC gaat haar onderwijs ontwikkelen op basis van door woonbegeleidersesignaleerde leervragen. Denk hierbij aan werkvaardigheden als 'op tijd opstaan' of 'omgaan met geld'. De dagroutine van de woonzorg biedt ook mogelijkheden voor het onderwijs: een gezamenlijk ontbijt kan bijvoorbeeld worden uitgevoerd door jongeren die kooklessen volgen.

8 De informatie in dit kader is ontleend aan het interview en aan Terwijn (2010).

De instelling, het ROC en de jongeren lopen wel tegen financiële en administratieve drempels aan. Om het schoolgeld te kunnen betalen moeten jongeren –veelal kampend met problematische schulden– een aanvullende beurs krijgen van DUO (de landelijke Dienst Uitvoering Onderwijs). Daarvoor is echter een verklaring nodig van de ouders dat deze niet kunnen meebetalen, maar de doelgroep heeft meestal geen contact meer met hun ouders en kunnen deze verklaring daarom niet krijgen. DUO ziet daarin echter geen reden om van haar regels af te wijken, zodat het verkrijgen van voorschotten voor schoolgeld bij andere instanties zoals gemeente en schuldhulpverlening veel bureaucratische inspanningen vergt.

4 Doelbereik en prestaties

Zoals in de rapportage van de Monitor Stedelijk Kompas over 2009 al werd vastgesteld, hebben de 39 centrumgemeenten globaal dezelfde ambities. Samengevat komt dat neer op het terugdringen en voorkomen van dak- en thuisloosheid en het verbeteren van de kwaliteit van leven van de betreffende doelgroep. Om deze ambities te kunnen verwezenlijken heeft het merendeel van de gemeenten dezelfde doelstellingen opgenomen als in het Plan van Aanpak G4. Een aantal doelstellingen is door de 39 centrumgemeenten anders geformuleerd of aangevuld met andere doelstellingen (zie ook Planije, Maas & Been, 2010). Om de kwantitatieve resultaten van het Stedelijk Kompas inzichtelijk te maken, is het gewenst dat gemeenten meetbare doelstellingen vaststellen⁹. Daarbij is ook uitleg noodzakelijk over de processen die ten grondslag liggen aan de mate van voortgang. Als er bijvoorbeeld grote vooruitgang is geweest in een bepaalde periode heeft het meerwaarde om inzichtelijk te maken wat het succes veroorzaakt. Hetzelfde geldt als de voortgang ogenschijnlijk minder groot is. In de MSK rapportage 2009 (Planije, Maas & Been, 2010) werd geconstateerd dat veel doelstellingen nog niet door alle gemeenten dusdanig uitgewerkt zijn dat ze meetbaar zijn.

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het doelbereik en de prestaties in het jaar 2010. Daartoe beperken we ons tot de gemeenten die beschikken over kwantitatieve resultaten met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen in het Stedelijk Kompas. De gegevens van de centrumgemeenten zijn niet met elkaar vergelijkbaar. Het is niet altijd duidelijk of en in hoeverre de aangeleverde gegevens van de centrumgemeenten betrekking hebben op de gehele regio of op de gemeente zelf. Ook hebben de gepresenteerde cijfers betrekking op verschillende jaartallen. Daarnaast hanteren de gemeenten verschillende definities, bijvoorbeeld over wat exact wordt verstaan onder een individueel trajectplan of hoe overlast wordt gemeten.

In hoofdstuk 5 wordt voor iedere centrumgemeente een kort overzicht gegeven van de stand van zaken. Daarin wordt ook informatie gegeven over de doelstellingen die (nog) niet meetbaar zijn geformuleerd.

⁹ Een voorbeeld van een meetbare doelstelling is dat het aantal huissuitzettingen in de periode 2008-2011 met 30% afneemt.

4.1 Voortgang 'top vijf' meetbare doelen

Er zijn 29 centrumgemeenten die aangeven dat zij (een deel van) de doelstellingen meetbaar hebben opgesteld. Van de 29 centrumgemeenten die aangeven dat ze meetbare doelstellingen hebben opgesteld, zijn er 20 die kwantitatieve informatie hebben verstrekt. Van deze 20 gemeenten zijn er 6 die voor iedere meetbare doelstelling kwantitatieve gegevens hebben geleverd. De andere 14 gemeenten hebben voor een deel van de doelstellingen cijfermatige informatie verstrekt.

Het betreft doelen die overeenkomen met de vijf hoofddoelstellingen van de vier grote steden in hun Plan van Aanpak maatschappelijke opvang. Daarnaast zijn door een aantal gemeenten aanvullende meetbare doelstellingen opgesteld. Het betreft bijvoorbeeld doelen over het uitbreiden van de opvangcapaciteit of het in zorg brengen van zwerfjongeren en/of tienermoeders. De volgende doelen zijn door tien of meer gemeenten in meetbare doelstellingen geformuleerd:

- Het verminderen van het aantal huisuitzettingen en/of voorkomen van dakloosheid als gevolg van huisuitzetting.
- Daklozen voorzien van een individueel zorgtraject.
- Het voorkomen van dakloosheid als gevolg van ontslag uit detentie.
- Het voorkomen van dakloosheid als gevolg van uitsluiting uit zorginstellingen.
- Het verminderen van overlast.

In dit hoofdstuk schetsen we de voortgang van het bereiken van deze vijf doelen op basis van die gemeenten die daarover kwantitatieve gegevens konden leveren.

4.1.1 Het verminderen van het aantal huisuitzettingen en/of voorkomen van dakloosheid als gevolg van huisuitzetting

Van twintig centrumgemeenten is kwantitatieve beleidsinformatie beschikbaar over hun doelbereik aangaande het verminderen van het aantal huisuitzettingen (tabel 4.1). Aanvullende informatie is gevonden in regionale dak- en thuislozenmonitors. Slechts één gemeente heeft informatie verstrekt over het aantal personen dat als gevolg van huisuitzetting dakloos is geworden.

Tabel 4.1 Doelbereik verminderen van het aantal huisuitzettingen: aantal huisuitzettingen bij nulmeting, tussenmeting en de gemiddelde jaarlijkse daling in %

Gemeente	Nulmeting	Tussenmeting	Gemiddelde jaarlijkse daling in %
Almelo (regio) ^a	2008: 104	2009: 86	17
Almere (gemeente) ^b	2006: 196	2009: 162	4
Apeldoorn	2006: 46	2010: 27	10
Arnhem (regio)	2009: 205	2010: 200	2
Assen (regio) ^c	2007: 100	2008: 94	6
Den Helder (gemeente)	2007: 16	2010: 14	4
Deventer (regio) ^a	2008: 78	2009: 70	10
Doetinchem (regio)	2006: 100	2010: 86	4
Dordrecht (regio)	2005: 241	2010: 140	8
Enschede (regio) ^a	2008: 248	2009: 216	13
Eindhoven (gemeente)	2008: 146	2010: 126	7
Groningen (regio) ^d	2008: 279	2009: 258	8
Haarlem (gemeente)	2005: 122	2009: 57	13
Heerlen (gemeente)	2009: 129	2010: 65	50
Helmond (gemeente)	2007: 86	2010: 67	7
Leeuwarden (regio) ^e	2008: 275	2009: 225	18
Leiden (gemeente)	2007: 46	2009: 42	4
Nijmegen	2007: 133	2010: 87	12
Purmerend (gemeente)	2005: 30	2009: 27	2
Zwolle (regio) ^{a, f}	2008: 62	2009: 73	-

Bronnen: a Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010 (Biesma et al, 2010); b Flevomonitor 2009

(Benschop en Korver, 2009) c Dak- en thuislozenmonitor 2006-2008 Assen (Oldersma et al, 2010);

d Dak- en thuislozenmonitor Groningen 2003-2009 (Oldersma et al, 2010); e Dak- en thuislozenmonitor Fryslân (Oldersma et al, 2011).

f In 2009 is in de regio Zwolle het aantal huisuitzettingen over een groter aantal woningcorporaties berekend dan in 2008.

Het betreft alleen huisuitzettingen bij woningcorporaties. Het is voor gemeenten niet mogelijk om afspraken te maken met particuliere verhuurders. In vrijwel alle gemeenten is het aantal huisuitzettingen gedaald. Er bestaan grote verschillen tussen de gemeenten. In twee gemeenten was de gemiddelde jaarlijkse daling van het aantal huisuitzettingen slechts 2%, terwijl in Heerlen sprake was van een daling van 50% (zie §5.22). Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit of het de aantallen huisuitzettingen in de centrumgemeente of in de hele regio betreft. Ook zijn de aantallen huisuitzettingen afhankelijk van het aantal meegetelde corporatiewoningen. Zo daalde in Arnhem het aantal huisuitzettingen met 2%, maar wanneer gecorrigeerd wordt voor de toename

van het aantal corporatiewoningen in die regio (zoals de gemeente zelf ook doet) daalde het aantal huisuitzettingen per 1.000 woningen er met 8%.

4.1.2 Daklozen voorzien van een individueel trajectplan

Zes centrumgemeenten hebben kwantitatieve gegevens verstrekt over hun doelstellingen aangaande het werken met individuele trajecten (tabel 4.2).¹⁰

Tabel 4.2 Doelbereik feitelijk- en/of residentieel daklozen in traject: aantal mensen in traject bij nulmeting, tussenmeting en aantal daklozen

Gemeente	Nulmeting	Tussenmeting	Totaal aantal daklozen
Apeldoorn*	13 trajecten (2009)	19 trajecten (2010), 46 personen zijn gescreend en hebben intake gehad	117 feitelijk daklozen (2010) 412 residentieel daklozen (2010)
Arnhem	7 trajecten (2010)	-	219 feitelijk daklozen (2010) ± 98 residentieel daklozen (2010)
Den Helder	85 trajecten (2010)	-	46 feitelijk daklozen (2007) 41 residentieel daklozen (2007)
Doetinchem	45 trajecten (2009)	103 trajecten (t/m november 2010)	251 feitelijk daklozen (2008)
Dordrecht**	0 trajecten (2009)	22 ex-gedetineerden in traject, 27 overlastgevers in traject.	444 feitelijk daklozen (2007) 146 residentieel daklozen (2007)
Eindhoven	-	299 trajecten (stand februari 2011)	569 feitelijk daklozen (2009) 393 residentieel daklozen (2009)
Zwolle	-	94 trajecten (juni 2010)	246 feitelijk daklozen (2009) 248 residentieel daklozen (2009)

* Bron: Monitor Regionaal Kompas Oost-Veluwe Metingen 2009 en 2010 (Intraval, 2011). Het betreft alleen trajecten voor feitelijk daklozen.

** Dordrecht heeft de ambities voor individuele trajecten voor de gehele doelgroep maatschappelijke zorg losgelaten. De ambitie voor individuele trajecten is nu enkel gericht op ex-gedetineerden en overlastgevers met meervoudige problematiek.

De gemeenten Apeldoorn en Arnhem hebben ook gegevens verstrekt over het aantal trajecten voor zwerfjongeren en tienermoeders. In Apeldoorn heeft in 2009 en 2010 in totaal met 102 zwerfjongeren een intakegesprek plaatsgevonden. Hiervan zijn 31 trajecten gestart. In dezelfde periode is met 111 tienermoeders een intakegesprek afgenomen, bij 91 tienermoeders heeft dat geleid tot een traject (zie §5.5 voor meer informatie over Apeldoorn). In Arnhem is in 2009 en 2010 voor 82 zwerfjongeren een individueel trajectplan opgesteld, 22 jongeren zijn uitgestroomd met een stabiele mix (zie ook §5.6).

¹⁰ Er zijn ook gemeenten die spreken over persoonlijke begeleidingsplannen.

In hoofdstuk 5 is bij de afzonderlijke gemeenten te lezen wat er bekend is over het werken met individuele trajectplannen.

4.1.3 Het verminderen van overlast

De door de centrumgemeenten verstrekte kwantitatieve informatie met betrekking tot het beperken van overlast is zeer beperkt (tabel 4.3). Enkele gemeenten geven aan dat op basis van signalen van veldwerkers de indruk bestaat dat de overlast is afgenomen. Van twee centrumgemeenten (Almelo, Enschede) is enige informatie bekend uit de regionale dak- en thuislozen monitor. Alleen voor de gemeente Enschede kan op basis van cijfers gezegd worden dat de door daklozen veroorzaakte overlast in 2009 is gedaald ten opzichte van 2008.

Tabel 4.3 Doelbereik verminderen van overlast

Gemeente	Nulmeting	Meest recente meting
Almelo	-	2009: overlastgevend gedrag door 29% van de feitelijk daklozen
Doetinchem	Sterke daling van het aantal meldingen van overlast sinds de ingebruikname van een dagcentrum met alcoholgebruikruimte. Een cijfermatige onderbouwing ontbreekt vooralsnog.	
Dordrecht	-	2010: 27 overlastgevers in traject
Enschede	2008: overlastgevend gedrag door 22% van de feitelijk daklozen en door 8% van de residentieel daklozen	2009: overlastgevend gedrag door 17% van de feitelijk daklozen en door 5% van de residentieel daklozen
Haarlem	Het aantal daklozen op straat is verminderd volgens waarneming van de veldwerkers. Een cijfermatige onderbouwing ontbreekt vooralsnog, het registratiesysteem van de veldmonitor is nog niet operationeel.	
Helmond	In 2007 30 meldingen wegens (vermoedens van) drugsoverlast	-
Leiden	7% (Leefbaarheidsmonitor 2007)	5% (Veiligheidsmonitor 2009)
Purmerend	-	In 2010 geen overlast van daklozen

4.1.4 Het voorkomen van dakloosheid als gevolg van ontslag uit detentie en/of uitsluiting uit een zorginstelling

Het voorkomen van dakloosheid als gevolg van ontslag uit detentie en/of uitsluiting uit een zorginstelling wordt door veel centrumgemeenten als doelstelling genoemd. Hoewel minstens tien gemeenten aangeven dat zij hiervoor meetbare doelstellingen hebben geformuleerd, is er slechts één gemeente die enige cijfermatige onderbouwing heeft verstrekt over de voortgang (zie 5.32).

4.2 Beschouwing

In de MSK rapportage 2009 werd opgemerkt dat om effecten van doelstellingen cijfermatig te kunnen weergeven, het noodzakelijk is dat doelstellingen gekwantificeerd

worden opgesteld. Belangrijk is om de juiste indicatoren bij de doelstellingen te definiëren en hierover afspraken te maken met de betrokken partijen.

Een jaar later blijkt dat het voor de meeste gemeenten nog te vroeg is om aan de hand van kwantitatieve gegevens de resultaten inzichtelijk te maken¹¹. Van slechts twee doelstellingen (verminderen aantal huisuitzettingen en daklozen voorzien van een individueel trajectplan) wordt door een beperkt aantal gemeenten een cijfermatige onderbouwing gegeven. Voor veel gemeenten geldt dat zij nog geen meetbare doelstellingen hebben vastgesteld. Ook is bij veel gemeenten nog niet vastgesteld welk jaartal gehanteerd wordt als nulmeting, om de resultaten van de geleverde inspanningen tegen af te kunnen zetten. Enkele gemeenten geven aan dat hun doelstellingen, op basis van voortschrijdend inzicht, opnieuw gedefinieerd moeten worden, evenals de afspraken ten aanzien van de nulmeting en de indicatoren. Veel gemeenten zijn nog volop bezig met verwezenlijken van een aantal randvoorwaarden zoals het orde krijgen van een sluitende registratie, het inrichten van een vorm van centrale toegang en/of het opzetten van cliëntvolgsystemen. Een mogelijk hulpmiddel bij het kwantificeerbaar maken van de doelstellingen is de 'Handreiking operationalisatie doelstellingen Monitor Stedelijk Kompas' van het Trimbos-instituut (Maas, Planije en Been, 2010).

Stedelijk Kompas vanuit cliëntenperspectief

Wat opvalt, is dat er voor cliënten en hun vertegenwoordigers nog een grote afstand lijkt te bestaan tussen de beleidsplannen in het Stedelijk Kompas en de alledaagse realiteit in de opvang.

'Dat Kompas is een ambtelijk stuk met statistische informatie. Maar waar blijven de cliënten?'

'Natuurlijk besteden we vanuit de cliëntenraad ook aandacht aan dat Kompas, het staat ook iedere keer op de agenda, maar praktische zaken zijn ook heel belangrijk. De prioriteit ligt voor ons nu bij het werken aan vertrouwen bij de achterban. Vragen van cliënten gaan vooral over praktische, interne zaken [zoals de maaltijdvoorziening, veiligheid of de beschikbaarheid van internet]. De mensen moeten zien dat er ook echt iets wordt gedaan met hetgeen bij de cliëntenraad wordt neergelegd.'

11 Ook in de G4 heeft het de nodige tijd gekost om de voortgang van de doelstellingen te kunnen monitoren. Door moeilijkheden met de implementatie van de vereiste werkvormen en organisatie van gegevens, hadden de vier gemeenten niet eerder dan in 2009 een volledig operationeel cliëntvolgsysteem.

- Nog weinig zicht op effecten

Omdat veel van de voornemens uit het Kompas nog in ontwikkeling zijn, is het voor de meeste cliëntvertegenwoordigers nog moeilijk te beoordelen welke praktische gevolgen het heeft. Ook is er een enkele cliëntvertegenwoordiger die geen zicht heeft op de uitwerking van verschillende plannen omdat hij onvoldoende geïnformeerd wordt.

- Positieve punten

Cliëntvertegenwoordigers vinden het positief dat de gemeente aandacht besteedt aan een doelgroep die in hun ogen vaak onderbelicht blijft. In een aantal steden merken cliënten dat er meer (opvang)voorzieningen zijn gerealiseerd en dat instellingen meer willen gaan samenwerken. Een ander door cliënten genoemd positief punt is regiospreiding:

'De nieuwe voorzieningen in de regiogemeenten, de signalen daarop zijn positief, dat mensen kunnen terugvallen op hun eigen roots. Dat zie je bijvoorbeeld als aan de mensen die in de algemene opvang zitten gevraagd wordt wie er terug wil naar z'n eigen regio, dat wordt over het algemeen als heel prettig wordt ervaren.'

- Cliëntenraadpleging

De meeste geïnterviewde cliëntvertegenwoordigers geven aan dat zij door de opvanginstelling en gemeente worden geïnformeerd over en betrokken bij de plannen. Vaak is het overleg met gemeente er ook formeel geregeld:

'Zorg dat het Stedelijk Kompas blijft bestaan. Dat het Rijk stimuleert dat de gemeente daar echt aandacht aan geeft, aan maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, verslavingszorg, jeugdzorg, psychiatrie. Als je dat allemaal in de Wmo-raad zou bespreken heb je niet van iedere instelling iemand, daar mogen maar een paar mensen in. Dat motiveert niet. Zoals het nu is [met aparte cliëntenraadpleging voor prestatievelden 7-9] krijg je echt te horen wat er speelt. Dan luisteren ze ook meer.'

In een andere gemeente verving het Kompas de OGGz-platforms zonder dat er iets voor in de plaats kwam:

'Voorheen waren er nog wel OGGz-overlegplatforms. Nu niet meer. Nu trek ik zelf aan de bel over individuele gevallen, of ik word uitgenodigd. Er is geen formeel overleg, alleen een enkel formeel adviesverzoek aan Wmo-raad. Overleg zou nog worden vormgegeven, maar dat is nog niet gebeurd.'

- Moeilijk plaatsbaren

Een terugkerend thema is dat de voorzieningen niet met alle doelgroepen even goed weten om te gaan en dat voor de 'moeilijk plaatsbaren' letterlijk nergens plaats lijkt te zijn.

'Erken dan dat niet alle mensen zo geholpen kunnen worden, dat er ook een groep is die om speciale, extra aandacht vraagt. Zij vallen overal tussen omdat ze niet passen. Niet iedereen is in eenzelfde keurslijf te dwingen.'

- Taalgebruik

Clënten noemden het taalgebruik vaak als een struikelblok:

'Het Kompas bevat toch best pittig taalgebruik, het is niet altijd even gemakkelijk om te lezen.'

'De regels en contracten in die begeleidingsplannen zijn soms moeilijk te begrijpen voor de cliënten. Ze moeten goed geïnformeerd worden, in begrijpelijke taal.'

- Cliëntgerichtheid

Volgens sommige cliëntvertegenwoordigers hebben cliënten meer baat van hulp wanneer de hulpverlener beter naar de cliënt luistert in plaats van andersom:

'Begeleiding moet altijd uitgaan van wat de cliënt graag zou willen. [...] Ze moeten meer uitgaan van dat de cliënt het moet zeggen en dat de cliënt het moet doen. Nu is het nog vaak zo van: jullie moeten luisteren naar óns.'

5 Doelbereik en verrichte prestaties per gemeente

5.1 Alkmaar

Tabel 5.1 Doelbereik Stedelijk Kompas Alkmaar (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
1. In 2014 zitten alle daklozen in een traject.	weet niet
2. Voor minimaal 60% van de daklozen is in 2014 huisvesting en dagbesteding geregeld.	waarschijnlijk niet
3. Dakloosheid als gevolg van detentie of uitsluiting door instellingen komt vrijwel niet meer voor.	waarschijnlijk niet
4. In 2014 is overlastgevend gedrag van de doelgroep teruggebracht tot maximaal 70% van het niveau van 2007.	waarschijnlijk wel
5. In 2011 is dakloosheid op grond van huisuitzetting gedaald is tot minder dan 30% van het niveau in 2006.	weet niet

Begin november 2010 is Alkmaar gestart met de centrale toegang en trajectplanning en begeleiding. Het is nog onzeker of men erin slaagt om in 2014 alle daklozen te hebben voorzien van een trajectplan. Dit omdat een deel van de doelgroep nog onvoldoende in beeld is en er (nog) geen passend zorgaanbod is voor bepaalde bijzondere doelgroepen. Door een tekort aan financiële middelen zijn voorgenomen voorzieningen, zoals hostels of Skaeve Huse¹², nog niet gerealiseerd.

In 2010 is de gemiddelde verblijfsduur in de opvang sterk opgelopen, terwijl de wachtlijsten voor woningen zijn toegenomen. Dit wordt volgens de gemeente Alkmaar veroorzaakt door het beperkte aantal woningen dat ter beschikking komt voor speciale doelgroepen. Ook wordt door zorginstellingen opgemerkt dat woningcorporaties terughoudend zijn geworden in het maken van afspraken over bewoning door bijzondere doelgroepen. Waar voorheen huurovereenkomsten met betrokken bewoners werden gesloten, wensen de corporaties nu eerst een overeenkomst met de instellingen te sluiten.

Op de sociale werkvoorziening wordt, mede door Rijksbeleid, fors bezuinigd waardoor deze voor dagbesteding beduidend minder te bieden heeft. Alkmaar voert overleg met de centrumgemeenten Hoorn en Den Helder en het zorgkantoor om te bezien hoe het aanbod aan dagbestedingactiviteiten voor thuiswonende psychiatrische cliënten op peil kan blijven.

12 Skaeve Huse zijn eenvoudig ingerichte eenpersoonswoningen die op enige afstand van andere huizen staan. Het is een vorm van beperkt begeleid wonen op maat. De naam Skaeve Huse komt uit Denemarken waar al enige jaren ervaring is opgedaan met dit soort woonvoorzieningen.

Alkmaar verwacht de overlast doelstelling wel te behalen, dankzij de trajectplanning en begeleiding, de verbreding van het GAVO (geïntegreerde aanpak verslaafde overlastgevers) en de positie die Actief Talent (dagbesteding verslaafden) heeft verworven (128 deelnemers in 2010). Ook wordt ervan uitgegaan dat de recent gestarte gecoördineerde, regionale aandacht voor de nazorg voor ex-gedetineerden resultaten zal opleveren.

Over huisuitzettingen worden in regionaal verband afspraken gemaakt. Omdat nog niet bekend is of en in hoeverre de woningcorporaties bereid zijn mee te werken, is het nog niet mogelijk uitspraken te doen over de haalbaarheid van de doelstelling.

5.2 Almelo

Tabel 5.2 Doelbereik Stedelijk Kompas Almelo (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleids-ambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?	toelichting
1. Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel	Ondanks inspanningen en afspraken over vroegtijdige melding van huurschulden tussen woningstichtingen, gemeente en stadsbank en de aanpak van meervoudige problematiek binnen de Almelse zorgstructuur zullen zich altijd situaties voordoen, waarbij huisuitzetting toch wordt geëffectueerd. Afhankelijk van de beschikbare capaciteit in de MO kan dakloosheid in een enkel geval het gevolg zijn.
2. Dakloosheid ten gevolge van detentie komt (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel	Ondanks inspanningen en afspraken in het kader van het meldpunt nazorg detentie, de zorgstructuur Multi-problematiek en het veiligheidshuis, kan in voorkomende gevallen sprake zijn van een situatie, waarin de ex-gedetineerde toch dakloos dreigt te worden.
3. Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel	De zorgstructuur van signalering, doorverwijzing en opschaling, die ook gericht is op dreigende maatschappelijke uitval van mensen met psychische en psychiatrische problematiek, is in 2014 naar alle waarschijnlijkheid voldoende doorontwikkeld, om deze groep waar nodig te signaleren en toe te leiden naar de juiste zorg-, hulp of dienstverlening.
4. De huidige daklozen en de daklozen die er vanaf nu nog bij komen, zijn voorzien van een traject bestaande uit inkomen, structurele vormen van woonvoorzieningen passend bij de betrokken individuen, niet-vrijblijvende zorgtrajecten en, voor zover mogelijk, vormen van dagbesteding of werk.	waarschijnlijk wel	In Almelo wordt gewerkt aan het realiseren van een woonladder, waarin aan verschillende doelgroepen een vorm van begeleid wonen wordt aangeboden.

Doel	Inschatting beleids-ambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?	toelichting
5. Bij een groot deel van de doelgroep is het overlastgevende gedrag verminderd.	waarschijnlijk wel	Naast het bieden van algemene voorzieningen als (begeleid) wonen en werken naar vermogen (dagbesteding) en uiteenlopende vormen van opvang (daginloop; gebruikersruimte) zal ook ingezet worden op hele specifieke behoeften van de doelgroep, zoals een gedoogplek/hangplek waar ook alcohol gebruikt mag worden. De overlast, in het bijzonder in e binnenstad zal daardoor sterk worden gereduceerd.

De gemeente Almelo heeft geen kwantitatieve gegevens geleverd over de voortgang op haar doelstellingen. Uit de Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010 (Biesma et al, 2010) blijkt dat er in 2008 in de regio Almelo 104 huisuitzettingen hebben plaatsgevonden (5,0 per 1.000 corporatiewoningen), in 2009 ging het om 86 huisuitzettingen (3,8 per 1.000 corporatiewoningen). Het aantal huisuitzettingen is dus gedaald.

5.3 Almere

Almere en haar partners hebben het Plan van aanpak Stedelijk Kompas Flevoland geëvalueerd. Als gevolg daarvan hebben zij nieuwe beleidsdoelstellingen geformuleerd. Voor geen van deze doelstellingen is nog goede beleidsinformatie beschikbaar over de voortgang. De omvang en de samenstelling van de doelgroepen van het Stedelijk Kompas worden goed in beeld gebracht met de jaarlijkse Flevomonitor. De voortgang op de Almeerse hoofddoelen 2 en 4 kunnen naar verwachting goed gemonitord worden op basis van die monitor.

Tabel 5.3 Doelbereik Stedelijk Kompas Flevoland

Doel	Streefwaarde	Inschatting beleids-ambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Hoofddoel 1. Het verbinden van verschillende beleidsterreinen.	In 2014 is in alle relevante beleidsdocumenten van de gemeenten in Flevoland opgenomen hoe de doelgroepen (dreigend) daklozen en zwerfjongeren binnen dit beleidsonderdeel zijn opgenomen en hoe de realisatie van dit beleid wordt gemonitord.	waarschijnlijk wel
Hoofddoel 2. Meer preventie en stabilisatie groei.	In 2014 is de totale omvang van de groep daklozen inclusief zwerfjongeren als percentage van de totale bevolking gelijk gebleven aan de omvang in 2010. De verhouding dreigend daklozen/feitelijk daklozen/residentieel daklozen is verschoven naar 40% minder feitelijk daklozen.	waarschijnlijk wel

Doel	Streefwaarde	Inschatting beleids-ambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Hoofddoel 3. Meer integrale persoonsgerichte trajecten.	95% van degenen die een integraal traject doorlopen hebben een inkomen, passende woonvoorziening, begeleiding/zorg, vorm van participatie, dagbesteding en zo mogelijk werk.	onbekend
Hoofddoel 4. Meer nazorg ex-gedetineerden en overlastvermindering.	70% van de ex-gedetineerden ontvangt, indien gewenst een nazorg traject gericht op één of meer van de vijf gebieden: ID, werk/inkomen, huisvesting, zorg en schuldhulpverlening.	waarschijnlijk wel
Hoofddoel 5. Minder zwerfjongeren.	Het percentage zwerfjongeren in de bevolkingsgroep 18-25 is in 2014 gelijk gebleven ten opzichte van het percentage in 2010.	onbekend
Hoofddoel 6. Minder uitval uit zorg.	Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt in 2014 (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel

In Flevoland is het aantal daklozen en zwerfjongeren toegenomen. De centrumgemeente Almere noemt hiervoor twee oorzaken: 1) de opvangcapaciteit is uitgebreid (conform beleid) waardoor meer mensen geregistreerd worden, en 2) de instellingen verbeterden hun registraties. Daarnaast houdt de gemeente er rekening mee dat de huidige economische crisis en de wijzigingen in de AWBZ van invloed zijn op de groei. Om de groei op te vangen heeft de gemeente in 2010 de volgende maatregelen genomen:

1. Extra preventiemaatregelen ter voorkoming van huisuitzetting (gemeentelijke samenwerkingprotocollen) en schulden.
2. Extra opvangcapaciteit gerealiseerd in 2009 en 2010 voor dak- en thuislozen en chronisch verslaafden.
3. Extra plaatsen gerealiseerd voor begeleid wonen (zwerf)jongeren en tienermoeders.
4. Er zijn bestaande woningen beschikbaar gekomen door een '10% maatregel woonruimte verdeling maatschappelijke organisaties' (Gemeente Almere, 2010).

5.4 Amersfoort

De gemeente Amersfoort heeft onderstaande doelstellingen in 2010 als 'inspanningsverplichtingen' toegezonden in een brief aan het ministerie van VWS. Daarbij werd het voorbehoud gemaakt dat inspraak en de raadsbehandeling nog wijzigingen zou kunnen opleveren. De gemeente Amersfoort geeft aan dat er voor het jaar 2011 wel prestaties zijn vastgelegd, maar niet voor 2014. Met het oog op bezuinigingen, acht Amersfoort het niet reëel om hoge ambities op te leggen aan de maatschappelijke organisaties. Niettemin maakt Amersfoort zich sterk voor de inzet voor de kwetsbare inwoners van Amersfoort en de regio.

Kader 5.4 Doelstellingen Stedelijk Kompas Amersfoort (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Het aantal personen dat in een jaar een beroep doet op de ambulante verslavingszorg ligt in 2014 15% hoger dan in 2010.
2. Het aantal personen dat een hulpverleningstraject met goed resultaat afsluit ligt in 2014 15% hoger dan in 2010.
- 3a. Het aantal personen dat door bemoeizorg wordt bereikt (vanaf start toeleidingstraject) ligt in 2014 10% hoger dan in 2010.
- 3b. Het aantal cliënten dat met succes (toegeleid naar zorg of gestabiliseerd en in beeld bij reguliere hulpverlening) uitstroomt uit bemoeizorg ligt in 2014 10% hoger dan in 2010.
4. Voor 85% van de cliënten van achttien jaar en ouder die worden ontslagen uit intramurale instellingen voor jeugdzorg, GGZ en detentie, is in 2014 een warme overdracht met vervolgtraject gereed vóór het moment dat men de instelling verlaat.
5. Het aantal huisuitzettingen bedraagt in 2014 maximaal 75% van het aantal huisuitzettingen in 2010.
6. In 2014 is voor 85% van de nieuw ingestroomde volwassenen, jongeren en gezinnen binnen drie maanden een persoonlijk/ gezinstrajectplan opgesteld; na uiterlijk negen maanden beschikt 60% van de (op)nieuw ingestroomde volwassenen, jongeren en gezinnen over een stabiele mix van hulp, huisvesting, dagbesteding en inkomen.
7. Het aantal personen dat door- of uitstroomt vanuit de laagdrempelige maatschappelijke opvang en binnen drie jaar weer instroomt, bedraagt in 2014 maximaal 30% van de totale populatie.
8. Het totaal aantal meldingen van overlast en crimineel gedrag van de personen die gebruik maken van de maatschappelijke opvang (of bereikt worden via bemoeizorg), is in 2014 binnen één jaar na aanmelding gemiddeld met 25% verminderd

5.5 Apeldoorn

Tabel 5.5a Doelbereik Stedelijk Kompas Apeldoorn (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2011 gehaald?
In 2011 zijn alle residentieel daklozen met kortdurend verblijf (< 1 jaar) gescreend op de mogelijkheid tot doorstroom naar zelfstandig wonen (met woonbegeleiding) en/of andere alternatieven en zijn de mogelijkheden voor AWBZ-financiering optimaal benut.	waarschijnlijk wel
In 2011 zijn alle residentieel daklozen met langdurig verblijf (> 1 jaar) gescreend op de mogelijkheid tot doorstroom naar zelfstandig wonen (met woonbegeleiding) en zijn de mogelijkheden voor AWBZ-financiering optimaal benut.	waarschijnlijk wel

De gemeente Apeldoorn geeft als toelichting bij tabel 5.5a dat er voor residentieel daklozen met langdurig verblijf op het Hoogeland Beekbergen (Iriszorg) een specifiek plan van aanpak loopt voor de doorstroom en de omschakeling van gemeentefinanciering naar AWBZ-financiering. Eind 2010 zijn van de 128 beschikbare plaatsen 99 plaatsen AWBZ gefinancierd en 10 plaatsen IFZ (Indicatiestelling Forensische Zorg) door Justitie gefinancierd. Hierdoor resteren er nog 19 plaatsen voor gemeentelijke financiering in 2011. De gemeente Apeldoorn verwacht dat op termijn nog 9 plaatsen kunnen worden omgezet naar AWBZ-financiering. Dan resteren 10 ongefinancierde plaatsen. Daarnaast is de toekomst van de justitiële IFZ-plaatsen onzeker. Alle bewoners van het Hoogeland zijn gescreend en de doorstroom naar andere woonvoorzieningen of zelfstandig wonen verloopt volgens plan.

Tabel 5.5b Doelbereik Stedelijk Kompas Apeldoorn (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
In 2011 is de capaciteit voor bemoeizorg (toeleiding naar de zorg voor in het bijzonder zorgwekkende zorgmijders vanaf achttien jaar) toegenomen van 70 cliënten in 2007 naar 100 cliënten op jaarbasis.	70 cliënten in 2007	in 2009: 148 in 2010: 135
Het aantal geëffectueerde vonnissen tot huisuitzettingen in Apeldoorn om reden van huurschuld, woonoverlast of meervoudige problematiek is afgenomen van 46 huisuitzettingen in 2006 naar maximaal 10 huisuitzettingen in 2011. In 2009 worden de regiogemeenten aangesloten op de huidige convenanten voor eerste kansbeleid, preventieve woonbegeleiding en laatste kansbeleid.	46 huisuitzettingen in 2006	in 2009: 38 in 2010: 27
In 2011 zijn alle zwerfjongeren opgespoord, geregistreerd en is met hen een intakegesprek gevoerd. Met minimaal 90% van de geregistreerde personen is in 2011 een traject gestart en voor zover relevant is er afstemming met de ketens jeugd en huiselijk geweld.		in 2009: 52 geteld, 48x intake en 19 nieuwe plannen gestart in 2010: 86 geteld, 54x intake en 12 nieuwe plannen gestart
In 2011 zijn alle tienermoeders opgespoord, geregistreerd en is met hen een intakegesprek gevoerd. Met minimaal 90% van de geregistreerde personen is in 2011 een traject gestart. Voor zover relevant is er	Op basis van onderzoek 30 tienermoeders per jaar verwacht.	In 2009 en 2010 zijn bij elkaar $58 + 68 = 126$ meldingen geweest bij het coördinatiepunt en zijn $40 + 51 = 91$ begeleidingsplannen gestart.

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
2011 kan aan alle verslaafde inwoners van Oost-Veluwe die daarvoor in aanmerking komen, een passend afkickprogramma worden aangeboden. Van alle in 2008 gestarte specifieke abstinentieprogramma's is in 2011 minimaal 80% van de programma's succesvol afgerond, wat inhoudt dat volledige abstinentie van alcohol of harddrugs bereikt is.	Met de instelling voor verslavingszorg (Tactus) is afgesproken dat een steekproef van 52 cliënten uit de regio wordt gevolgd voor een resultaatmeting Van de 52 cliënten volgen er 47 een methadonprogramma en 14 cliënten volgen een heroïneprogramma. Er zijn 13 opiaatverslaafde personen die een abstinentieprogramma volgen bij het Leger des Heils.	
In 2011 zijn alle feitelijk daklozen (23 jaar en ouder) opgespoord, geregistreerd en is met hen een intakegesprek gevoerd. Met minimaal 90% van de geregistreerde feitelijk daklozen is in 2011 een traject gestart. Door de intakegesprekken is gewaarborgd dat niemand onvrijwillig op straat slaapt.	Het minimumaantal feitelijk daklozen in 2009 was 94, waarvan 24 personen een intakegesprek hebben gehad en met 13 personen een begeleidingsplan is gestart. In 2010 was het minimumaantal feitelijk daklozen 117, waarvan 22 personen een intakegesprek hebben gehad en met 6 personen een begeleidingsplan is gestart.	
In 2011 is voor minimaal 60% van alle feitelijk daklozen met traject huisvesting geregeld. Dit kan zijn residentieel wonen of zelfstandig wonen. Voor alle voortijdig afgebroken trajecten is de reden bekend en ligt buiten de invloedssfeer van de betrokken instelling voor maatschappelijke zorg. Een reden is bijvoorbeeld detentie.	Het aantal buitenslapers is beperkt en zijn bij het outreachend team bekend en worden ook bezocht. In het najaar van 2011 wordt gestart met 3 wooneenheden Skaeve Huse. In 2010 zijn 42 cliënten doorgestroomd naar zogenaamde Opstapwoningen (wonen met begeleiding). In 2008 3 en in 2009 16, zodat inmiddels 61 cliënten (begeleid) zijn gaan wonen. Daarvan hebben 27 de woning op eigen naam gekregen door het "omklappen" van de opstapwoning. Deze cliënten wonen nu dus regulier (zonder begeleiding). Daarnaast zijn binnen Omnizorg (24-uurs opvangvoorziening voor chronisch verslaafde daklozen) 37 cliënten doorgestroomd van de passantenopvang (stapelbed) naar hostelwonen. 19 cliënten zijn uitgestroomd naar (begeleid) wonen.	
Een traject met huisvesting wordt aangeboden indien sprake is van feitelijke dakloosheid ten gevolge van de detentie. Bijvoorbeeld omdat een verhuurder het huurcontract na x maanden leegstand opzegt of omdat de ex-gedetineerden niet terug kan naar huis door verstoorde relaties. Het gaat om personen die vóór hun detentie niet feitelijk of residentieel dakloos waren.	In principe krijgen alle aangemelde ex-gedetineerden die behoefte hebben aan begeleiding ook daadwerkelijk een begeleidingsplan aangeboden. Een deel daarvan wenst echter geen hulp. 2009: 129 basisdocumenten ontvangen, 60 plannen gestart 2010: 405 basisdocumenten ontvangen, 84 plannen gestart	

5.6 Arnhem

Tabel 5.6 Doelbereik Stedelijk Kompas Arnhem (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor. Het aantal huisuitzettingen is gedaald tot minder dan 30% van het aantal in 2007.	2009: 205 huisuitzettingen op 55.546 corporatiewoningen in de regio Arnhem	2010: 200 huisuitzettingen op 58.718 corporatiewoningen in de regio Arnhem
Alle Arnhemse feitelijk en residentieel daklozen zijn voorzien van passende huisvesting inclusief de benodigde zorg en ondersteuning. Concreet betekent dit dat in 2014 ten minste 70% van deze zeshonderd daklozen in een traject zitten en 100% van de daklozen die er vanaf nu nog bij komen.		2010: 7 trajecten via de CT (39 gekoppeld aan instellingen in CT) 23 personen uitgestroomd met stabiele mix*
Bij een groot deel van de doelgroep is het overlastgevend gedrag verminderd (tot 75% van het huidige niveau).	4% (Veiligheidsmonitor, 2009)	
Zwerfjongeren worden zodanig individueel ondersteund met een specifiek op hun leefsituatie afgestemd traject, dat zij direct kunnen participeren in de samenleving.	2009: 40 trajecten 10 jongeren zijn uitgestroomd met een stabiele mix	2010: 42 trajecten 12 jongeren zijn uitgestroomd met een stabiele mix

In een toelichting merkt de gemeente Arnhem op dat uit gegevens van de Centrale Toegang/Zorgmonitor blijkt dat op 31 december 2010 7 personen waren voorzien van een individueel traject plan. Daarnaast zijn 39 daklozen gekoppeld aan een instelling. Bij deze koppeling wordt ervan uitgegaan dat de gekoppelde instelling een individueel zorgplan opstelt (dit is geen trajectplan zoals bedoeld in de Centrale Toegang). De groep die gekoppeld is aan een instelling is zeer waarschijnlijk in de praktijk groter dan nu is geregistreerd.

Van de 52 daklozen die zijn uitgestroomd hebben 14 personen een individueel trajectplan doorlopen. Hiervan beschikken 10 personen over een stabiele mix van huisvesting, geregeld inkomen en een stabiel contact met hulpverlening. Van de overige afgesloten dossiers is de veronderstelling dat 13 daklozen over een stabiele mix beschikken. In totaal betreft het dus 23 daklozen met een stabiele mix.

Op 1 januari 2010 is de 'Zwerftafel Jongeren' gestart, een overlegvorm waarin alle instellingen die betrokken zijn bij hulp aan 'multi-problem'-jongeren met elkaar om tafel zitten. Gestart werd met 15 openstaande casussen. In de loop van 2010 zijn nog 34 zwerfjongeren aangemeld via de zwerftafel, waarvan 6 passanten en 1 advies vraag. Bij deze 7 jongeren is geen trajectplan opgesteld. In 2010 zijn in totaal 42 zwerfjongeren voorzien van een individueel opgesteld trajectplan. Daarnaast zijn er nog 77 jongeren die (nog) niet zijn besproken aan de zwerftafel maar zijn wel gekoppeld aan een instelling. Vanaf 2011 worden ook deze jongeren in de Centrale Toegang ingevoerd.

In de Veiligheidsmonitor Arnhem 2009 wordt gerapporteerd over door de inwoners (5.800 personen van 15 jaar en ouder) ervaren problemen in de buurt waar zij wonen. Het betreft dus geen objectieve gegevens maar een meting van subjectieve veiligheidsgevoelens. Van een aantal vormen van overlast is nagegaan in hoeverre die volgens de inwoners in hun buurt voorkomen. Overlast van zwervers of daklozen komt volgens 4%

van de inwoners vaak voor. Overlast van zwervers/daklozen komt in Arnhem even vaak voor als gemiddeld in de grote steden. De overlast door zwervers en daklozen wordt vooral vaak gerapporteerd in het centrum en in de wijk Spijkerkwartier.

5.7 Assen

De centrumgemeente Assen benoemde in haar Stedelijk Kompas tien 'deelaspecten', elk met verschillende subdoelen, ambities en te ondernemen acties. Als voorbeeld het deelaspect 5, effectieve preventiestrategieën. Dit deelaspect is uitgewerkt in zeven subdoelen, die over het algemeen meetbaar zijn geformuleerd. Zo is subdoel 5a 'preventie van huisuitzetting' uitgewerkt in de ambitie: 'Alle voorgenomen huisuitzettingen worden tijdig in de OGGz netwerken gemeld. Het aantal huisuitzettingen zonder hulpaanbod vooraf daalt naar nul' (Gemeente Assen, 2008). De 38 indicatoren die uit al deze subdoelen voortvloeien, zouden een gedetailleerd beeld moeten geven van de voortgang van het Kompas.

Kader 5.7 Doelstellingen Stedelijk Kompas Assen

1. Beleid en aansturing op hoofdlijnen.
2. Informatieverzameling, informatiebeheer en kennismanagement.
3. Een breed gedifferentieerd aanbod van woningen voor zelfstandige huisvesting van mensen die niet in eigen huisvesting kunnen voorzien.
4. Ontwikkelen, beheren, volgen en evalueren van persoonlijke begeleidingsplannen
5. Effectieve preventiestrategieën.
8. Voorzieningen voor gespecialiseerde zorg, in het bijzonder voor mensen met psychiatrische beperkingen, verslavingsgedrag en de combinatie van beide.
9. Aantallen gebruikers van dagbesteding, activering en/ of aantallen cliënten die bemiddeld zijn naar betaald werk
10. Effectieve aanpak van overlast en veel voorkomende criminaliteit

Voor twee doelstellingen (deelaspecten 6 en 7) zijn meetbare definities geformuleerd zonder nulmeting. De voortgang daarvan is weergegeven in tabel 5.7. Op ambtelijk niveau is er wel gedetailleerde cijfermatige beleidsinformatie beschikbaar over huisuitzettingen, de aantallen daklozen en zwerfjongeren en hun gebruik van voorzieningen en zorg. Zo blijkt uit de dak- en thuislozenmonitor 2006-2008 Assen (Oldersma, Beukeveld, Daalman & Don, 2010), dat in 2007 en 2008 in de regio Assen in totaal respectievelijk 100 en 94 huisuitzettingen hebben plaatsgevonden. In 2008 waren er per duizend verhuurde corporatiewoningen bijna drie huisuitzettingen (0,29%). Ook blijkt uit de monitor dat van de 165 personen die in 2006-2007 uit huis zijn gezet, er zes (4%) binnen een jaar na uitzetting gebruik maakten van een maatschappelijke opvangvoorziening.

Bij doelstelling 9 merkt de gemeente Assen op dat er 75 geregistreerde gebruikers van dagbesteding zijn. Het gaat daarbij veelal om mensen met ernstige verslavingsproblemen. Er zijn gemiddeld 15 personen per dag, het aantal uren is wisselend. Inmiddels is de doelstelling aangepast. De doelgroep is uitgebreid, van overlastplegers naar mensen met grote afstand tot arbeidsmarkt. Ook is bemiddeling naar betaald werk niet langer het primaire doel vanwege de grote afstand tot de arbeidsmarkt, het doel is nu activering van de doelgroep.

Tabel 5.7 Doelbereik Stedelijk Kompas Assen (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleids-ambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?	toelichting
Deelaspect 6: Ambulante zorg voor kwetsbare mensen met psychiatrische en/of verslavingsproblemen en zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties	waarschijnlijk wel	Assen biedt ambulante zorg voor de doelgroep.
Deelaspect 7: Voorzieningen voor tijdelijke en langdurige opvang	waarschijnlijk wel	Assen opent in 2011 nieuwe voorzieningen voor opvang van zwerfjongeren en kortdurende opvang voor daklozen.

5.8 Bergen op Zoom

Kader 5.8 Doelstellingen Stedelijk Kompas Bergen op Zoom (niet meetbaar uitgewerkt)

Inzet van het Kompas van Bergen op Zoom is om een aantal maatschappelijke effecten in de regio te bewerkstelligen. Deze maatschappelijke effecten hebben betrekking op zowel de persoonlijke situatie van sociaal kwetsbaren als op de samenleving als geheel. Specifiek houdt in dat ingezet wordt op:

1. Meer (overlastgevende) zorgmijders in de zorg krijgen.
2. De leefsituatie van sociaal kwetsbare mensen verbeteren.
3. Verminderen van gevoelens van onveiligheid veroorzaakt door het gedrag van een deel van de doelgroep.
4. Bestrijden van verloedering en overlast.

Door middel van het investeren in preventie, opvang en herstel wordt ernaar gestreefd om de sociaal kwetsbare mensen te bereiken, te ondersteunen en naar zorg toe te leiden. Om dit te kunnen realiseren, onderscheidt Bergen op Zoom drie aandachtsvelden waarop geïnvesteerd wordt: 1) voldoende infrastructuur; 2) een sluitend signalerings- en zorgnetwerk van bemoeizorg/toeleiding naar zorg, en 3) effectieve persoonsgerichte zorg. Hieronder zijn de gewenste resultaten weergegeven en is aangegeven in hoeverre deze gerealiseerd zijn.

Aandachtsveld 1: Voldoende infrastructuur met betrekking tot huisvesting van de kwetsbare mensen	
Doelstelling	Stand van zaken
Convenant woonvoorzieningen gemeenten en zorgaanbieders	Dit is gerealiseerd in 2008
Prestatieafspraken woningcorporaties en de gemeente Bergen op Zoom	De gemeente Bergen op Zoom heeft meerjarige prestatieafspraken gemaakt met de woningstichting, over een breed scala van onderwerpen
De realisatie van 6 tot 7 wooneenheden volgens het concept van "Skaeve Huse" voor daklozen	Dit project loopt al enige tijd. De doelgroep voor de "Skaeve Huse" is aangepast; voor deze woonvorm komen mensen in aanmerking die onaangepast woongedrag vertonen. De doelgroep daklozen was te klein en in aantal te fluctuerend om voldoende bezetting van de woningen te krijgen. Het project bevindt zich in de realisatiefase.
Het creëren van een woonvoorziening voor chronisch drugsverslaafden in Roosendaal	Over dit project heeft besluitvorming in de gemeenteraad plaatsgevonden, waarmee overgegaan kan worden tot realisatie van de woonvoorziening.
Het creëren van een woonvoorziening voor chronisch alcoholverslaafden in Bergen op Zoom	Er is een vijftal plaatsen gerealiseerd door uitbreiding van de bestaande structurele opvang van kwetsbare mensen. Dit aantal was voldoende voor de beoogde doelgroep.
Aandachtsveld 2: Een sluitend signalerings- en zorgnetwerk van bemoeizorg / toeleiding naar zorg	
Doelstelling	Stand van zaken
Regionale uitwerking van bemoeizorg	In samenspraak met de relevante zorgaanbieders, maatschappelijk werk en de GGD is een projectplan bemoeizorg opgesteld. Dit bevindt zich in de afrondende fase. De vervolgstap is het vaststellen van een convenant waar de inspanningen ten aanzien van de bemoeizorg per deelnemer worden vastgelegd.
Uitbreiding van de Maatschappelijk Steunsystemen	In 2010 zijn in alle zes regiogemeenten van de regio Bergen op Zoom Maatschappelijke Steunsystemen actief.
Aandachtsveld 3: Effectieve persoonsgerichte zorg	
Doelstelling	Stand van zaken
Het maken van afspraken om de huidige MO/OGGZ-keten en de ondersteunende voorzieningen beter op elkaar aan te sluiten.	Ten aanzien van de doelgroep van de doelgroep ex-gedetineerden is een districtcoördinator Nazorg aangesteld die zorgt voor afstemming tussen de partijen. Voor overige doelgroepen is het nog niet tot afspraken gekomen.

5.9 Breda

Tabel 5.9 Doelbereik Stedelijk Kompas Breda (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
1. Vanaf 2013 volgen alle geregistreerde dak- en thuislozen in Breda een passend traject.	waarschijnlijk wel
2. Met ingang van 2013 is ten minste 60% van de geregistreerde dak- en thuislozen regulier en duurzaam gehuisvest.	waarschijnlijk wel
3. Vanaf 2010 is dakloosheid als gevolg van huisuitzetting teruggebracht tot minder dan 30% van het niveau van 2007.	waarschijnlijk wel
4. Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen is uitgebannen.	waarschijnlijk wel
5. In 2015 is overlast door dak en thuislozen teruggedrongen tot ten hoogste 75% van het huidige niveau.	weet niet

In een toelichting merkt de gemeente Breda op dat zij iedere 2 jaar tellingen van het aantal daklozen uitvoeren. In maart 2011 wordt gestart met de vulling van het registratiesysteem. Naar verwachting moet daardoor eind 2011 meer zicht komen op het doelbereik. In de afgelopen jaren heeft Breda reeds de nodige inspanningen geleverd ten behoeve van de MO/OGGz doelgroep, en in maart 2011 wordt gestart met de individuele aanpak. Om die redenen verwacht Breda de ambities voor 2014 te kunnen realiseren.

Het beleid zoals vastgelegd in het Stedelijk Kompas is toepasbaar voor de gehele regio. De gemeente Breda heeft met de regiogemeenten een convenant afgesloten waarin is opgenomen wat de verantwoordelijkheden zijn van centrum en regiogemeenten. In de uitvoering van het Stedelijk Kompas is ook een 'plan van aanpak regiogemeenten' opgenomen. Daarin staat aangegeven wat Breda als centrumgemeente verwacht van de regiogemeenten. Het gaat in het bijzonder om afspraken met woningcorporaties en afstemming tussen gemeentelijke taken en die van de woningcorporaties en partners in de gemeenten.

5.10 Delft

Kader 5.10 Doelstellingen Stedelijk Kompas Delft (niet meetbaar uitgewerkt)

1. In 2013 zijn alle daklozen binnen Delft Westland Oostland voorzien van een traject- en/of zorgplan.
2. In 2013 is voor minimaal 80% van de daklozen passende huisvesting geregeld.
3. In 2013 is het aantal huisuitzettingen als gevolg van huurschulden of overlast substantieel verminderd in vergelijking met het niveau van 2005. Waar huisuitzetting onvermijdelijk blijkt, is vervolgopvang geregeld.
4. In 2013 komt dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen praktisch niet meer voor.
5. In 2013 is overlastgevend gedrag als gevolg van dakloosheid en ernstige verslavingsproblematiek afgenomen met 25%, vergeleken met het niveau van 2007.

De Delftse inspanningen van de afgelopen periode hebben vooral in het teken gestaan van een procesaanpak gericht op (gezamenlijke) invulling van randvoorwaarden voor de concrete inzet van persoonsgerichte trajecten. Via diverse werkgroepen c.q. deelprojecten is gewerkt aan de concretisering van de aanpak. In 2009 is de uitvoering door partners gestart. Kenmerkend voor de aanpak is de inrichting van een casuïstiekoverleg en de inzet van CTI (critical time intervention) als intensieve vorm van casemanagement. Partners zetten tevens hun reguliere aanbod in om trajecten invulling te kunnen geven. Om de trajectaanpak extra te ondersteunen wordt vanuit het Kompas gewerkt aan extra aanbod in de vorm van dagbesteding binnen de dagopvang, begeleid (zelfstandig) wonen en huisvesting voor mensen met een zogenaamde dubbele diagnose. Bovendien is extra budgetbeheer ingekocht vanuit de gemeente waar het CTI direct een beroep op kan doen. Sinds september 2009 bestaat een team samengesteld uit drie casemanagers, afkomstig van drie zorginstellingen. Het is de bedoeling dat vanuit dit team jaarlijks 25 individuele trajecten worden gestart.

Ten behoeve van het stimuleren van een duurzame uitstroom uit de MO, is eind 2010 een contract afgesloten met een nieuwe partner, dat voorziet in woonbegeleiding voor een periode van maximaal 1,5 jaar. Cliënten krijgen in eerste instantie een huurcontract op naam van deze instelling, welke wordt 'omgeklapt' bij een stabiele situatie. Het gaat om 10 woningen per jaar. Voor mensen met een zogeheten dubbele diagnose is de gemeente Delft in gesprek met de regionale GGz-instelling om in huisvesting te voorzien.

Sinds 2009 bestaat er een laagdrempelig aanbod aan dagbestedingactiviteiten voor dak- en thuislozen. Kern van de (succesvolle) aanpak bestaat uit laagdrempelige activiteiten vanuit de dagopvang waarbij de samenwerking wordt gezocht met partners. Als gevolg van lokale bezuinigingen is het aanbod vanaf 2011 versoberd.

Het aantal mensen met een postadres ligt rond de 180 mensen. Hierbinnen is sprake van een grote dynamiek, mensen die tijdelijk zijn aangewezen op een postadres, maar

toch zelf in staat zijn opnieuw de woningmarkt te betreden, maar ook mensen die terugvallen in een situatie van dakloosheid.

De gemeente Delft merkt op dat het Stedelijk Kompas is ontwikkeld in een periode waarin de beoogde hoofdaannemer van de uitvoering te maken had met grote organisatorische en financiële problemen. De betrokkenheid bij en benodigde continuïteit van de inzet binnen het Kompas heeft hierdoor onder druk gestaan. Discontinuïteit binnen het management leidde bovendien tot veel informatie -en draagvlakverlies, waardoor uitgangspunten en afspraken herhaaldelijk toelichting behoeften en/of ter discussie werden gesteld. Vanaf 2010 is sprake van een zekere stabiliteit en meer professionaliteit in de organisatie. Ondanks dat het tij niet mee geeft gezeten, merkt Delft op dat zij erin geslaagd zijn een nieuwe aanpak te starten en de samenwerking tussen partijen te intensiveren. De komende periode brengt nieuwe uitdagingen omdat door bezuinigingen een heroriëntatie nodig is op het aanbod van instellingen. Delft gaat daarbij de samenhang van het Kompas met het reguliere aanbod opnieuw bezien.

5.11 Den Bosch

Tabel 5.11 Doelbereik Stedelijk Kompas Den Bosch (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
1. Eind 2014 zitten alle daklozen in 's-Hertogenbosch in een traject.	waarschijnlijk niet
2. Voor minimaal 60% (N=300) van de daklozen is huisvesting en dagbesteding geregeld.	In de afgelopen jaren is ingezet op de uitvoering van woonprogrammering voor bijzondere groepen. Door het vertraagde traject van de Hostels zal het aantal van 300 niet behaald worden. Wel is inmiddels duidelijk dat er twee hostels gerealiseerd zullen worden en zijn goede resultaten geboekt voor dak- en thuislozen die zelfstandig kunnen wonen met ambulante begeleiding.
3. In 2010 is dakloosheid als gevolg van huisuitzetting minder dan 30% van het niveau in 2007.	-
4. Dakloosheid als gevolg van detentie is (vrijwel) uitgebannen.	Den Bosch merkt op dat in de afgelopen jaren beleid en uitvoering rond nazorg ex-gedetineerden tot stand is gekomen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de eventuele huisvestingsproblematiek. Ook hiervoor is een aantal zelfstandige woningen met ambulante begeleiding gerealiseerd.
5. Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt vrijwel niet meer voor.	-

De gemeente Den Bosch geeft aan dat bij gelijkblijvende omstandigheden doelstelling 1 (alle 517 daklozen in traject) waarschijnlijk niet wordt behaald. De reden daarvoor is dat er in de randvoorwaardelijke sfeer allerlei voorzieningen getroffen zouden moeten worden om direct zorg te kunnen leveren. Doordat hiervoor geen extra middelen beschikbaar zijn, ontstaan er wachtlijsten. Mensen worden dus wel in traject gebracht, maar of zij ook allen direct zorg kunnen ontvangen is nog de vraag.

Den Bosch merkt op dat doelstellingen 2 t/m 5 niet zijn gemeten. Er is wel beleid op ingezet maar door de financiële omstandigheden niet zo intensief als wenselijk.

Tabel 5.11 Doelbereik Stedelijk Kompas Den Bosch (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
6. In 2014 is overlastgevend gedrag tot maximaal 75% van het huidige niveau teruggedrongen.	Den Bosch geeft aan dat ruim zes procent van de inwoners vindt dat openbare dronkenschap in de buurt vaak voorkomt. Het betreft een hele lichte stijging ten opzichte van 2008. Van de inwoners van 'Den Bosch vindt 6,6% dat er vaak drugsoverlast in de buurt voorkomt, ten opzichte van 7,8% in 2008.	

5.12 Den Helder

Tabel 5.12 Doelbereik Stedelijk Kompas Den Helder (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
1. De huidige feitelijk en residentieel daklozen en degenen die er vanaf nu nog bijkomen zitten in 2014 in een traject.	In 2007 46 feitelijk daklozen en 41 residentieel daklozen In 2010 zijn er 85 personen voorzien van een traject	
2. Van de groep marginaal gehuisvesten (of potentieel daklozen) is de woon- en begeleidingsbehoefte in beeld gebracht en daar waar mogelijk en wenselijk is een aansluitend traject op maat geboden (streefcijfer 80%).	In 2007 151 potentieel daklozen	In 2010 257 potentieel daklozen
3. Dak- en thuisloosheid tengevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor.	16 huisuitzettingen (2007)	14 huisuitzettingen (2010)

Kader 5.12 Doelstellingen Stedelijk Kompas Den Helder - niet meetbaar uitgewerkt

4. Dakloosheid tengevolge van detentie of afwenteling door andere instellingen komt (vrijwel) niet meer voor.
5. Het voorzieningenniveau in de regio (op het gebied van zorg en hulpverlening, begeleiding, dagbesteding/werk, sociaal-culturele activiteiten en woon- en verblijfsvormen) is toereikend om alle trajectplannen te kunnen realiseren.
6. Bij een groot deel van de doelgroep is overlastgevend gedrag verminderd.

De gemeente Den Helder merkt op dat in 2009 en 2010 diverse stappen zijn gezet ten behoeve van de ontwikkeling van een Centrale Toegang (of meldpunt). Een procesbeschrijving Centraal Meldpunt is in hoofdlijnen gereed. Er is een cliëntvolgsysteem aangeschaft en in samenwerking met de meeste betrokken ketenpartners is een start gemaakt met de implementatie en invoering van cliëntgegevens. In 2010 is besloten een ketenregisseur Stedelijk Kompas in gemeentedienst aan te trekken met als hoofdtaak om het coördinatiepunt in 2011 operationeel te laten worden. Afstemming van het Veiligheidshuis en de jeugdketen maakt ook deel uit van de taken van de ketenregisseur. Omdat er in 2010 nog geen sprake was van een operationeel centraal meldpunt en cliëntvolgsysteem zijn de cijfers over het doelbereik (zie tabel 5.12) afkomstig van de verschillende ketenpartners.

Wat betreft doelstelling 4 merkt Den Helder op dat in de afgelopen periode de pilot nazorg ex-gedetineerden is afgerond en dat is besloten de nazorgaanpak te continueren. Ook is er een tijdelijke noodopvang voor ex-gedetineerden gerealiseerd. Voor doelstelling 5 geldt dat het voorzieningenniveau in de afgelopen jaren is uitgebreid om zo tot een meer sluitende keten van opvang, zorg/begeleiding en werk/dagbesteding te komen. Er is ondermeer een noodopvang voor gezinnen gerealiseerd, de mogelijkheden van dagopvang/activering zijn uitgebreid waardoor overlastgevend gedrag is verminderd, voor jongeren met meervoudige problematiek is het project Vast en Verder gestart en er is een kleinschalige crisisopvang voor jongeren gerealiseerd.

5.13 Deventer

Kader 5.13 Doelstellingen Stedelijk Kompas Deventer (niet meetbaar uitgewerkt)

1. In 2014 is er jaarlijks met 180 zorgwekkende zorgmijders contact om hen te motiveren tot het accepteren van zorg, hulp, begeleiding of behandeling. Van deze 180 wordt het aanbod door minimaal honderd zorgwekkende zorgmijders geaccepteerd.
2. In 2014 zijn 1.650 kwetsbare burgers met meervoudige problematiek (op basis van 3 uit 8 model) in traject gericht op wonen, zorg, werk en inkomen.
4. In 2014 komt dakloosheid als gevolg van afwenteling door andere instellingen (vrijwel) niet meer voor.
6. Wanneer dak- en thuisloosheid in 2014 toch nog voorkomt, zijn alle dak- en thuislozen afkomstig uit de regio Midden-IJssel (waaronder zwervjongeren) in een traject dat gericht is op wonen, zorg, werk en inkomen.
8. In 2014 is er aanbod op maat van activering voor kwetsbare burgers met meervoudige problematiek.

Tabel 5.13 Doelbereik Stedelijk Kompas Deventer (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
3. In 2014 zijn met alle woningbouwcorporaties in de regio afspraken gemaakt rondom voorkomen huisuitzetting.	waarschijnlijk wel
5. In 2014 zijn er afspraken gemaakt met woningcorporaties ten aanzien van het voorkomen van dakloosheid als gevolg van detentie.	waarschijnlijk wel
7. In 2014 is er voor minimaal 60% van de dak- en thuislozen uit de regio Midden-IJssel huisvesting op maat beschikbaar.	weet niet
9. In 2014 is er sprake van een cliëntenvertegenwoordiging	waarschijnlijk wel

De gemeente Deventer heeft geen kwantitatieve gegevens geleverd over de voortgang op haar doelstellingen. Uit de Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010 (Biesma et al, 2010) blijkt dat er in 2008 in de regio Deventer 78 huisuitzettingen hebben plaatsgevonden (3,9 per 1.000 corporatiewoningen), in 2009 ging het om 70 huisuitzettingen (3,7 per 1.000 corporatiewoningen).

5.14 Doetinchem

Tabel 5.14 Doelbereik Stedelijk Kompas Doetinchem (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
1. Het aantal daklozen is in 2013 ten opzichte van 2007 verminderd met minimaal 75%.	251 feitelijk daklozen in 2008	Eind december 2010: Meer dan 100 daklozen hebben sinds begin 2009 een individueel trajectplan aangemeten gekregen gericht op uitstroom uit dakloosheid. Sinds juni 2008 zijn in totaal 60 daklozen vanaf de straat doorgestroomd naar een woonplek.
2. Het aantal dreigende daklozen is in 2013 ten opzichte van 2007 verminderd met minimaal 87%.	265 dreigend daklozen in 2008	-
3. Dakloosheid als gevolg van huisuitzetting komt vrijwel niet meer voor. Het aantal huisuitzettingen als gevolg van huurschulden of overlast is in 2013 ten opzichte van 2007 afgenomen met 90%.	100 huisuitzettingen (2006)	86 huisuitzettingen (2010)*
4. Dakloosheid ten gevolge van detentie komt in 2013 substantieel minder voor in vergelijking met 2007.	In 2010 hebben de gemeenten de coördinatie van de nazorg na detentie opgepakt. In meerdere gemeenten is deze coördinatie gekoppeld aan het coördinatorschap van het lokale zorgnetwerk.	
5. Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt in 2013 (vrijwel) niet meer voor.	-	-
6. Er zal altijd vervolgpvang geregeld zijn indien een huisuitzetting onvermijdelijk blijkt.	-	-
7. De overlast als gevolg van dakloosheid en ernstige verslavingsproblematiek is in 2013 afgenomen ten opzichte van 2007 (streefpercentage is een afname van minimaal 50%).	Sinds in december 2008 dagcentrum De Werkplaats in gebruik is genomen, is het aantal meldingen van overlast door daklozen sterk teruggelopen. In het dagcentrum is een alcoholgebruikruimte aangebracht. Daklozen zijn sindsdien niet langer gedwongen hun alcohol in de openbare ruimte te gebruiken. Dat heeft sterk bijgedragen aan de vermindering van de overlast. De afname van overlast wordt bevestigd door waarneming van de wijkagent. Een cijfermatige onderbouwing ontbreekt voorsnog. Mogelijk vindt in april 2011 een nulmeting plaats bij een voorziening voor beschermd wonen.	
8. Er functioneert in elke Achterhoekse gemeente een lokaal zorgnetwerk voor afstemming en ketenafspraken over de hulp bij multiprobleemsituaties.	In de loop van 2010 zijn in alle acht regiogemeenten de lokale zorgnetwerken gestart. Deze lokale zorgnetwerken zijn de lokale gemeenschappelijke structuur van veldpartijen en gemeente waarbinnen de hulp in complexe zorgsituaties wordt gecoördineerd en afgestemd. Het gaat dan om situaties die zich vanuit verschillende domeinen aandienen zoals veiligheid, onderwijs, jeugdzorg, zorg en OGGz.	

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
9. Het voorzieningenniveau (wat betreft zorg- en hulpverlening, begeleiding, dagbesteding en werk, sociaal-culturele activiteiten en woon- en verblijfsvormen) in deze regio is in 2013 toereikend om alle trajectplannen te kunnen realiseren.	Sinds 2008 zijn een aantal opvangvoorzieningen voor daklozen gerealiseerd en verbeterd: - In juni 2008 is een sociaal pension in gebruik genomen voor 10 plaatsen. - In december 2008 is dagcentrum "De Werkplaats" in gebruik genomen. In dit dagcentrum is o.a. een voorziening aanwezig waar alcoholverslaafde daklozen hun drank kunnen gebruiken. - In 2009 is de kwaliteit van de nachtopvang verbeterd en uitgebreid naar 12 plekken. - De capaciteit voor opvang van jongeren in crisissituaties is in 2008 en 2009 uitgebreid met 10 plaatsen in twee woningen van de Stichting Jongerenopvang Doetinchem.	

** Doetinchem merkt op dat ondanks het gegeven dat partijen zich aan een leidraad preventie huisuitzettingen hebben verbonden, het aantal uitzettingen per jaar niet vermindert. Het aantal uitzettingen bedroeg in 2008 76, in 2009 91 en in 2010 86.*

Binnen de lokale zorgnetwerken, maken partijen afspraken maken over een onderling afgestemd en passend hulp- en begeleidingsplan voor individuele cliënten en gezinnen in complexe zorgsituaties. De woningcorporaties in de Achterhoek hebben in hun plan 'Werken aan perspectief' de intentie vastgelegd dat zij gezamenlijk jaarlijks 30 woningen beschikbaar stellen voor de OGGz-doelgroepen (uitstromende daklozen, ex-gedetineerden, zwerfjongeren e.d.). In de herfst van 2010 hebben de gemeenten alle projecten en voorzieningen met dagopvang/dagbesteding voor kwetsbare groepen geïnventariseerd. Op basis van een analyse van deze gegevens zal bepaald worden wat voor gemeentelijk beleid nodig en mogelijk is.

5.15 Dordrecht

Tabel 5.15 Doelbereik Stedelijk Kompas Dordrecht (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
1. In 2009 is van alle geregistreerde OGGz cliënten bekend of ze een uitkering ontvangen, of zij verzekerd zijn voor ziektekosten en of er behoefte is aan budgetbeheer en begeleiding.	1 % van de totale bevolking regio Zuid-Holland Zuid: 3.000 mensen	2010: doelgroep overlast en ex-gedetineerden volledig in beeld
2. In 2009 is er voor alle zwerfjongeren nachtopvang.	Monitor maatschappelijke zorg 2007: 103 zwerfjongeren.	Uit een aanvullend onderzoek bleek dat alleen crisisplaatsen tienermoeder noodzakelijk waren en die zijn gerealiseerd.
3. In 2011 zijn alle bekende dak- en thuislozen in een hulpverleningstraject opgenomen, inclusief opvang voor huisvesting.	De gemeente Dordrecht merkt op dat zij de ambitie van individuele trajecten voor de gehele doelgroep maatschappelijke zorg heeft losgelaten. De ambitie voor individuele trajecten is nu enkel gericht op ex-gedetineerden en overlastgevers met meervoudige problematiek. Zie ambitie 4	

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
4. In 2011 zijn alle veelplegers en ex-gedetineerden in beeld en waar nodig in een traject opgenomen.	-	2010: 22 ex-gedetineerden in traject, 27 overlastgevers in traject.
5. In 2014 zijn ook de bekende zorgmijders in een traject opgenomen.	Ambitie is in 2009 losgelaten vanwege uitblijven extra financiering stedelijk kompas	
6. Het omlaag brengen van de gemiddelde verblijfsduur in de residentiële maatschappelijke opvang van 484 dagen in 2004 naar de 397 dagen in 2009 (daling van 18%)	2004: 484 dagen	2010: 397 dagen
7. Het omlaag brengen van de gemiddelde verblijfsduur van beleid wonen van 490 dagen in 2004 naar 407 dagen in 2009 (17%) waardoor er meer mensen kunnen worden opgevangen.	2004: 490 dagen	2010: 406 dagen
8. Eind 2011 zijn er 50% minder meldingen van overlast door dak- en thuislozen vergeleken met 2007 en in 2014 is dat 70%. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat er geen afwenteling plaatsvindt vanuit andere regio's en ieder zijn verantwoordelijkheid neemt.	In 2010 zijn er 463 overlastmeldingen door dak- of thuislozen geregistreerd. In 2010 is een zeer intensieve overlastaanpak gestart, gericht op het centrum van Dordrecht en 1 specifieke straat waarin veel overlast wordt gemeld. In het centrum zijn 108 verslaafde dakloze overlastgevers bekend. Het is de bedoeling dat deze personen via de centrale toegang met een persoonsgebonden aanpak naar zorg worden geleid.	
9. Vanaf 2008 worden er geen gezinnen met kinderen onder de achttien jaar uit huis gezet zonder opvang en hulpverlening.	Uitgevoerd middels het protocol dreigend dakloze gezinnen. Dit protocol is vastgesteld door ketenpartners en is nog steeds actief. Er worden geen gezinnen meer op straat gezet.	
10. Voor 2009 is voor alle ex-gedetineerden in beeld of zij bij in vrijheidstelling ondersteuning nodig hebben.	Alle ex-gedetineerden zijn in beeld, er is inmiddels een coördinatiepunt ex-gedetineerden	
11. Alle zwerfjongeren die buiten slapen krijgen onderdak. Dit is vóór 2009 gerealiseerd.	Zie ambitie 2	
12. Vanaf 2011 wordt gewerkt met een persoonsgericht regiemodel.	Vanaf 2010 wordt gewerkt binnen de centrale toegang met een persoonsgerichte aanpak voor de doelgroep ex-gedetineerden en overlastgevers.	

5.16 Ede

Kader 5.16 Doelstellingen Stedelijk Kompas Ede (niet meetbaar uitgewerkt)

1. De omvang van de groep dak- en thuislozen en de mensen die dat dreigen te worden verminderd met 75%.
2. Dakloosheid als gevolg van huisuitzetting terugdringen tot minder dan 30%.
3. Alle daklozen in traject op basis van een persoonlijke persoongerichte benadering en voor een minimaal vastgesteld percentage huisvesting geregeld te hebben
4. Overlastgevend gedrag tot maximaal 75% terug te dringen.

De gemeente Ede merkt op dat zij de doelstellingen nader wil specificeren en kwantificeren, om deze vervolgens samen met de regiogemeenten te kunnen vastleggen. Om de doelstellingen te kunnen meten zullen gegevens beschikbaar moeten komen. In 2010 is gestart met een werkwijze volgens het Centrale Toegang werkmodel. In 2011 zal een nulmeting worden uitgevoerd, aan de hand van de bevindingen uit de Centrale Toegang.

5.17 Eindhoven

Tabel 5.17a Doelbereik Stedelijk Kompas Eindhoven (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
2. Met ingang van 2014 is ten minste 60% van de geregistreerde dak- en thuislozen regulier en duurzaam gehuisvest. Als norm voor duurzame huisvesting geldt de 'stabiele mix', wat inhoudt dat een persoon gedurende minimaal drie maanden voorzien is van huisvesting, legaal inkomen en zorg.	waarschijnlijk wel: twee hostels zijn gerealiseerd. Een hostel en een zorghotel zullen eind 2011 gerealiseerd worden. Om uitstroom te bevorderen startten initiatieven tav woonbegeleiding.
4. Met ingang van 2010 is het aantal dak- en thuislozen ten gevolge van afwenteling door penitentiaire of andere instellingen ten hoogste 5% van het totale aantal dak- en thuislozen.	waarschijnlijk wel, maar afhankelijk van de ontwikkeling van de ketenzorg en de juiste aansturing en medewerking van in het bijzonder justitie/OM in de keten
5. In 2014 is overlast door dak- en thuislozen teruggedrongen tot ten hoogste 75% van het niveau van 2007.	onbekend
6. Met ingang van 2014 is ten minste 60% van de geregistreerde zwerfjongeren regulier en duurzaam gehuisvest. Als norm voor duurzame huisvesting geldt de 'stabiele mix', wat inhoudt dat een persoon gedurende minimaal drie maanden voorzien is van huisvesting, legaal inkomen en zorg.	waarschijnlijk wel

Tabel 5.17b Doelbereik Stedelijk Kompas Eindhoven (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
1. Vanaf 2011 hebben alle geregistreerde dak- en thuislozen in Eindhoven een passend traject.		500 personen aangemeld bij stedelijk kompas waarvan 299 een passend traject (februari 2011)
3. Vanaf 2010 kan maximaal 20% van alle dreigende of aangekondigde huisuitzettingen niet worden voorkomen	2008: 146 huisuitzettingen (aantal aangezegde huisuitzettingen onbekend)	2010: 126 huisuitzettingen op 307 aangezegde huisuitzettingen via Exploot van kennisgeving (=41 % niet voorkomen).

De Eindhovense inspanningen hebben in de afgelopen periode vooral in het teken gestaan van het invoeren en operationaliseren van de diverse instrumenten t.b.v. het Stedelijk Kompas en het scheppen van de organisatorische randvoorwaarden. Eind 2009 stelden gemeente en instellingen het werkproces Stedelijk Kompas gezamenlijk vast. Tevens startte toen de trajecttoewijzingscommissie, waarin alle trajectplannen worden afgestemd en vastgesteld. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van instellingen en wordt voorgezeten door gemeente en ketenregisseur. Ook is eind 2010 het elektronisch cliëntvolgsysteem operationeel geworden en dienen instellingen via dit systeem ook trajecten in.

Op basis van herhalingsonderzoek naar de omvang van de doelgroepen concludeert de gemeente Eindhoven nu ongeveer halverwege te zijn met het vormen van trajecten voor de doelgroep. Gezien de procesmatige vorderingen verwacht Eindhoven dat eind 2011 iedereen in beeld is met een passend trajectplan.

In 2009 en 2010 startte Eindhoven de implementatie van de benodigde prioritaire woonvoorzieningen (hostels, zorghotel, zie tabel 5.17a). Daarnaast zijn er initiatieven gestart om uitstroom te bevorderen, vooral op het terrein van woonbegeleiding. Ten slotte heeft Eindhoven een onafhankelijke (niet gelieerd aan instellingen of cliëntenraden) Klankbordgroep Dak- en thuislozen vanuit de doelgroep zelf (KDET).

In 2011 en verder versterkt Eindhoven de woonbegeleidingscomponent; -worden instellingen omgezet ten behoeve van instroom en uitstroom (bijvoorbeeld door afbouw van de nachtopvang en deze om te zetten in een instroomhuis); -zet de gemeente in op het preventief werkproces Stedelijk Kompas om instroom te beperken; -gaat ze verder met ontwikkelen van alternatieve woonconcepten (bijv. principe van Housing First is al als pilot gestart); -wordt de geïntegreerde outreachende aanpak van kwetsbare groepen herijkt; en - worden de contouren van trajectfinanciering nader uitgewerkt.

5.18 Emmen

De centrumgemeente Emmen benoemt in haar Kompas de volgende tien 'deelaspecten', elk met verschillende subdoelen, ambities en te ondernemen acties. De subdoelen en bijbehorende ambities bestaan bij deelaspect 3 bijvoorbeeld uit het voorkomen van huisuitzettingen en het voorkomen dat ex-gedetineerden na detentie zijn aangewezen op opvangvoorzieningen voor huisvesting.

Kader 5.18 Doelbereik Stedelijk Kompas Emmen (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Beleid en aansturing op hoofdlijnen.
2. Informatieverzameling, informatiebeheer en kennismanagement.
3. Een breed gedifferentieerd aanbod van woningen voor zelfstandige huisvesting van mensen die niet in eigen huisvesting kunnen voorzien.
4. Ontwikkelen, beheren, volgen en evalueren van persoonlijke begeleidingsplannen
5. Effectieve preventiestrategieën.
6. Ambulante zorg voor kwetsbare mensen met psychiatrische en/of verslavingsproblemen en zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties.
7. Voorzieningen voor tijdelijke en langdurige opvang.
8. Voorzieningen voor gespecialiseerde zorg, in het bijzonder voor mensen met psychiatrische beperkingen, verslavingsgedrag en de combinatie van beide.
9. Aantallen overlastplegers.
- 10 Effectieve aanpak van overlast en veel voorkomende criminaliteit

Over doelstelling 6, de zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties, merkt de gemeente Emmen op dat er in de afgelopen jaren sprake is van een afname van het aantal incidenten, aangiften en slachtoffers van huiselijk geweld. Met betrekking tot doelstelling 7 geldt dat in het najaar van 2010 een inloopvoorziening voor dak- en thuislozen is geopend. Naast de al aanwezige nachtopvang en crisisopvang is er nu ook dagopvang voor (zeer) kwetsbare personen in de gemeente Emmen gerealiseerd. Gemiddeld bezoeken 25 personen dagelijks de voorziening, geëxploiteerd door het Leger des Heils.

Om het aantal veelplegers te verminderen wordt intensief samengewerkt met politie, reclassering en het Openbaar Ministerie in het Veiligheidshuis Emmen. Vanuit het Justitieel Casus Overleg (JCO) worden aanpakken voorbereid en interventies uitgevoerd. Aangezien een betrouwbaar en actueel overzicht van het aantal veelplegers ontbreekt, kan met de nodige voorzichtigheid gemeld worden dat er in 2010 53 veelplegers in Emmen geregistreerd staan. De dak- en thuislozenmonitor 2006 t/m 2008, die in 2010 is verschenen, levert volgens de gemeente Emmen indicaties voor de verdere vormgeving van het preventief beleid. Daarnaast is in 2010 het aantal instellingen dat gegevens aanlevert voor de monitor sterk uitgebreid.

5.19 Enschede

Kader 5.19 Doelstellingen Stedelijk Kompas Enschede (niet meetbaar uitgewerkt)

Dakloosheid na uitval uit zorginstellingen komt (vrijwel) niet meer voor.

Tabel 5.19a Doelbereik Stedelijk Kompas Enschede (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Dakloosheid na detentie komt (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel

De gemeente Enschede geeft als toelichting dat conform het nazorgbeleid voor een ex-gedeteneerde maatschappelijke opvang geregeld wordt indien nodig. De gemeente Enschede beschouwt in een dergelijke situatie de instroom in de maatschappelijke opvang van de ex-gedeteneerde als een succes van het beleid. Volgens Enschede blijkt uit de monitor Nazorg van het Ministerie van Justitie dat de recidive behoorlijk vermindert.

Tabel 5.19b Doelbereik Stedelijk Kompas Enschede (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor.	171 huisuitzettingen in de gemeente, 248 in de regio (2008)	140 huisuitzettingen in de gemeente, 216 in de regio (2009)*
De huidige daklozen en de daklozen die er vanaf nu nog bij komen, zijn voorzien van een traject bestaande uit inkomen, structurele vormen van woonvoorzieningen passend bij de betrokken individuen, niet-vrijblijvende zorgtrajecten en, voor zover mogelijk, vormen van dagbesteding of werk die haalbaar zijn.		100 %: alle feitelijk, residentieel en dreigend daklozen hebben een traject
Bij een groot deel van de doelgroep is het overlastgevend gedrag vermindert.		14% vd feitelijk daklozen komt voor in politieregistraties wegens overlast (2009). 2 residentieel daklozen komen voor in politieregistraties

* Het betreft voornamelijk een daling van het aantal huisuitzettingen in de gemeente Enschede

Volgens de Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010 (Biesma et al, 2010), hebben er in 2008 in de regio Enschede 248 huisuitzettingen plaatsgevonden (4,5 per 1.000 corporatiewoningen), in 2009 ging het om 216 huisuitzettingen (4,0 per 1.000 corporatiewoningen). In geheel Overijssel bedroeg het aantal huisuitzettingen 492 in 2008

(4,0 per 1.000 corporatiewoningen) en 445 in 2009 (3,4 per 1.000 corporatiewoningen). Het betreft alleen de huisuitzettingen bij woningcorporaties.

Over de trajecten merkt de gemeente Enschede op dat in de regio Twente het standpunt wordt gehanteerd dat zodra opname in de opvang wordt gerealiseerd altijd direct een traject start. Men probeert de cliënt 'vast' te houden en door te leiden naar zorg.

5.20 Gouda

Kader 5.20 Doelstellingen Stedelijk Kompas Gouda (niet meetbaar uitgewerkt)

In Gouda is bij de formulering van doelstellingen uitgegaan van al geformuleerde doelstellingen op regioniveau (Regionale beleidsvisie (O)GGZ), te weten:

1. Bestrijding van eenzaamheid en psychosociale problematiek.
2. Bestrijding van drugsgebruik en alcoholverslaving en het creëren van passende voorzieningen voor verslaafden.
3. Bestrijding van dak- en thuisloosheid en het creëren van passende voorzieningen voor dak- en thuislozen.
4. Het vroegtijdig signaleren van psychiatrische problematiek en mensen met psychiatrische problematiek toeleiden naar passende zorg.
5. Het komen tot een sluitende keten (O)GGZ.
6. Het opzetten van een cliëntvolgsysteem.
7. Het beschrijven van risico-indicatoren voor (O)GGZ-problematiek, waaronder psychiatrische problematiek.
8. Het uitwerken van lokale vormen van vroegsignalering.
9. Het verder verfijnen en optimaliseren van de OGGZ monitor.
10. Het ondersteunen van mantelzorgers van OGGZ-cliënten.

De gemeente Gouda geeft aan dat specifieke ambities binnen het Stedelijk Kompas op meerdere onderdelen (niet meetbaar uitgewerkt) zijn geformuleerd. Belangrijkste aandachtsvelden voor Gouda zijn:

1. Preventie: aanpak onverzekerde en budgetbeheer; inzetten schuldhulpverleningstrajecten, aanpak voorkomen huisuitzettingen.
2. Meedoen: laagdrempeliger maken van opvang- en dagbestedingvoorzieningen; ontwikkelen maatschappelijke steunsystemen in de wijk; specifieke aandacht voor zwerfjongeren.
3. Vangnet: verbeteren doorstroom naar zelfstandig wonen; verbeteren kwaliteit opvangvoorziening.

Volgens de gemeente Gouda blijkt uit de OGGZ-monitor 2008-2009 dat de omvang van de groep OGGZ-cliënten stabiel blijft op 2.200 mensen. Daarvan vormt 10 procent

de harde kern, die meerdere jaren in zorg of opvang is. Het aantal meldingen bij het meldpunt Zorg en Overlast stijgt gestaag, van 100 in 2004 naar 518 in 2009. Het aantal cliënten in de opvang (breed) is gedaald van 291 in 2006 naar 232 in 2009. Deze daling lijkt volgens Gouda het gevolg van wijziging in het bezettingsbeleid en betekent niet dat de behoefte er niet is. Het aantal feitelijk daklozen (nachtopvang) is gestegen van 114 in 2008 naar 116 in 2009, in 2009 waren er 38 residentieel daklozen (ook lichte stijging). Het beeld in Gouda is dat de doorstroom naar zelfstandig wonen onvoldoende op gang komt. Exacte cijfers over doorstroom en gemiddelde verblijfsduur zijn in ontwikkeling.

In 2010 is de OGGz-monitor 2008-2009 verschenen. De gemeente Gouda merkt op dat zij voornemens is om de OGGz-monitor directer te verbinden met kwantitatieve beleidsdoelstellingen. De aanpak voorkomen huisuitzettingen is succesvol en wordt gecontinueerd. De schuldhulpverlening is opnieuw aanbesteed. Met de nieuwe aanbieder wordt gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Met de gemeente zijn afspraken gemaakt over verzekering van onverzekerden. In het mantelzorgbeleid is specifiek aanbod voor OGGz-cliënten opgenomen. Er is een aanpak ontwikkeld om tot betere registratie van zwerfjongeren te komen. Er zijn plannen voor opvang zwerfjongeren. Met de woningcorporaties worden afspraken gemaakt over het bevorderen van doorstroom vanuit de opvang naar zelfstandig wonen.

Tot slot merkt de gemeente Gouda op dat bij het opstellen van het Stedelijk Kompas voor de regio Gouda nog werd uitgegaan van een positief effect van het nieuwe verdeelmodel MO-middelen. Gouda is echter nadeelgemeente. Tot en met 2011 heeft Gouda uit eigen middelen bijgepast. In 2010 is vooral aandacht gegaan naar het bezuinigingstraject. Dit heeft uiteraard consequenties voor het ambitieniveau en haalbaarheid van doelen. In 2011 en 2012 is het voornemen nieuwe arrangementen te ontwikkelen en tot nieuw beleid te komen.

5.21 Groningen

De centrumgemeente Groningen benoemt in haar Kompas de volgende tien 'deelaspecten', elk met verschillende subdoelen, ambities en te ondernemen acties. Een van de ambities bestaat bijvoorbeeld uit het intensiveren van het beleid om huisuitzettingen te voorkomen en het gericht benaderen van mensen met een postadres bij een van de opvangvoorzieningen.

Kader 5.21 Doelstellingen Stedelijk Kompas Groningen

1. Beleid en aansturing op hoofdlijnen.
2. Informatieverzameling, informatiebeheer en kennismanagement.
3. Een breed gedifferentieerd aanbod van woningen voor zelfstandige huisvesting van mensen die niet in eigen huisvesting kunnen voorzien.
4. Ontwikkelen, beheren, volgen en evalueren van persoonlijke begeleidingsplannen.
5. Effectieve preventiestrategieën.
6. Ambulante zorg voor kwetsbare mensen met psychiatrische of verslavingsproblemen, of een combinatie van beide. De zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties.
7. Voorzieningen voor tijdelijke en langdurige opvang, zo gedifferentieerd en kleinschalig als economisch mogelijk is.
8. Voorzieningen voor gespecialiseerde zorg, in het bijzonder voor mensen met psychiatrische beperkingen, verslavingsgedrag en de combinatie van beide.
9. Een niet-vrijblijvend aanbod van dagbesteding, activering, arbeidsreïntegratie en al dan niet loonvormende arbeid.
10. Effectieve aanpak van overlast en veel voorkomende criminaliteit

De Groningse Dak- en thuislozenmonitor 2003-2009 (Oldersma, Beukeveld, Daalman, & Don, 2010) laat zien dat het totale aantal huisuitzettingen in de stad en provincie Groningen varieert tussen de 285 en 308 op jaarbasis in de periode van 2002-2006. In 2007 daalt het aantal huisuitzettingen tot 243, waarna het weer oploopt tot 279 in 2008. In 2009 waren er 258 huisuitzettingen. Ook blijkt uit de monitor dat van de 943 personen die in de periode 2003-2008 in de stad Groningen uit huis zijn gezet, er in totaal 88 personen (9%) binnen een jaar na uitzetting overnachten in een voorziening voor nachtopvang.

De Groningse dak- en thuislozen monitor registreert al sinds 2003 gegevens van de dak- en thuislozen in de gemeente Groningen. Hierdoor beschikt men over een goed inzicht in de ontwikkeling van het aantal dak- en thuislozen en de geboden hulpverlening in Groningen. In het Regionaal Kompas 'Onder Dak' is het beleid met betrekking tot het tegengaan van dak- en thuisloosheid in de provincie Groningen t/m 2012 vastgesteld. In 2010 is een werkgroep aan de slag gegaan om de gevraagde monitorgegevens te toetsen aan de eisen die het Regionaal Kompas 'Onder Dak' stelt en zonodig aan te passen. Dat heeft geleid tot een actualisering van de monitor met de volgende doelstellingen en indicatoren om de resultaten van 'Onder Dak' te kunnen meten.

Doelstelling	Indicator
Jaarlijks maken niet meer dan 800 individuele personen gebruik van onze voorzieningen van maatschappelijke opvang.	- Per specifieke opvang voorziening op basis van het GBA van de gemeente Groningen (en mogelijk andere Groninger gemeenten) meten van het aantal unieke dak- en thuislozen. - Het percentage ingestroomde dak- en thuislozen per gemeente t.o.v. de percentuele verdeling van de Groninger bevolking per gemeente. (nadere specificatie bestaande gegevensset monitor en aanleiding dakloosheid)
Minimaal 80% van de gebruikers van de MO voorzieningen re-integreert binnen een jaar in de samenleving.	Het aantal dak- en thuislozen en % dak- en thuislozen die we na vijf jaar weer in de opvang voorzieningen aantreffen.
Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet voor.	a. Het aantal dreigende- en feitelijke huisuitzettingen bij woningcorporaties in verhouding tot het aantal corporatiewoningen in de provincie Groningen b. Consultatie en betrokkenheid hulpverlening voorafgaand of bijdreigende huisuitzetting c. Aantal uit huis gezette personen dat zich meldt bij Maatschappelijke Opvang binnen dertig dagen na huisuitzetting en in die periode dakloos was.
Alle ex- gedetineerden dienen begeleid te worden naar identiteitspapieren, huisvesting, zorg en inkomen	Aantal tot de doelgroep behorende ex- gedetineerde mensen dat zich meldt bij MO binnen dertig dagen na ontslag uit detentie en in die periode dakloos was, t.o.v. van het totaal aantal gedetineerden.
Iedere cliënt heeft na opname in een MO voorziening binnen 3 maanden een zorgplan.	Aantal en percentage cliënten > 3 maanden met een zorgplan
Niet meer dan 20% van de uitgestroomde gebruikers van intramurale voorzieningen valt terug in thuis- en dakloosheid	Aantal en percentage tot de doelgroep behorende mensen voorzien van een stabiele mix van verblijf, inkomen en zorg.
Toeleiding van zorgmijders naar reguliere zorg, waarbinnen de kwaliteit van leven kan worden verbeterd en het verminderen van overlast	Aantal cliënten bekend bij de OGGz naar gemeente naar verhouding naar het aantal inwoners (instroom, doorstroom en uitstroom)

Om beleid te kunnen voeren gericht op de aanpak van zwerfjongeren, is informatie nodig over de omvang van de groep zwerfjongeren en de aard van de problematiek. Daarom heeft de gemeente Groningen in 2010 onderzoek laten uitvoeren om beter inzicht te krijgen in de groep zwerfjongeren binnen de gemeente Groningen.

5.22 Haarlem

Tabel 5.22a Doelbereik Stedelijk Kompas Haarlem (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Het aantal daklozen ten gevolge van detentie is verminderd tot 70%.	waarschijnlijk wel
Alle daklozen zijn bekend en hebben allen binnen drie maanden een traject richting dagbesteding (activering, werk).	waarschijnlijk niet

De gemeente Haarlem merkt op dat zij door de bezuinigingen op het participatiebudget niet langer kan garanderen dat alle daklozen binnen drie maanden een traject kunnen krijgen gericht op dagbesteding of reïntegratie.

Tabel 5.22b Doelbereik Stedelijk Kompas Haarlem (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
Niemand wordt dakloos na ontslag uit een kliniek (100%).	-	-
Niemand wordt meer uit huis gezet en dakloos door huurschulden (100%).	2005: 122	2009: 57
Er is een gedifferentieerd aanbod van woon- en opvangvoorzieningen voor daklozen (mogelijk met een centrale intake).	In 2010 is de uitbreiding van gedifferentieerde voorzieningen én een centrale intake gerealiseerd	
Daklozen, alcoholverslaafden en overlastgevend zijn uit het straatbeeld verdwenen.	Hoewel cijfers nog ontbreken, is het aantal daklozen op straat aantoonbaar verminderd. De gemeente Haarlem baseert zich hierbij op de veldmonitor en op de veldwerkers	
Er is voor alle zeer actieve veelplegers een sluitende aanpak	Door de implementatie Veiligheidshuis, gecombineerd met de GAVO-aanpak, is er voor alle veelplegers een sluitende aanpak.	

In 2010 heeft de gemeente Haarlem een nieuw en verbeterd convenant afgesloten met de woningcorporaties.

5.23 Heerlen

Kader 5.23 Doelstellingen Stedelijk Kompas Heerlen (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Elke dakloze neemt in 2014 deel aan een traject.
2. Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen (vrijwel) uitbannen.
3. De huidige inspanningen met betrekking tot overlast voortzetten.

Tabel 5.23 Doelbereik Stedelijk Kompas Heerlen (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
In 2011 zal de dakloosheid als gevolg van huisuitzetting minder dan 30% van het niveau van 2006 zijn.	129 huisuitzettingen in 2009	65 huisuitzettingen in 2010

In Heerlen bestaat sinds oktober 2007 een loket voor schuldhulpverlening. Volgens de gemeente Heerlen lukt het steeds vaker om vanuit dit loket aangezegde huisuitzettingen alsnog te voorkomen. Geprobeerd wordt om al in een eerder stadium te interveniëren. Woningcorporaties kunnen mensen met huurachterstanden melden bij het loket, waarna medewerkers van het loket contact zoeken met betrokkenen. Een ander project dat volgens Heerlen bijdraagt aan het terugdringen van het aantal huisuitzettingen is het Meldpunt Zeer Moeilijk Plaatsbaren (ZMP). Het Meldpunt ZMP is opgezet door RIMO, de gemeente Heerlen en de gezamenlijke woningcorporaties met als doel het vinden van een duurzame oplossing voor notoire overlastveroorzakers. Huisvesting wordt geboden op voorwaarde dat de overlastveroorzaker professionele hulpverlening en begeleiding aanvaardt.

5.24 Helmond

Tabel 5.24 Doelbereik Stedelijk Kompas Helmond (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
1. Vanaf 2010 volgen alle daklozen een traject met een trajectplan.	geen nulmeting (in 2011 start trajectplanbenadering voor feitelijk daklozen. Helmond is nog bezig te bepalen hoeveel feitelijk daklozen er zijn)	
2. Voor 60% van de (feitelijke) daklozen is huisvesting geregeld.	zie doel 1	
Dakloosheid als gevolg van een huisuitzetting is in 2013 vermindert tot minimaal 30% van het niveau in 2007.	Dit wordt herijkt: is het verantwoordelijkheid van corporaties of van gemeente? Er worden afspraken gemaakt met corporaties over doorgeleiden van mensen met meervoudige problematiek.	67 huisuitzettingen in 2009

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
3. Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen is vrijwel uitgebannen.	Nog onbekend. Helmond is bezig met het verhelderen van de vraag of dit onder de verantwoordelijkheid van justitie of de gemeente valt.	
4. Overlastgevend gedrag is in 2013 terug gebracht tot maximaal 75% van het huidige niveau.	in 2007 nulmeting: 30 meldingen volgens Politie Monitor code 553 (drugoverlast). Maar: politie registreert hieronder ook vermoedens.	in 2008 registratie veranderd

Het Helmondse college van Burgemeester en Wethouders stelt begin juni het nieuwe Regionaal Kompas 2012-2015 vast. De gemeente Helmond wil in de volgende periode voortbouwen op de belangrijkste doelstelling van het Stedelijk Kompas: de invoering van de trajectplanbenadering voor dak- en thuislozen. Deze trajectplanbenadering is voor de komende periode hét instrument om deze doelstelling te bereiken. De prioriteit ligt daarbij bij de feitelijk daklozen en er wordt ingezet op versterking van ketensamenwerking in de regio.

5.25 Hilversum

Kader 5.25 Doelstellingen Stedelijk Kompas Hilversum (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor. Het aantal huisuitzettingen is in 2012 gedaald tot minder dan 30% van het aantal in 2007.
2. Dakloosheid ten gevolge van detentie komt in 2012 (vrijwel) niet meer voor.
3. Feitelijke dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt in 2012 (vrijwel) niet meer voor.
4. De totale groep van 360 daklozen en de daklozen die er vanaf nu bijkomen zijn in 2012 voorzien van inkomen, van structurele vormen van woonvoorzieningen passend bij de betrokken individuen, van niet vrijblijvende 'evidence based' zorgtrajecten en, voor zover mogelijk, van vormen van werk die haalbaar zijn.
5. Van alle zwerfjongeren in de regio zit honderd procent in een ondersteuningstraject.
6. De groep zwerfjongeren binnen en buiten de opvang is met 50% afgenomen in 2012.

De gemeente Hilversum merkt op dat het Regionaal Kompas Hilversum niet formeel is vastgesteld door de gemeenteraad. Dit wordt onder meer verklaard door tegenvallende financiële ruimte. Bij betrokken wethouders en regiogemeenten is de wil er om situatie van doelgroep te verbeteren. De haalbaarheid van de ambities is afhankelijk van de beschikbare financiële middelen. Er wordt nu gezocht naar alternatieve financieringsbronnen en andere initiatieven, bijvoorbeeld een pilot met woonbegeleiding van mensen met zware alcoholverslaving in sociale woningbouw.

5.26 Hoorn

Tabel 5.26 Doelbereik Stedelijk Kompas Hoorn (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Verkennen ketenaanpak zwerfjongeren	waarschijnlijk wel
Ontwikkelen visie op woonvormen	waarschijnlijk wel

Naast bovenstaande doelstellingen, wil de gemeente Hoorn inzetten op de volgende punten:

- Een sluitende zorgketen door de inzet van een ketenregisseur
- Reorganisatie van het OGGz-team
- Uitwerken en evalueren van de ingezette ontwikkelingen m.b.t. uitbreiding maatschappelijke opvang

Inmiddels is een ketenregisseur ingezet om de organisaties aan te sturen op nakoming van de afspraken. De ketenregisseur is verscheidene malen opgetreden op de manier die voorzien was, aldus de gemeente Hoorn. De reorganisatie van het OGGz-team heeft geleid tot samenwerking in een team van multidisciplinaire professionals. Dit levert een goede ingang op bij de zorgverlenende organisaties. Het zicht op de doelgroep is beter geworden en de toeleiding loopt goed. Er vallen niet langer van gaten in de dienstverlening waardoor mensen niet meer tussen wal en schip vallen. De gemeente Hoorn is een meerjarige subsidierelatie aangegaan met de maatschappelijke opvangorganisatie, ter invulling van het hulpverleningstraject. De uitbreiding van de maatschappelijke opvang heeft ertoe geleid dat de versnippering in het hulpverleningstraject wordt teruggedrongen. Er zijn casemanagers aangesteld die gedurende een verblijf hét aanspreekpunt van een cliënt blijven.

5.27 Leeuwarden

De centrumgemeente Leeuwarden benoemt in haar Kompas de volgende tien 'deelaspecten', elk met verschillende subdoelen, ambities en te ondernemen acties (zie kader 5.27).

Een van de ambities bij deelaspect 3 is bijvoorbeeld dat dakloosheid uitsluitend als gevolg van ontslag uit een detentie-inrichting niet meer voorkomt. Bij deelaspect 4 wordt genoemd dat voor alle cliënten van de maatschappelijke opvang en crisisopvang een individueel begeleidingsplan wordt opgesteld. De indicatoren die uit al deze subdoelen voortvloeien, zouden een gedetailleerd beeld moeten geven van de voortgang van het Kompas.

Kader 5.27 Doelstellingen Stedelijk Kompas Leeuwarden

1. Beleid en aansturing op hoofdlijnen.
2. Informatieverzameling, informatiebeheer en kennismanagement.
3. Een breed gedifferentieerd aanbod van woningen voor zelfstandige huisvesting van mensen die niet in eigen huisvesting kunnen voorzien.
4. Ontwikkelen, beheren, volgen en evalueren van persoonlijke begeleidingsplannen.
5. Effectieve preventiestrategieën.
6. Ambulante zorg voor kwetsbare mensen met psychiatrische of verslavingsproblemen, of een combinatie van beide. De zorg voor mensen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties.
7. Voorzieningen voor tijdelijke en langdurige opvang, zo gedifferentieerd en kleinschalig als economisch mogelijk is.
8. Voorzieningen voor gespecialiseerde zorg, in het bijzonder voor mensen met psychiatrische beperkingen, verslavingsgedrag en de combinatie van beide.
9. Een niet-vrijblijvend aanbod van dagbesteding, activering, arbeidsreïntegratie en al dan niet loonvormende arbeid.
10. Effectieve aanpak van overlast en veel voorkomende criminaliteit

De gemeente Leeuwarden spreekt in haar Kompas niet over individuele trajectplannen maar over persoonlijke begeleidingsplannen. In de subsidiebeschikking met opvanginstellingen stelt de gemeente Leeuwarden als voorwaarde dat voor iedere cliënt die huisvesting of begeleiding krijgt een begeleidingsplan wordt opgesteld die voldoet aan de maatstaven van de landelijke koepelorganisatie. De begeleidingsplannen dienen schriftelijk of digitaal vastgelegd te worden.

Uit de Dak- en thuislozenmonitor Fryslân 2006-2009 (Oldersma, Beukeveld, Daalman & Don, 2011) blijkt dat in 2007 en 2008 respectievelijk 276 en 275 huisuitzettingen hebben plaatsgevonden in de provincie Friesland. Daarna daalt het aantal huisuitzettingen tot 225 in 2009. Per duizend verhuurde corporatiewoningen vinden in 2009 gemiddeld drie huisuitzettingen (0,30%) plaats. Na 2008 lijkt in de provincie

Friesland een daling te worden ingezet in het aantal huisuitzettingen in verhouding tot het aantal corporatiewoningen. Ook laat de monitor zien dat van de 1004 personen die uit huis zijn gezet in de periode 2006-2009, 47 personen (5%) binnen een jaar na uitzetting gebruik maakten van een voorziening voor nachtopvang.

In 2007 is van 37 van de 179 ex-gedetineerden (21%) vastgesteld dat zij binnen dertig dagen na detentie hebben overnacht in de maatschappelijke opvang in de provincie Friesland. In 2008 gaat het om 36 van de 232 personen (16%) en in 2009 om 57 van de 270 personen (21%). Het betreft hier ex-gedetineerden die nazorg krijgen van het Veiligheidshuis Friesland.

5.28 Leiden

Kader 5.28 Doelstellingen Stedelijk Kompas Leiden (niet meetbaar uitgewerkt)

Alle daklozen in de regio zijn in beeld en voorzien van een trajectplan.

Tabel 5.28a Doelbereik Stedelijk Kompas Leiden (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Vervolgopvang is altijd geregeld indien huisuitzetting onvermijdelijk is.	waarschijnlijk niet

De gemeente Leiden merkt op dat zij voor het zorgdragen van vervolgopvang mede afhankelijk is van de bereidheid van de woningcorporaties tot het maken van heldere afspraken hierover.

De focus ligt in eerste instantie op het optimaal uitvoeren van het Herzien Convenant Voorkomen Huisuitzetting bij Huurschuld, welke in januari 2011 door de bestuurders van de deelnemende partijen is ondertekend.

Tabel 5.28b Doelbereik Stedelijk Kompas Leiden (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
Huisuitzettingen als gevolg van huurschulden of overlast zijn met 75% afgenomen	46 huisuitzettingen in Leiden in 2007	42 huisuitzettingen in Leiden in 2009
Het totaal aantal daklozen is verminderd met 75% ten opzichte van de omvangschatting in 2005	500 daklozen in 2005	313 (laatste meting okt. 2009)
De ervaren overlast als gevolg van dakloosheid is afgenomen met 25% ten opzichte van 2007	7% (Leefbaarheidsmonitor, 2007)	5% (Veiligheidsmonitor, 2009)

In de Veiligheidsmonitor Leiden 2009 wordt gerapporteerd over door de inwoners ervaren problemen in de buurt waar zij wonen. Het betreft dus geen objectieve gegevens maar een meting van subjectieve veiligheidsgevoelens. Van een aantal vormen van overlast is nagegaan in hoeverre die volgens de inwoners in hun buurt voorkomen. Overlast van zwervers of daklozen wordt door 5% van de inwoners genoemd.

5.29 Maastricht

Kader 5.29 Doelstellingen Stedelijk Kompas Maastricht (niet meetbaar uitgewerkt)

- Verbetering kwaliteit van de voorzieningen voor dak- en thuislozen
- Kwantitatieve uitbreiding van het aantal woonvoorzieningen voor (verslaafde) dak- en thuislozen
- Toetsen maatschappelijke effecten, resultaten en knelpunten bij doelgroepen PV 7,8,9 Wmo
- Verbeteren gezondheid en welzijn (maatschappelijke participatie) van 60 langdurig verslaafden met problematiek
- Aanvullende preventiemaatregelen

Tabel 5.29 Doelbereik Stedelijk Kompas Maastricht (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
Ketenregie van de persoonsgerichte aanpak. De met succes afgeronde/ lopende trajecten loopt op van 40% in 2008 tot 60% in 2010	-
Community art met dak- en thuislozen	-
Aantal huisuitzettingen wegens huurachterstand of overlast neemt in de periode 2008-2011 met 30% af	-
Ontwikkelen van vervolgetrajecten naar (vrijwilligers)werk in 2008, zowel voor (verslaafde) dak- en thuislozen, als voor vrouwen in de opvang	-

5.30 Nijmegen

Kader 5.30 Doelstellingen Stedelijk Kompas Nijmegen (niet meetbaar uitgewerkt)

- Terugdringen van dakloosheid
- Beter aansluitende zorg
- Terugdringen van overlast veroorzaakt door dak- en thuislozen
- Meer samenhang in bestaande aanbod
- Verbeteren in- door- en uitstroom
- Een gedifferentieerd aanbod van zorg en hulp, toegesneden op de wensen en mogelijkheden van de cliënt (individueel trajectplan)

De gemeente Nijmegen geeft prioriteit aan het operationeel krijgen van de centrale toegang, inclusief een cliëntregistratiesysteem. Op deze wijze wil Nijmegen objectief zicht krijgen op de cijfers. Dit moet leiden tot een vertaling van de doelstellingen in meetbare indicatoren.

De trajecten budgetbeheer voor dak- en thuislozen zijn verder uitgebreid, ook in het nazorgtraject voor de veelplegers wordt budgetbeheer ingezet om terugval te voorkomen. Om te zorgen voor meer continuïteit in de medische basiszorg is gestart met het project Praktijk Buitenzorg. Een project van samenwerkende huisartsen en de GGD die tweewekelijks open spreekuren houden op verschillende locaties waar dak- en thuislozen terecht kunnen en waarbij de huisartsen gezamenlijk de dossiers bijhouden. Daarmee kan worden toegezien op continuïteit van zorg. Inmiddels is er sprake van 7 wijkteams van waaruit vroegtijdig kan worden ingegrepen bij (multi-)probleemhuishoudens om huisuitzettingen te voorkomen.

Ter voorkoming van huisuitzettingen hanteert de gemeente Nijmegen het beleid van begeleide herkansing. Sinds de start van het beleid is het aantal huisuitzettingen sterk afgenomen. In 2007 vonden er 133 huisuitzettingen plaats, in 2009 waren dat er 70 (een daling van meer dan 40%). In het jaar 2010 steeg het aantal huisuitzettingen tot 87. Deze stijging is volgens Nijmegen te verklaren door de geïntensiveerde aanpak van woonfraude. De evaluatie van het beleid begeleide herkansing vindt in 2011 plaats. Het instrument lijkt, gelet op daling van het aantal huisuitzettingen succesvol, partijen ervaren het als een waardevol instrument. In de regio Rivierenland zijn de corporaties ook bezig met het voorbereiden van een beleid begeleide herkansing.

Voor wat betreft de uitbreiding/doorontwikkeling van de woonzorg Sancta Maria voor jongeren is een pas op de plaats gemaakt. De gemeente Nijmegen wil eerst de stand van zaken evalueren in verband met de verschillende financieringsstromen, de complexiteit en diversiteit van de problematieken. Het voornemen is om in 2011 te starten met een woonleerproject 'Kamers met Kansen'. De nachtopvang blijkt een zeer goed aanknopingspunt (vindplaats) te bieden om jongeren verder toe te leiden naar zorg.

Binnen de crisisopvang wordt bekeken of er meer met ambulante trajecten gewerkt kan worden. Er is een experiment gestart waarbij in een aantal huurwoningen groeps-

begeleid wonen en ambulante begeleidingstrajecten worden geboden. De eerste resultaten zijn volgens de gemeente Nijmegen veelbelovend: het is minder kostbaar en de begeleiding kan korter ingezet worden. Naar verwachting zal in 2011 het Multifunctioneel Centrum (dag- en nachtopvang voor mensen met een chronische drugs- of alcoholverslaving) worden verkleind. Tegelijkertijd worden aansluitend aan het MFC 35 verblijfplaatsen gerealiseerd, waarvan 10 voor vrouwen. In Rivierenland is een tussenvoorziening geopend en zal dit jaar een beschermde woonvorm in combinatie met nachtopvang geopend worden. Het Domushuis voor dak- en thuisloze mensen met een psychiatrische en/of verslavingsachtergrond is inmiddels (tijdelijk) geopend (18 plaatsen) en zal eind 2012 worden verplaatst naar een nieuwe locatie in Nijmegen (24 plaatsen). Er wordt hard gewerkt aan de realisatie van de eerste 8 Skaeve Huse. In april 2011 is gestart met de medische heroïnebehandeling waarmee aan 25 heroïneverslaafden nieuwe perspectief wordt geboden op herstel en verbetering van de gezondheid en leefsituatie. Het betreft veelal cliënten die nu nog in de opvang verblijven.

De aanpak veelplegers en nazorg- ex-gedetineerden is in de afgelopen jaren gecontinueerd en verder uitgebreid.

5.31 Oss

Kader 5.31 Doelstellingen Stedelijk Kompas Oss (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Alle daklozen van Brabant-Noordoost hebben een trajectplan in 2014.
2. In 2014 is voor minimaal 60% huisvesting en dagbesteding geregeld.
3. Dakloosheid als gevolg van huisuitzetting minder bedraagt dan 30% van het niveau van 2008.
4. Dakloosheid ten gevolge van detentie of afwenteling door andere instellingen is (vrijwel) uitgebannen.
5. Overlastgevend gedrag van daklozen is teruggebracht tot een kwart van het niveau van 2008.

Begin 2011 verscheen het Uitvoeringsplan Regionaal Kompas Brabant-Noordoost. Daarin wordt geconstateerd dat een aantal knelpunten uit het Regionaal Kompas van 2008 niet meer bestaan. De belangrijkste overgebleven knelpunten die worden genoemd zijn:

- 1). Het Verdihuis vangt ongeveer 500 personen op van de 1000 personen die zich aanmelden; 500 personen worden afgewezen.
- 2). Het inzicht in de totale doelgroep (opgenomen zowel als afgewezen) is onvol doende en daardoor is goed beleid maken onmogelijk. Van echte ketensamenwerking rond de doelgroep (dreigend) daklozen is nog geen sprake.
- 3). De preventie van dakloosheid via lokale zorgnetwerken kan beter.

Het uitvoeringsplan noemt twee prioriteiten. De eerste opgave is het vergroten van het inzicht in de doelgroep en de behoefte aan zorg/opvang. Door het inrichten van de Centrale Toegang en Bemoeizorg (CTB) zal voor elke (dreigende) dakloze een op de persoon toegesneden trajectplan worden gemaakt en uitgevoerd. Op deze wijze wordt gaandeweg inzicht in de doelgroep opgebouwd. Het voornemen is om het huidige intake-team van het Verduihuis en de bemoeizorgteams aan elkaar te koppelen en vandaar uit de persoonsgerichte aanpak vorm te geven. De tweede opgave bestaat uit het beperken van de toestroom naar de maatschappelijke opvang. Om dit te realiseren is centrumgemeente Oss van plan om de lokale zorgnetwerken te versterken, in ieder geval in Oss en Uden/Veghel en wordt een integrale zwerfjongerenaanpak (inclusief preventie) ontwikkeld. De vijf hoofddoelstellingen uit het Regionaal Kompas (zie kader 5.31) zijn in het uitvoeringsplan als volgt geherformuleerd:

Doelstelling	Indicator
1. Signalering: Lokale zorgnetwerken signaleren alle personen in een zeer kwetsbare situatie (doelgroep OGGz)	Aantal personen dat tussen wal en schip raakt en gemeld wordt bij het CTB, waarbij geen enkel lokaal zorgnetwerk bemoeienis heeft
2. Preventie MO: Dakloosheid ten gevolge van (a) huisuitzetting, (b) detentie en (c) ontslag uit zorginstellingen komt vrijwel niet meer voor.	Aantal (a) personen uit huis gezet (b) ex-gedetineerde mensen en (c) mensen ontslagen uit een zorginstelling, dat zich binnen een half jaar meldt bij de maatschappelijke opvang (CTB).
3. Toegang MO: Alle meldingen zijn gescreend. Toegang tot de MO is bepaald op basis van aard/ernst van problemen.	Aantal meldingen dat gescreend is en (a) wel is toegelaten (b) niet is toegelaten, maar is verwezen (warme overdracht)
4. Persoonsgerichte hulptrajecten MO: Voor alle toegelaten daklozen is een integraal trajectplan opgesteld.	Aantal daklozen met een intake en een individueel trajectplan op alle leefdomeinen. (Vanaf medio 2011 krijgen alle nieuwe daklozen een integraal trajectplan).
5. Persoonsgerichte trajecten Bemoeizorg: Voor alle bemoeizorg cliënten is een integraal toeleidingsplan opgesteld.	Aantal cliënten met een integrale probleemverheldering en toeleidingsplan. (Vanaf het najaar van 2011 krijgen alle nieuwe cliënten een toeleidingsplan).
6. Nazorg als preventie: Bestendigen herstel en voorkomen terugval na uitstroom uit de MO (monitoring vanuit CTB of de lokale zorgnetwerken).	Aantal (ex-)daklozen dat gedurende 12 maanden voorzien is van stabiele huisvesting, stabiele financiële situatie, (stabiel) contact met hulpverlening en een stabiele vorm van dagbesteding.
7. Aanpak zwerfjongeren: Voor alle zwerfjongeren is een integraal trajectplan opgesteld: specialistische zorg waar nodig, snel doorstromen naar begeleid wonen & werken waar mogelijk.	Aantal zwerfjongeren: (a) dat binnen 3 maanden doorstroomt naar wonen & werken; (b) dat passende specialistische zorg ontvangt binnen 3 maanden.
8. Preventie jongeren: Dakloosheid van jongeren ten gevolge van ontslag uit de jeugdzorg komt vrijwel niet meer voor	Aantal jongeren dat zich binnen half jaar na jeugdzorg meldt bij de MO voor volwassenen of bij de specifieke opvang voor zwerfjongeren

5.32 Purmerend

Tabel 5.32 Doelbereik Stedelijk Kompas Purmerend (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
In 2013 zijn alle daklozen in traject en is voor minimaal 60% huisvesting geregeld.	geschat aantal in 2008: 164 (min. 104, max. 223)	december 2010: - 47 feitelijk daklozen - 45 residentieel daklozen - 68 personen in detentie/verslavingskliniek/psychiatrische inrichting/tijdelijke huisvesting zonder uitzicht op vast adres
In 2013 is dakloosheid als gevolg van huisuitzetting teruggedrongen tot minder dan 30% van het niveau in 2005.	2003 t/m 2005: gemiddeld 30 uitzettingen per jaar	2009: aantal huisuitzettingen 27 (cijfers over 2010 nog niet beschikbaar)
Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen komt in 2013 vrijwel niet meer voor.	2008: 113 personen uitgestroomd uit detentie, waarvan 19 personen geen huisvesting. Van 12 personen was de huisvestingssituatie onbekend.	2009 (1/2jaar): 46 personen uitgestroomd uit detentie, waarvan 1 persoon geen huisvesting hand. Van 8 personen was de huisvestingssituatie onbekend.
In 2013 is overlastgevend gedrag teruggedrongen tot maximaal 75% van het huidige niveau.	onbekend	2010: geen overlast van daklozen

5.33 Spijkenisse

Tabel 5.33 Doelbereik Stedelijk Kompas Spijkenisse (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
1. Voor nagenoeg alle (bekende) daklozen is een trajectplan opgesteld en voor zover mogelijk zijn zij voorzien van inkomen, huisvesting, dagbesteding en/of werk, eventueel zorg en hulp (2014).	waarschijnlijk wel: Voor de daklozen uit de regio Zuid-Hollandse eilanden die gebruik maken van de maatschappelijke opvang in Spijkenisse wordt een individueel zorgplan opgesteld. Hierbij wordt aandacht besteed aan de diverse leefgebieden van de cliënt. De multidisciplinaire begeleiding is gericht op een succesvolle terugkeer naar de lokale samenleving. De hulp richt zich op het weerbaar maken van de cliënt en het vergroten van de zelfredzaamheid van de cliënt.
2. Dakloosheid als gevolg van huisuitzetting is fors teruggedrongen (2014).	waarschijnlijk wel: De gemeente Spijkenisse en de woningcorporaties hebben nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt om het aantal huisuitzettingen terug te dringen. De samenwerkingsafspraken zijn gericht op het snel en integraal aanpakken van burgers die door de woningcorporatie uitgezet dreigen te worden. Huurders krijgen in dit kader vroegtijdig trajecten aangeboden waarin afspraken worden gemaakt om de problemen integraal aan te pakken en daarmee huisuitzetting te voorkomen.

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
3. Dakloosheid als gevolg van detentie of uitval uit zorginstellingen komt bijna niet meer voor (2014).	voor ex-gedetineerden wordt de ambitie waarschijnlijk gehaald: de afgelopen jaren is beleid en uitvoering rond nazorg van ex-gedetineerden tot stand gekomen. Dit houdt in dat ex-gedetineerden, indien aan de orde, een nazorgtraject op maat ontvangen. In dit kader is op Rotterdam-Rijnmond niveau ook het convenant nazorg ex-gedetineerden Rotterdam-Rijnmond 18+ afgesloten. Hierin is geregeld dat het nazorgtraject voor ex-gedetineerden minimaal bestaat uit: identiteitsbewijs, onderdak, inkomen, schuldhulpverlening en zorg.
4. Bij een groot deel van de doelgroep is overlastgevend gedrag verminderd (2014).	waarschijnlijk wel: In 2009 heeft een tijdelijke uitbreiding van de maatschappelijke opvang plaatsgevonden, hierdoor kunnen meer daklozen uit de regio Zuid-Hollandse eilanden worden opgevangen. Hiermee is ook overlastgevend gedrag verminderd. In 2010 zijn wederom toeleidingstrajecten ingezet. De toeleidingsactiviteiten zijn gericht op het toeleiden van zorgwekkende zorgmijders/ bemoeizorgcliënten naar reguliere hulp en zorg. Hiermee wordt gestreefd naar een kwalitatief beter bestaan voor de zorgmijders/bemoeizorgcliënten en wordt getracht om verloedering en overlast in de wijken tegen te gaan. In 2011 zal verder vorm worden gegeven aan het regionale veiligheidshuis. Verwachting is dat door de aanpak in het veiligheidshuis overlastgevend gedrag verder kan worden teruggedrongen.

5.34 Tilburg

Kader 5.34 Doelstellingen Stedelijk Kompas Tilburg (niet meetbaar uitgewerkt)

- In 2014 zijn er meer uitstroommogelijkheden naar de reguliere woningmarkt (regionaal) en is er meer maatwerk in de toewijzing van woonaanbod voor de doelgroep.
- In 2014 is overlastgevend gedrag teruggebracht naar 75% van het niveau in 2007.

Tabel 5.34a Doelbereik Stedelijk Kompas Tilburg (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
In 2013 zijn alle daklozen in een traject ondergebracht. Voor minimaal 80% van deze groep is passende huisvesting en een zinvolle dagbesteding geregeld.	waarschijnlijk wel
In 2014 is er voor minimaal 70 % van de OGGz doelgroep zinvolle dagbesteding georganiseerd	waarschijnlijk niet
Dakloosheid als gevolg van detentie komt (vrijwel) niet meer voor door een goede aansluiting tussen reclassering en zorg.	waarschijnlijk wel
Dakloosheid als gevolg van afwenteling door andere instellingen komt (vrijwel) niet meer voor.	waarschijnlijk wel

Tabel 5.34b Doelbereik Stedelijk Kompas Tilburg (met kwantitatieve informatie)

Doel	Nulmeting	Meest recente meting
In 2013 is dakloosheid als gevolg van huisuitzetting tot 30% van het niveau in 2007 teruggedrongen.	-	-
In 2009 is er een verbreding van het Stedelijk Bemoeizorgteam naar de regio Midden Brabant.	13,5% uit de regio	21,1% uit de regio

5.35 Venlo

Kader 5.35 Doelstellingen Stedelijk Kompas Venlo (niet meetbaar uitgewerkt)

1. Dakloosheid ten gevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor.
2. Dakloosheid ten gevolge van detentie komt (vrijwel) niet meer voor.
3. Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt (vrijwel) niet meer voor.
4. Voor alle daklozen in de regio NML is een trajectplan opgesteld en zijn zij, voor zover mogelijk, voorzien van inkomen, passende huisvesting, effectieve ondersteuning, zorg, zinvolle dagbesteding en werk.
5. Terugdringen van overlast: Bij een groot deel van de doelgroep is het overlastgevende gedrag in 2014 gedaald met 75% ten opzichte van 2009.
6. Betrokkenen bij huiselijk geweld weten het Steunpunt Huiselijk Geweld te bereiken en worden snel en goed doorgeleid voor de integrale aanpak.
7. Aanpak zwerfjongeren: zwerfjongeren worden ondersteund met een specifiek op hun leefsituatie afgestemd traject. Zwerfjongeren met complexe problemen krijgen de specialistische zorg die nodig is (GGZ/Vz). Zwerfjongeren met relatief eenvoudige problemen stromen snel door naar begeleid wonen & werken.

5.36 Vlaardingens

Kader 5.36 Doelstellingen Stedelijk Kompas Vlaardingens (niet meetbaar uitgewerkt)

1. In 2013 alle daklozen in een zorgtraject.
2. In 2012 is voor minimaal 60% van de dak en thuislozen passende huisvesting geregeld.
3. Dakloosheid als gevolg van huisuitzetting tot minder dan het niveau in 2005 terugdringen.
4. Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen (vrijwel) uit te bannen.
5. Overlastgevend gedrag terugbrengen.

5.37 Vlissingen

Kader 5.37 Doelstellingen Stedelijk Kompas Vlissingen (niet meetbaar uitgewerkt)

1. De huidige bijna driehonderd dak- en thuislozen en de dak- en thuislozen die er vanaf nu nog bij komen, zijn in 2014 voorzien van: inkomen; structurele vormen van woonvoorzieningen passend bij de betrokken individuen; niet-vrijblijvende, bewezen effectieve, zorgtrajecten (zo mogelijk tijdelijk, waar nodig structureel) en, voor zover mogelijk, van vormen van dagbesteding en werk die haalbaar zijn.
3. Dakloosheid ten gevolge van detentie komt (vrijwel) niet meer voor.
4. Dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt (vrijwel) niet meer voor.
5. Bij een groot deel van de doelgroep is overlastgevend gedrag verminderd (tot maximaal 75% van het huidige niveau in zeven jaar).

Tabel 5.37 Doelbereik Stedelijk Kompas Vlissingen (meetbaar uitgewerkt, zonder kwantitatieve informatie)

Doel	Inschatting beleidsambtenaar: wordt doel in 2014 gehaald?
2. Dakloosheid tengevolge van huisuitzetting komt (vrijwel) niet meer voor. Het aantal huisuitzettingen is in 2010 gedaald tot minder dan 30 % van het aantal in 2006. Voor zover nog wel huisuitzettingen voorkomen, wordt alternatieve passende woonruimte aangeboden.	waarschijnlijk wel

De gemeente Vlissingen geeft aan dat, met behulp van de rijksbijdrage en op basis van de bestuurlijke afspraak tussen het ministerie van Justitie en de VNG, het project nazorg voor ex-gedetineerden is opgezet voor de provincie Zeeland. Binnen het project Nazorg, wordt geprobeerd een sluitende aanpak te realiseren. De verwachting is, dat met behulp van dit programma de doelstelling waarschijnlijk wel gehaald zal worden. Het project is in het najaar van 2010 gestart en heeft een doorloop tot in het najaar van 2012.

5.38 Zaanstad

Kader 5.38 Doelstellingen Stedelijk Kompas Zaanstad (niet meetbaar uitgewerkt)

1. In 2014 volgen alle feitelijk daklozen een trajectplan en is voor minimaal 60% (niveau 2006) van hen de huisvesting is geregeld.
2. In 2014 volgen alle residentieel daklozen een trajectplan en is doorstroming of vervolghuisvesting voor 60% (niveau 2006) van hen is geregeld.
3. In 2014 is overlastgevend gedrag door leden van de doelgroep tot maximaal 75% van het niveau van 2006 teruggedrongen.
4. In 2014 is dakloosheid onder de groep risicovolle zorgmijders en mensen met een acuut huisvestingsprobleem tot maximaal 30% van het niveau van 2006 teruggedrongen.

De gemeente Zaanstad geeft aan dat in 2011 de doelstellingen en ambities voor de verschillende doelgroepen uit het Kompas opnieuw worden beoordeeld. Gezien de bezuinigingen worden de ambities van het plan nog een keer kritisch bekeken om te bepalen of de opgave realistisch is. Ook het beleid op het terrein van schuldhulpverlening en ten aanzien van huisuitzettingen op basis van signalen huurachterstand, staat binnen de gemeente ter discussie. In 2011 wordt dit beleid mogelijk herzien. Daarnaast wordt in de loop van 2011 het tweede WMO beleidsplan vastgesteld, waarin de gemeente bij de zorg voor kwetsbare mensen (waaronder de doelgroep uit het Stedelijk Kompas en daarbij behorende instrumenten) meer de nadruk legt op eigen verantwoordelijkheid. Dit heeft mogelijk ook gevolgen voor de doelstellingen uit het Kompas.

5.39 Zwolle

De doelstellingen uit het Stedelijk Kompas Zwolle staan in kader 5.39.

Kader 5.39 Doelstellingen Stedelijk Kompas Zwolle

1. Alle 250 daklozen in de stad Zwolle zitten in 2014 in een traject. Dit getal wordt nog bijgesteld voor het totaal aantal daklozen in de regio (vooralsnog wordt uitgegaan van een totaal van 375 daklozen in de stad en regio).
2. Voor minimaal 60% is huisvesting én dagbesteding geregeld.
3. In 2009 is dakloosheid als gevolg van huisuitzetting tot minder dan 30% van het niveau van 2005.
4. Dakloosheid als gevolg van detentie of afwenteling door andere instellingen komt (vrijwel) niet meer voor.
5. In 2014 is overlastgevend gedrag van daklozen teruggebracht naar 75% van het niveau in 2007.

Medio 2010 verscheen een eerste tussentijdse rapportage over het Stedelijk Kompas Zwolle (Van der Veen, 2010). Daarin zijn ook kwantitatieve resultaten opgenomen, bijvoorbeeld dat sinds mei 2009 ten minste 94 daklozen een traject aangeboden hebben gekregen of dat van het aantal personen dat in 2009 in de stad Zwolle uit huis is geplaatst zich er 12 rechtstreeks hebben gemeld bij de maatschappelijke opvang. Uit de Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010 (Biesma et al, 2010) blijkt dat er in 2008 in de regio Zwolle 62 huisuitzettingen hebben plaatsgevonden (2,3 per 1.000 corporatiewoningen), in 2009 ging het om 73 huisuitzettingen (2,2 per 1.000 corporatiewoningen).

Volgens de gemeente Zwolle is er na de eerste twee jaar van het Kompas een duidelijk waarneembaar effect te zien. Volgens ketenpartners is er meer dynamiek ontstaan rondom de (problematiek van) doelgroep. Er is een duidelijke focus op de doelgroep, hun problematiek en het benodigd aanbod. Ook wordt duidelijk richting gegeven waar gemeente Zwolle, samen met haar ketenpartners, naar toe wil (Van der Veen, 2010).

Op basis van deze eerste stand van zaken is het voor de gemeente Zwolle nog te vroeg om aan te geven of alle doelstellingen en ambities ultimo 2014 worden gehaald. Van een aantoonbare daling van het aantal daklozen is nog geen sprake. Volgens de gemeente Zwolle heeft dit deels te maken met het feit dat de eerste periode is benut voor het inrichten van het benodigde instrumentarium (o.a. centrale toegang). Daarnaast dienen ten aanzien van doelstellingen 3, 4 en 5 nadere prestatieafspraken met ketenpartners te worden gemaakt. Een aantal doelstellingen wordt, op basis van het voortschrijdend inzicht, opnieuw gedefinieerd, evenals de afspraken ten aanzien van de nulmeting en de indicatoren (Van der Veen, 2010).

Om meer recht te doen aan de brede doelgroep van het Stedelijk Kompas Zwolle (naast daklozen, ook thuislozen en zwerfjongeren), acht de gemeente Zwolle een aanscherping van de definities van de doelstellingen noodzakelijk. Voorgesteld wordt om de doelstellingen van het Stedelijk Kompas als volgt te (her)definieren:

1. In 2014 zitten alle dak- en thuislozen, die bekend zijn bij de centrale toegang, in een traject.
2. In 2014 is voor ten minste 95 % van de daklozen, bekend bij de centrale toegang, huisvesting gerealiseerd.
3. In 2014 is voor ten minste 60 % van de daklozen, bekend bij de centrale toegang, dagbesteding gerealiseerd.
4. Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van huisuitzettingen is in 2014 minder dan 5% van het totaal aantal daklozen.
5. Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van detentie of afwenteling door andere instellingen is in 2014 minder dan 5 % van het totaal aantal daklozen.
6. In 2014 is overlastgevend gedrag van daklozen teruggebracht naar 75% van het niveau in 2010.
7. In 2014 is het aantal zwerfjongeren in de regio Zwolle teruggebracht met 50 % ten opzichte van het jaar 2008.
8. Eind 2010 zijn de preventie maatregelen om thuis- en dakloosheid te voorkomen "smart" beschreven. Tevens is er een plan van aanpak gerealiseerd.

6 Literatuur

- Algemene Rekenkamer (2008). *Opvang zwerfjongeren 2007*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 323, nr. 1. Den Haag: SDU.
- Benschop, A., en D.J. Korf (2009). *Flevomonitor 2009. Kwetsbare groepen en huiselijk geweld*. Amsterdam: Bonger Instituut voor Criminologie.
- CBS (2010). *De Nederlandse samenleving in 2010*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CPB (2010). *Analyse economische effecten financieel kader*. CPB Notitie, nummer 2010/33. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Cebeon (2009). *Verdeelsystematiek specifieke middelen voor maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en openbare geestelijke gezondheidszorg*. Amsterdam: Cebeon, Centrum Beleidsadviserend Onderzoek B.V.
- Cebeon (2011). *Kosten en baten van Maatschappelijke opvang. Bouwstenen voor effectieve inzet van publieke middelen. Rapport 560010 – 012*. Amsterdam: Cebeon.
- Davelaar, M., Nederland, T., Wentink, M., & Woerds, S. ter (2005). *Aan de slag in de rafelrand, werk en activering voor daklozen en verslaving*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.
- Gemeente Almere (2010). *Bijlage: brief van het College van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad bij de Flevomonitor rapportage 2009 op 8 oktober 2010 in de fractiekamer gelegd*.
- Gemeente Assen (2008). *Van de straat, zorg op maat! Programma ter bestrijding van (dreigende) dakloosheid en verslaving. Stedelijk Kompas 2008 – 2011 centrumgemeente Assen*.
- Heineke, D., R. Bosker en A. van Deth (2007). *Stappenplan Stedelijk Kompas. Intensivering van de aanpak van dakloosheid*. Den Haag: Vereniging Nederlandse gemeenten.
- Intraval (2011). *Monitor Regionaal Kompas Oost-Veluwe Metingen 2009 en 2010. Concept 1 maart 2011*. Groningen-Rotterdam: INTRAVAL.
- Biesma, S., Kruize, A., Wolters, G., Bruin, P. de, Lohuis, J. (2010). *Overijsselse dak- en thuislozenmonitor 2010*. Groningen-Rotterdam: Intraval/ Enschede: I&O Research/
- Maas, M., & Planije, M. (2009). *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang: Rapportage 2008: Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Rotterdam*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Maas, M., Planije, M. & Been, W. (2010). *Handreiking operationalisatie doelstellingen Monitor Stedelijk Kompas*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Maas, M., & Planije, M. (2010). *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang: Rapportage 2009: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht*. Utrecht: Trimbos-instituut.

- Ministerie van VWS (2009). Brief met kenmerk DMO/SSO-2926664 van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de wethouders maatschappelijke opvang van de centrumgemeenten. *Verdeelsleutel decentralisatie-uitkering*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2010). Brief met referentie FEZ/BG/2010/21309 EN 21308 van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Kamervragen over de begroting en het jaarverslag van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met bij bijlage: Antwoorden op de Kamervragen over de begroting 2011 van het ministerie van SZW*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Ministerie van VWS (2010). Brief met kenmerk DMO/SSO- 3009739 van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Voortgangsrapportage maatschappelijke opvang*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Ministerie van VWS (2010). Brief met kenmerk DLZ/KZU3009236 van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Laatste voortgangsrapportage pakketmaatregel AWBZ*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Ministerie voor Jeugd en Gezin (2010). *Definitie zwerfjongeren*. Brief van de minister voor Jeugd en Gezin met kenmerk DMO/SSO-2995315. Tweede Kamer, 2009/2010, 32267 nr. 5. Den Haag: SDU.
- Oldersma, F., M. Beukeveld, Daalman, M. Don, J. (red.) (2010). *Dak- en thuislozenmonitor 2006-2008. Verzorgingsgebied van de centrumgemeente Assen*. Groningen: Onderzoek en Statistiek Groningen.
- Oldersma, F., Beukeveld, M., Daalman, M. Don, J. (red.) (2010). *Dak- en thuisloos in Groningen. Dak- en thuislozenmonitor Groningen 2003-2009*. Groningen: Onderzoek en Statistiek Groningen.
- Oldersma, F., Beukeveld, M., Daalman, M. Don, J. (red.) (2011). *Dak- en thuislozenmonitor Fryslân 2006-2009. Verzorgingsgebied van de centrumgemeente Leeuwarden*. Groningen: Onderzoek en Statistiek Groningen.
- Planije, M., Maas, M., Been, W. (2010). *Monitor Stedelijk Kompas 2009. Plan van aanpak maatschappelijke opvang in 39 centrumgemeenten*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Rensen, P., & Planije, M. (2007). *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang: Eerste rapportage 2006; Het startjaar in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Rensen, P., & Planije, M. (2008). *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang: Rapportage 2007; Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Rijk en vier grote steden (2006). *Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang*. Den Haag: SDU uitgevers.
- Sleegers, J. (red.) (2005). *Kwetsbaar in de grote stad. G4 Visie op een samenhangende Openbare Geestelijke Gezondheidszorg*. Opgesteld door: de

- gemeenten Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en de aanbieders van geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg in deze steden.
- Terwijn, R. (2010). 'Opvang en onderwijs onder één dak in Leerwerkhuis SaM', in: *Zorg + Welzijn* d.d. 3 november 2010, www.zorgwelzijn.nl
- Tuynman, M. en M. Planije (2011). *Monitor Maatschappelijke Opvang Jaarbericht 2010. Vraag- en aanbodgegevens van de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang in 2009*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Van der Veen, T-J (2010). *Stand van zaken Stedelijk Kompas. Liggen we op koers?* Gemeente Zwolle: Maatschappelijke Ontwikkeling.
- VNG (2007). *Stappenplan Stedelijk Kompas: Intensivering van de aanpak van dakloosheid*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Bijlage 1 Instrumenten Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang in de G4

In het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang (Rijk en vier grote steden, 2006) wordt het volgende opgemerkt over de 13 geformuleerde instrumenten:

De instrumenten zijn de hulpmiddelen die bestuurders en uitvoerders ter beschikking staan om het Plan uit te voeren. De instrumenten die worden aangeboden zijn niet dwingend bedoeld. Zij zijn facilitair¹³. Het staat lokale partijen vrij deze instrumenten al of niet te gebruiken. Als men meent dat een andere aanpak effectiever is, dan moet men die hanteren. Maatstaf is maximale effectiviteit. Alleen het resultaat telt. Ook voor het uitvoerende niveau geldt dat de instrumenten niet als dwangbuis mogen gelden. Integendeel, ruimte voor creativiteit, ruimte voor onorthodoxe oplossingen voor mensen met ingewikkelde problemen op velerlei terreinen moeten er blijven. De instrumenten betreffen een breed scala. Ze bieden in de gehele keten van maatschappelijke opvang – vanaf de signalering tot en met de uitstroom naar een stabiele woonsituatie – de bestuurders en uitvoerders handvatten om de stappen in het trajectplan uit te voeren.

Instrumenten Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang G4

1. Model Aanmeldings- en Diagnoseformulier
2. Model Persoonsgerichte benadering (cliëntmanager)
3. Modelconvenant gegevensuitwisseling
4. Model individueel trajectplan
5. Richtingwijzer hantering BOPZ
6. Modelprocedure effectuering levering zorg
7. Modelaanpak onverzekerde en budgetbeheer
8. Modelaanpak effectuering levering van specifieke woonvoorzieningen
9. Model protocol preventie huisuitzettingen
10. Model aanpak schuldhulpverlening en schuldsanering
11. Regeling dagloon projecten
12. Model procedure aansluiting nazorg bij ontslag uit detentie
13. Aanpak realisatie voorzieningen duurzaam verblijf

13 Uitzondering op het facilitaire karakter van de instrumenten betreft instrument 11; regeling dagloonprojecten; deze regeling geeft het wettelijk kader weer.

Bijlage 2 OGGz-bouwstenen

De notitie 'Kwetsbaar in de grote stad' (Sleegers, 2005) is opgesteld door de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en de aanbieders van geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg in deze steden. Het geeft de G4 visie op een samenhangende Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz). Er worden 12 bouwstenen onderscheiden die in meer of mindere mate nodig zijn in resocialisatietrajecten van individuele personen:

1. Signalering en geïndiceerde preventie

- a. Meldpunt/lokaal zorgnetwerk/signaleringsteam
- b. Laagdrempelige inloopvoorziening
- c. Veldwerk
- d. Vroege interventie

2. Integrale toegang en screening

- a. Inschatten zorgbehoefte en treffen van de noodzakelijke maatregelen
- b. Integrale diagnostiek
- c. Toeleiden naar opvang en (bemoei)zorg

3. Maatschappelijke opvang

- a. Nachtopvang, passantenopvang, ziekenboegbedden, crisisbedden
- b. 24-uurs opvang, meerzorgbedden
- c. Activerende begeleiding
- d. Ondersteunende begeleiding
- e. Verpleging en verzorging

4. Medische basiszorg

- a. Huisarts
- b. GGD (infectieziektebestrijding/vangnet/gezondheidsbevordering)

5. Curatieve GGz/Vz

- a. Medisch psychiatrische diagnostiek
- b. Behandeling (ambulant/klinisch)
- c. Acute psychiatrie

6. Beschermd wonen/Langdurig verblijf

- a. Beschermd wonen
- b. Verblijf psychiatrie/verslavingszorg
- c. Verblijf dubbele diagnose patiënten

7. Begeleid (zelfstandig) wonen

- a. Aanbod woningen
- b. Groepswonen
- c. Ambulante woonbegeleiding individueel
- d. Extra intensieve woonbegeleiding individueel

8. Integrale bemoeizorg GGz/Vz

- a. Standaard bemoeizorg en trajectbewaking
- b. Intensieve bemoeizorg (bijvoorbeeld conform ACT methode)

9. Financiële hulp

- a. Stabiel inkomen/uitkering
- b. Schuldhulpverlening
- c. Verantwoord omgaan met geld
- d. (eventueel inkomensbeheer)

10. Dagbesteding

- a. Werk
- b. Reïntegratietraject/vrijwilligerswerk/werkprojecten
- c. Opleiding/cursus
- d. Dagactiviteiten

11. Sociaal netwerk

- a. Herstel relatie ouders, familie, buren en vrienden
- b. Uitbreiden van het sociaal netwerk (buiten de doelgroep)
- c. Opbouwen professioneel netwerk (huisarts/tandarts/etc.)

12. Veiligheid

- a. Extra veilige plekken maatschappelijke opvang en GGz/Vz-verblijf
- b. Signaleringsfunctie politie
- c. Inrichting stelselmatige daders; d. Inbewaringstelling/rechterlijke machtiging

Sinds 2006 monitort het Trimbos-instituut het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang in de vier grote steden. Op verzoek van het ministerie van VWS hebben de overige 39 centrumgemeenten in 2008 een zogenoemd Stedelijk Kompas opgesteld. Het Stedelijk Kompas is de overkoepelende naam van het plan van aanpak van centrumgemeenten om de aantallen daklozen te verminderen, hen te laten doorstromen naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan, hun kwaliteit van leven te verbeteren en de overlast te verminderen die daklozen veroorzaken.

Dit tweede jaarbericht van de Monitor Stedelijk Kompas laat zien dat het Stedelijk Kompas een impuls heeft gegeven aan het stedelijk beleid ter bestrijding en voorkoming van dakloosheid. Bijna alle gemeenten zijn begonnen met het organiseren van passende zorg voor daklozen en het verbeteren van samenwerking met en tussen verschillende zorgaanbieders. De 39 centrumgemeenten geven inzicht in de succesfactoren en knelpunten bij het uitvoeren van hun beleid, de omvang van de doelgroepen van het beleid, de geboekte resultaten en de inspanningen die zij daartoe hebben verricht.